

A
CSENDŐRSÉGI
♦♦ LAPOK ♦♦
KÖNYVTÁRA

1.

CSENDŐRERÉNYEK

I.

Csendőrerények

A Csendőrségi Lapokban közölt cikkeiből

összeállította

CSEPI BÉLA

őrnagy

Csendőrerények

*Híven,
Becsülettel,
Vitézül.*

*Mi sohsem pihenünk ...
Haladunk éj s nappal a bűnök után
És eléjük megyünk — szüntelenül
És akkor is látnak a falvak, mezők,
Ha fény, láрма, ima s minden elült . . .*

*Előttünk zászló leng : a becsületé.
Babér övezi és cserlevél zöldje,
És hősín selymén kakastoll ragyog !*

K L

BEVEZETÉS.

Egy szabad órámban kiírtam az utasításokból mindazokat a tulajdonságokat és képességeket, amelyeket a csendőrségi szolgálat a csendőrtől megkövetel. Ha az utasítás szövege között elszórtan előforduló ilyen tulajdonságokat és képességeket összegyűjtjük, csinos kis sorozat keletkezik. Azt hiszem, nincsen csendőr, aki érdeklődés nélkül olvasná ezt a felsorolást, mert bizony talán kettőnek sem jutott még eszébe, hogy: lássuk csak, mi mindent követel a szolgálat tőlem; talán jó volna ezeket a követelményeket összegyűjteni, hogy rendre haladva, megvizsgáljam, megvannak-e bennem mindezek a tulajdonságok és képességek, melyikkel milyen lábon állok, melyiket kell fejlesztenem, melyekre kell még ezután szert tennem.

Én összegyűjtöttem és fel is sorolom ezeket. Megkímélem tehát a jóra igyekvő csendőrt a hosszadalmas keresgéléstől. Már itt az elején megmondom, hogy csupán azokat a tulajdonságokat és képességeket írtam össze, amelyek kizárólag a szorosan vett csendőrségi szolgálatban elengedhetetlenek és nem írtam be a sorrendbe azokat, amelyek például a katona vagy a jó hazafi stb. tulajdonságai és képességei közé számítnának. Persze, ezek elhagyása nem azt jelenti, hogy ezekkel a csendőrnek is nem kell rendelkeznie. Ezt csupán azért tettem, mert ha mindent egy kalap alatt akarunk letárgyalni, könnyen úgy járhatunk, hogy nem látjuk meg a fáktól az erdőt.

*

Lássuk hát ezekután a tulajdonságokat és képességeket. Egymás alá írom ezeket, mert így nem vesz-

2
nek el a sorok között s aki akarja, meg is számozhatja azokat. Ezek pedig a következők:

Érdeklődés (Szut. 97., 574. p.).
Önképzés (Szut. 17. §., 575. p.).
Sokoldalúság (Szut. 409. p.).
Kötelességérzet (Szut. 71., 574. p.).
Fáradozás (Szut. 409. p.).
Kitartás (Szut. 409., 413., 570. p.).
Vasakarat (Nyomozás elmélete).
Önfeláldozás (Szut. 409. p.).
A hivatás ismerete (Szut. 570. p.).
A kötelmek ismerete (Szut. 565., 570. p.).
A Btk. ismerete (Szut. 416., 570. p.).
A nyomozás elméletének ismerete (Szut. 409., 565., 570 p.).
A tapasztalatok ismerete (Szut. 95., 409., 570. p.).
Alaposság (Szut. 409., 418. p.)
Pontosság.
Rendszeresség (Szut. 411. p.).
Szakértelem (Szut. 565. p.).
Pártatlanság (Szut. 72., 415. p.).

Egy másik csoportba pedig a következőket ír-
tam ki:

Jó szellemi képesség (Szut. 409. p.).
Élénk észjárás (Szut. 409., 565. p.).
Emelkedett erkölcsi felfogás (Szut. 570. p.).
Leleményesség (Szut. 409., 411 p.).
Különböző képességek (Szut. 409., 574. p.).
Gyors felfogás (Szut. 411. p.).
Gyors elhatározás (Szut. 411. p.).
Emberismeret (Szut. 412. p.).
Türelem és nyugalom (nyom. elm.).
Figyelem összpontosítása (nyom. elm.).
A lehetőségek felismerése (nyom. elm. Szut. 412. p.).

3
A lehetetlenségek,
a valószínű és
a valószínűtlen felismerése (nyom. elm., Szut. 412. p.).

Tudom, megborsódzik sok csendőr háta, mikor ezt a felsorolást elolvassa és amikor arra gondol, hogy jó csendőrré akkor válhatik, ha mindezek a képességek és tulajdonságok meglesznek benne. Pedig ez még nem is minden. Ez a sok jó, nemes és kiváló tulajdonság és képesség csak akkor ér valamit, ha mindezeken felül a legfőbb képesség is megvan a csendőrben: ezeknek a gyakorlati életben való felhasználni tudása.

No, de ahogy az első bekezdésben sok csendőrt megrémítettem, most tovább elmélkedve, meg is bátorítom. Ne szörnyűködjék el senki s ne gondolja, hogy ez a sok követelmény egy ember számára lehetetlen, mert ezek a tulajdonságok és képességek, ha csak kezdetlegesen is, de minden emberben megvannak, tehát nem lesz más tennivaló, mint ezeket önmagukban felfedezni és azután fejleszteni.

Bátorításul megmondom még azt is, hogy nincs, nem is volt és nem is lesz olyan csendőr a világon, akiben e felsorolt tulajdonságok és képességek mind megvolnának. Ezt nem érheti el senki. Ez csak eszmény, olyan, mint például a bűn nélkül való élet: az ember a maga gyarlóságával nem érheti el, mert ez már tökéletesség volna. Amiként tehát tökéletes ember nincs a világon, azonképpen nincsen tökéletes csendőr sem.

De nincs is szükség tökéletes csendőrré. Hála Istennek, vagyunk elegenden hozzá, hogy megoszthassuk magunk között a munkát, amit a tökéletes csendőrnek el kellene tudni végezni. A csendőrség nem egy ember, akinek egyedül nyomja a vállát minden feladat és követelmény. Teljesen elég tehát, ha a csendőr arra törekszik, hogy minél több tulajdonságot és képességet igyekezzék magában felkutatni, kifejlesz-

teni, megszerezni. Amit nem tud az egyik, azt tudja a másik, de minél többen tudnak, minél többet, annál jobb, tökéletesebb, hibátlanabb lesz a csendörközség — mondjuk: az őr — munkája.

Miért írtam az utasításokból kiszedett tulajdonságokat és képességeket két csoportba? Megvan az oka. Ha összehasonlítást tesz valaki az egyik és a másik csoport között, észre fogja venni a különbséget a kettő között.

Az első csoportba szedtem a tulajdonságokat. A másodikba a képességeket.

Első pillantásra nehéz különbséget tenni a tulajdonság és a képesség között. A két fogalom olyan közel áll egymáshoz, hogy nem szoktuk a különbséget meglátni. Sőt azt is mondhatja valaki, hogy a tulajdonság éppen úgy lehet képesség, mint a képesség tulajdonság. Pedig nem úgy van.

A „tulajdonságok” csoportjába tartoznak mindazok a követelmények, amelyek megszerzése az ember, a csendör önkéntes elhatározásától, akaratától függ. Azért követelmények, mert ezeket minden csendörtől meg lehet követelni. Nem kell hozzá egyéb, mint egy ember, aki akar.

A második csoport a képességeket foglalja magában. A képességgel már nem úgy állunk, mint a tulajdonsággal. A képesség az emberrel vele születik — vagy nem születik. Olyan tartozéka, mint a vére. Minden ember vére más és más. A tudomány ugyan négy csoportba osztja az ember véré, de ez nem azt jelenti, hogy az egyes vércsoportokba tartozó emberek vére ugyanaz, hanem, hogy csak annyira hasznatos egymáshoz, hogy egy csoportba sorolható. A vért nem változtathatja mássá senki, de a táplálkozás, az életmód, foglalkozás, testi és lelki elváltozások a vért is gazdagítják, szegényítik, színesítik és összetevőiben mennyiségileg is megváltoztathatják. Ugyanígy állunk a képességekkel is. A képesség is

vele születik az emberrel (azt mondják: „a vérében van”); a legtöbb képességnek legalább a csirája megvan minden emberben, csak az a kérdés, hogy felfedezi-e az illető azokat, ráeszmél-e a képességeire vagy lezárva tartja azok legtöbbjét egész életén át. Rend szerint úgy van, hogy ha az életkörülményei nem kényszerítik rá az embert ezeknek a képességcsíráknak a növelésére, ápolására, akkor elfojtódhatnak, mint a csira, amely olyan mélyen van a földben, hogy nem képes életre vergődni.

*

Rögzítsük pár szóban, amit eddig megállapítottunk: a tulajdonság megszerzhető követelmény, a képesség velünk született valami, amely, ha megvan, kifejlészthető. Így válhatik aztán a képesség is követelménnyé.

Ha pedig úgy a tulajdonság, mint a képesség követelmény, akkor rendelkezünk is kell velük. A kérdés most már csak az, hogy mi módon, milyen eszközökkel szerezhetjük meg, tarthatjuk fenn és fejleszthetjük ki ezeket.

Mindenekelőtt az egyes tulajdonságokkal és képességekkel kell megismerkednünk oly módon, hogy megértsük a lényegüket, céljukat és azokat a módszereket, amelyekkel csendőrségi hivatásunk betöltésénél alkalmazhatjuk azokat.

Két részre választva így a csendőrerényeket, ebben a könyvben a tulajdonságokkal foglalkozunk.

Az érdeklődéssel kezdem. Ahogy minden hasznos dologgal való foglalkozáshoz elsősorban érdeklődés szükséges, úgy annak, aki ebből a könyvből is sok tanulságot kíván szerezni és a csendőrerényeket a maguk valóságában meg akarja ismerni, — annak ehhez a könyvhöz is érdeklődéssel kell hozzáfognia.

Ha nem érdekli az olvasót az imént felsorolt több csendőri tulajdonság, akkor kár is belekezdeni az olvasásába!

Mit ér az, ha a csendőr tud harangot önteni? Mit ér, ha jól tud kaszálni, mit ér, ha tud japán nyelven beszélni, ha ismeri a perzsák, babilóniak történelmét, ha jól tud futballozni? ... Ér-e az a csendőrnek valamit, ha szakértő az állattenyésztésben, ha a hegedülésben, a lombofűrészben művész; ha magasabbat tud ugrani, mint bárki más a környéken? ... Van-e abból haszna, ha verset, regényt, elbeszélést tud írni, vagy abból, ha ismeri a divatot? ...

Kíséröljünk feleletet adni ezekre a kérdésekre! Azután tegyünk fel más kérdéseket. Ér-e az valamit, ha a csendőr jó gyorsíró? ... Ha tud a magyar nyelven kívül tótul, ruténul, románul, németül beszélni; ha kitartó jó úszó, gyalogló; ha ismeri őrszolgálatának népi, gazdasági, művelődési történetét; ha szakértő a biztosítási ügyekben, vagy a cigányok erkölcsében? ... Van-e abból haszna, ha tud gépkocsit, motorkerékpárt vezetni, ha ismeri a villamosság alapelemeit, ha ismeri a Morse-betűket? ... Lehet-e haszna abból, ha ismeri az üzleti könyvek vezetését, ha ért a mérlegek szerkesztéséhez, ha ismeri a malmok berendezéseit? ...

Persze, lehetne efféle kérdéseket még többet is feltenni és el lehetne sokáig gondolkozni azon, hogy melyek azok az ismeretek és képességek, amelyeknek a csendőr hasznát veszi. Én az előbbiek felsorolásával nem is azt akartam rendre szedni, mi minden hasznos vagy haszontalan a csendőr szempontjából, hanem csupán csak fel akartam a figyelmet hívni arra, hogy sok minden van a világon, amit jó, ha tud a csendőr, — sok van olyan az életben, aminek nem veszi semmi hasznát.

De ha már beszélgetünk ezekről, akkor kíséreljük meg meghatározni, hogy melyek azok az ismeretek, képességek, amelyek érnek valamit, amelyek megszerzése érdeke a csendőrnek. Amelyek birtokában a csendőr több, jobb, tökéletesebb lesz mint csendőr.

Miből kell kiindulni? ... Abból, hogy csendőrök vagyunk és hivatásunk, foglalkozásunk, egész életünk a közbiztonsági szolgálat jó, jobb, legjobb elvégzése. Ennek érdekében tanulunk szabályzatokat, utasításokat, törvényeket, rendeleteket, — ennek érdekében kapunk előjáróinktól oktatást, nevelést, kiképzést. Ha azután a megtanulandókat megtanultuk, az oktatásból okultunk, a nevelés során olyan emberekké váltunk, akik magukat viselkedésben is csendőröknek nevezhetik és a kiképzés után gyorsan, biztosan a legmegfelelőbbben cselekszünk, — akkor csendőrökké avatnak bennünket és elindítanak előjáróink a közbiztonsági szolgálat széles mezejére. Belekerülünk a sokféle emberáradatba, válogatjuk, bírálgatjuk az emberek tetteit és viselkedéseit aszerint, amint azok a jól megtanult törvényekbe, szabályokba ütköznek-e vagy sem.

Ahogy ezután az élet elénk tárja az igen sokféle bűncselekményt, vagy büntetendő cselekményt s nekünk mindezeket fel kell derítenünk s igazi, kézzelfogható bizonyítékokat kell keresnünk a bírói eljárás céljaira, akkor állunk meg sokszor keserves tehetlenségünkben, mert kiderül, hogy a törvényeken, szabályokon stb.-n felül még sok máshoz is kellene értenünk, ahhoz, hogy eredményt érthessünk el.

Bizony-bizony sok csendőrnek veresedett el már a homloka mérgében, szégyenletében vagy restelkedésében, amikor rájött, hogy azért nem képes eredményt elérni, mert ehhez vagy ahhoz nem ért, azt sem tudja, mi fán terem, vagy a sok erőlködés és igyekezet mind hiábavaló, mert nem képes megtenni azt, ami célra vezetne. Na meg azután megesik az is, hogy

a csendörnek fogalma sincs arról, hogy valamit más-ként gyorsabban el lehetne érni, hozzá lehetne jutni vagy meg lehetne csinálni.

A felelet tehát előbbi kérdésünkre az, hogy minden olyan ismeretet és képességet meg kell szerez-nünk, — helyesebben: jó ha megszerzünk, — ame-lyeket a közbiztonsági szolgálatban hasznosítani tu-dunk. Tudhatom-e én előre, hogy mikor, mit használ-hatok fel?... Nemigen!... Ebből következik, hogy érdekemben állónak tartom, hogy megismerkedjek mindazokkal a jelenségekkel és körülményekkel, ame-lyekkel gyakran találkozom, de nem ismerem azokat. Nem megyek el mellettük anélkül, hogy okát, célját, hasznát, kárát meg ne tudjam, mert nem tudhatom, hogy mikor, mennyit használhatok fel ezekből. Nem írja elő ezeknek ismeretét semmiféle szabály vagy utasítás és nem is tartoznak ezek a szorosan vett hiva-tásbeli ismeretek közé és mégis érdekelnék engem. Érdekel, mert már hallottam, hogy valaki jó hasznát vette a nyomozásnál, — érdekel, mert érzem, sejtem, hogy egyszer szükségem lehet erre, vagy talán azért, mert volt esetem, amikor emiatt nem tudtam ered-ményt elérni.

Az ilyen ismeretlen, de megérzésünk szerint hasz-nunkra válható körülmények- és jelenségekkel való megismerkedés az érdeklődés.

Ha így az érdeklődés lényegét és célját megismer-tük, most már beszéljünk arról, hogy a gyakorlatban miként szerezhetünk hasznos ismereteket és képessé-geket az érdeklődés révén.

Nagyon egyszerűen. A gyermek az ő ébredező ér-telmével nem hagyja nyugton környezetét és napjában százszor is megkérdezi: ez mi, ez miért ilyen, ezzel mit csinálnak stb. — És nem hagy nyugtot szüleinek, amíg valamely valamely elfogadható feleletet nem kap. Nekünk sem kell egyebet csinálnunk, mint folytatni gyermekkorunk értelmi ébredését s igyekezzünk

mindennek okát, célját, hasznát, kárát megismernünk, ha már egyszer útunkba került és olyan értelmetlenül álltunk előtte, mint a kis macska a bogár előtt.

A csendör érdeke a közbiztonsági szolgálat betöl-tése; érdeklődésének célja is mindazoknak az ismere-teknek megszerzése legyen, amellyel azt jobbá, haté-konyabbá tudja tenni.

Az érdeklődés egyik módja a kérdezősködés. A nemcsendör ember a kéményseprőről azt tudja, hogy sepri a kéményt, nehogy az az összegyűlt koromtól elduguljon. A csendör, amikor kéményseprőt lát, eszébe jut a sok tüzeset, amelyre rámondták, hogy ké-ménytűztől keletkezett. Más ember babonás lélekkel örül a vele való találkozásnak, a csendör rögtön hiva-tására gondol és nem elégszik meg azzal, hogy jól meg-nézi és hangosan, derűsen fogadja a köszöntését. Őt érdekli a kéményseprő foglalkozása, érdekli a tudo-mánya. Szeretne abból a saját érdekében is megsze-rezni valamit és beszédbe elegyedik vele. Megkérdezi, hogy mekkora területen dolgozik, mi az ő kötelessége. Van-e kéményseprő, aki még más munkát is végez? Nehéz-e a foglalkozása, szereti-e azt, mi benne a rossz? Melyik évszakban mi a főmunka, milyen a kémények állapota az egyes falvakban, hol a legrosszabb és miért? Van-e nekik szabályzatuk, kinek tartoznak felelősség-gel stb. Ugyanígy érdeklődik a kéményseprési jog tu-lajdonosától a segédjei munkája, a lakosság viselke-dése felől.

Más alkalommal a vasutast, a postást, a községi irnokot, a tanítót, az erdészt, az urasági inast, a cseléd-séget, a bérlőt, az útkaparót, a különböző fegyvernem-beli katonákat és akivel csak összehozza a sors akár szolgálatban, akár szolgálaton kívül, mind-mind sorra kérdegeti. Persze nem kikérdezés vagy kihallgatás módjára, hanem a legfesztelenebb érintkezési modor-ban. Úgy valahogy, amint ezt például a vonatokban tapasztalhatjuk sokszor, amikor az egymás mellé ke-

rülő idegen utasok lassan-lassan beszédbe fognak s néhány órai út után már jól ismerik egymást; egymás gondját, baját, örömét, észjárását, jellemét.

Az érdeklődéssel kapcsolatban azonban arra ügyeljünk, viszontszolgálat fejében egészen ártatlanul, de meggondolatlanul nehogy elkezdjünk mi is beszélgetni saját csendőri életünkről, a testületünkben előfordult eseményekről. Ez már hiba volna, mert ehhez a testületen kívül állóknak nem lehet semmi köze.

A csendőr tehát érdeklődjék mindenkitől, mindenről, de ne engedje a dolgot odáig, hogy a barátságos közeledés jogcímén őt is kikérdezzék. Ez elől óvatosan, szépen térjen ki.

Az érdeklődéssel való ismeretszerzés egy másik módja a bűvárokodás, a böngészgetés. Én akkor is érdeklődöm, ha igyekszem megmagyarázni magamnak, pl. hogy mi különbség van a posztó és a szövet között csak úgy szemre, tapintásra. Vagy mi különbség van és hogyan lehet felismerni a valódi gyapjúsövetet a gyapotból készült, vagy a kettővel kevert szövettől. Erről eszembe jut egy nyomozási eset. Az 1930-as évek elején sáskamódjára lepték el a falvakat „olasz” szövetügynökök. Papok, tanítók, jegyzők, birtokosok nyakára sóztak jónak látszó „valódi” gyapjúsöveteket. Egy járőr éppen akkor toppant be a községházára, amikor két ügynök (az egyik csak olaszul tudott állítólag, de kitartóan hallgatott) a segédjegyzőt akarta rávenni három méter „prima” gyapjúsövet vásárlására. A beszédes ügynök feltalálta magát s a járőrvezetőnek egyenesen nekiment, mondván: „Törzs úr, hát tessék ezt a szövetet megnézni. Van ennél finomabb gyapjúsövet? Az urak csak értenek ehhez! Tessék megfigyelni ennek rugalmasságát, fényét, súlyát!” Olyan meggyőző erővel kezdte magyarázni félbeszakított rábeszélését, hogy a segédjegyző kezdett megnyugodni. Különösen akkor, amikor a törzsőrmester kezébe is vette a „portékát” és tapogatni kezdte. Mégis más tör-

tént! A törzsőrmester nézegette egy darabig a szövetet, azután kihúzott egy hosszanti és egy keresztbeszőtt szövetszálat, azt is szétbontotta szálaira s azután egyenként megvizsgálta. Az eredmény az volt, hogy a négy szál fonálból három gyapot volt, a negyedik pedig tépett gyapjú. A további eredmény pedig őrizetbevétel és hosszú nyomozás után folytatólagosan elkövetett ötvenrendbeli csalás.

Ennek a törzsőrmesternek érdeklődés útján szerzett ismerete hozta ezt a szép eredményt. A dologból azonban még az a furcsaság is kisült, hogy máshelyt éppen egy csendőr vásárolt ilyen „prima” árut.

Bűvárokodás, böngészgetés eredménye volt az is, amikor az egyik csendőr fogadásból három nap alatt megállapította, hogy a gépirásos névtelen levelet kinek az írógépén írták. Egy másik meg tudta különböztetni a 100 yardos cérnaorsók közül azokat, amelyeken csak 80 yard volt felorsóva.

Ismertem olyan csendőrt is, aki egy régen körözött, de igen jó igazolványokkal rendelkező tolvajt fogott el, annak révén, hogy ismerte a vasúti jegyeket. A méltatlankodó utas váltig erősítgette, hogy „éppen most” érkezett Debrecenből, de az esti igazoltatáskor nála talált jegyet a debreceni jegypénztár „1”-es nappalakkal bélyegezte le.

Érdeklődés útján személyi ismereteket is szerezhetünk. Ennek a körét egyik utasításunk, a „Cs—23” adja meg. Itt csupán azt említem meg, hogy rendszert késő akkor szerezni személyi ismereteket, amikor már nyakunkban van az ügy. Az őrskörletét portyázó csendőr már az első napon kezdje meg a személyi ismereteket gyűjteni. Ez persze nem csupán a személyek külső megismerését jelenti, mert emellett igen fontos az emberek szokását, hajlamát, jellemét is megtudni. Hasznos dolog az is, ha a dohánypajta mellől hosszú léptekkel elfutó alakot a futásáról ismerem fel, de ugyanilyen hasznos, ha a szomszéd gyerekkel iratott

zsarolólevél gyalázkodó hangjáról tudom, hogy ki beszél ilyen módon.

A csendőr érdeklődése a személyi ismeretek terén is megelőző legyen. Ne a bűncselekmény elkövetése után keresséjük a feltevésünknek megfelelő személyt, hanem igyekezzünk örskörletünkben minél több egyén testi, lelki és jellembeli tulajdonságait és szokásait megismerni.

Nem folytatom a példálódzást. Bizonyára ismernek hasonlókat az olvasók eleget. A lényegyet ismétlem csak meg: a csendőr semmiféle jelenség vagy körülmény mellett sem mehet el (még „rendes” szolgálatban sem) anélkül, hogy ne érdekelne annak minden csinjabinja, mert csak a sok, nagyon sok ismeret birtokában lesz eredményes a közbiztonsági szolgálatteljesítése.

Az érdeklődés tájékozottságot, tudást — ez pedig eredményes munkát biztosít. Enélkül a csendőr csak olyan vadász, aki akkor kezdi keresgélni fegyverét és töltényét, mikor rábukkan a menekülő vadra.

Az érdeklődéssel szerzett tudás a csendőrnek örömet, a szolgálatnak pedig hasznot jelent. Sok hasznot-hajtó és örömmel munkálkodó csendőrre van szükség.

ÖNKÉPZÉS.

Ha a jó papról azt mondja a példabeszéd, hogy holtig tanul, akkor hirtelenében nem tudom, a jó csendőrrel mit kellene mondani, mert hogy mást kell mondani, az bizonyos; olyat, ami azt fejezné ki, hogy a jó csendőr még annál is többet tanuljon.

Az utasítások, a szabályzatok előírása, a rendeletek, parancsok és előjárói sarkalások meg nem szűnő hosszú sorozata mindig csak ezt ismétli: tanulni, tanulni és harmadszor is tanulni kell annak a csendőrnek, aki meg akarja állni a helyét.

Ahogy a próbacsendőr levetette magáról a polgári ruhát, máris tanítani kezdik. Tanítják az iskolákban, az örsökön, tanfolyamokban, szemléken nap mint nap megállás nélkül, minden rendfokozaton keresztül egészen a jól megérdemelt nyugdíjig. Kiképzik, oktatják, nevelik, hajlítják, gyúrják, sulykolják, ösztönzik, buzdítják, megdicsérik, korholják végeszakadatlanul s mind csak azért, hogy tanuljon, hogy mindig többet tudjon s a többet mindig jobban tudja.

És a csendőr általában tud is. Annyit tud, hogy csendőr lehessen vagy maradjon. De hol van még ettől az tudás, amely az illetőt jó csendőrré teszi?

A tanítás — tehát az a művelet, amely az előjáró részéről nyilvánult meg a csendőrrel szemben — és az eredmény is, nem mindig a csendőr, hanem sokszor csak az előjáró érdeme. A csendőr itt még csak „hagytá magát” tanítani. Ez azonban nem elég. Sohasem válhatik jó csendőrré az, aki csak azt tanulja meg, amit megparancsoltak neki és annyit, amennyit feladtak a számára. Ez csak bevezetés a csendőrségi szolgálat irdatlan erdejébe. De ott el is kell tudni

igazodni, tájékozódni; kell tudni a viselkedések ezerféle módját az ezerféle helyzetben és körülmények között. Először csak azért, hogy megálljon a saját lábán, de azután azért, hogy a köznek hasznos munkát tudjon végezni.

Erre pedig csak akkor képes, ha nemcsak „hagyja magát” tanítani, hanem önmagát is tanítja.

Ez az „önmagunk tanítása”: az önképzés.

Sok csendőr kérdezi magában erre a beszédre: hát miben képezzem magam önként? Hirtelenében és röviden nehéz erre válaszolni. De nem azért, mert keresgélni kellene a feleletet, hanem azért, mert a rengeteg elsajátítandó dolog közül nem tudja az ember, melyiket is mondja elsőnek. De nem is kell ezen sem gondolkozni. A sok utasítás, szabályzat közül találokra is vegyen elő egyet s csak nézze meg a tárgymutatóját, már ott is talál több tárgycímet, amelyikről azt sem tudja, mi fán terem. De ha tudná is, ha fellapozza a megfelelő oldalakat, részleteiben is talál nagyon sok megtanulni valót — vagy ha tudja: kibővítendő. A szabályzatok, utasítások tömör gondolatcsoportokból állanak, egy-egy mondatba sűrítve mindazt a tudnivalót, amelyről megint köteteket lehetne írni. Ha ezt a boncolgatást, ezt az elmélkedést és a gyakorlati élet számtalan idevonatkozó példáját összekapcsolva, a csendőr önmaga, jószántából és következetesen végighaladva a szabályzatokon és utasításokon, elvégzi, — akkor önképzésével foglalkozott és jó csendőrré válik.

*

Elsősorban a nyomozás elméleti és gyakorlati tudnivalóit sajátítja el a csendőr.

Ha a nyomozás a tettes kilétét és büntetendő cselekmény elkövetésének tényét és módját igyekszik kideríteni, akkor a csendőrnek ismernie kell, meg kell tanulnia mindazokat a szabályokat, eljárási módokat,

tapasztalatokból leszűrt elveket, amelyekkel mindezt sikeresen elvégezheti.

Nem helyezkedhetünk arra a kényelmes alapra, hogy majd a tapasztalás meghozza mindezeket az ismereteket. Ez mindig csak a tanulni nem akaró, kényelmes emberek kibuvója volt. Ha mindent a tapasztalásra, vagyis arra lehetne bízni, hogy a tudomány az évek során magától menjen az ember fejébe, akkor felesleges lenne minden könyv, minden iskola. Csak-hogy — sajnos — nincs így, főleg a nyomozástanban. A bűnözők egy lófejjel rendszerint előbb járnak, mint a nyomozók. Ha nem igyekszünk azokat a bizonyos tapasztalatokat rövid idő alatt — egy-két év alatt — megszerezni, amit eddig egy hosszú szolgálati idő után értünk csak el, akkor lemaradunk, mert a bűn messze megelőz.

Szerencsére akadtak és akadnak ma is lelkes emberek, akik összegyűjtik, rendszerbe foglalják mindazokat a tapasztalatokat, amelyekkel sikeresen lehet a bűnözőkkel felvenni a harcot. A bűnözőkkel szemben folytatott harc ma már tudomány. Sokféle ágazatában megadja mindazt a tudást, amellyel fölénybe kerülhetünk a bűnözőkkel szemben. Ezt a tudást minden csendőrnek el kell sajátítani, hogy magát csendőrnek nevezhesse, ne csak a ruhája után, hanem a közbiztonsági szolgálatban elért eredményei szerint is.

Meg kell értenünk, hogy a nyomozás nem testi munka. Nem portyázásból és nem a bűnözők után futásból áll, hanem nehéz szellemi munkából. A tapasztalatokra való visszaemlékezés, a jelenségek és körülmények helyes megfigyelése, megvizsgálása, lehetőségek, valószínűségek keresése, következtetések levonása, nagy ember- és szakismeret mind részei, részletei annak a munkának, amit nyomozásnak nevezünk.

Persze mindezeket csak folytonos tanulással, önképzéssel lehet elsajátítani.

*

Mindezeket csak nagy általánosságban írtam le. Talán szépen hangzott, de nem elég az útbaigazításhoz. Ha az önképzésről és annak szükségességéről beszélünk, két nagy kérdés maradt még nyitva:

1. honnan szerezhetjük a megtanulandó anyagot és
2. hogyan tanuljunk?

El sem tudom képzelni, hogy az őrökön szolgáló csendőrök vásárolt könyvei között volna ilyen tárgyú, önképzésre alkalmas könyv. Mert sok mindenféle könyvet megvásárolnak a csendőrök az ügynökök rábeszéléseire, de nemigen van azok között egy sem, amelyik a nyomozással foglalkozna. Ilyet nem is árulnak. De nem ebben van a hiba. A hiba ott van, hogy a csendőrnek nem is jut eszébe, hogy efajta könyveket kellene vásárolnia. Nem keresi, nem kutatja őket. Mintha a regény inkább érdekelné, mint a hivatása. Ha pedig gondolt is rá, egy-kettőre megfeledkezett róla, mert hirtelenében nem tudja, hogy hová, kihez is forduljon. Én ebben is tudok tanácsot adni. A szabadsága, vagy eltávazása alatt menjen be valamelyik nagyobb városban a legnagyobb könyvkereskedésbe. Ott mondja meg, hogy szeretné azoknak a könyveknek a jegyzékét átnézni, amelyek a bűnügyi nyomozással foglalkoznak. Egy-egy ilyen előadott könyvnek nézze át a tartalomjegyzékét és máris tudni fogja, hogy neki való-e a könyv vagy sem.

Egyszerűbb megoldás, de nem bizonyos, hogy éppen azt kapja meg, amire gondol, az, ha valamelyik budapesti nagy könyvkereskedőtől kéri el az ilyen tárgyú könyvek jegyzékét és abból rendel.

Ha pedig valaki az itt leírt módok egyikét sem akarja választani, kérdezze meg a *Csendőrségi Lapok*-tól, hogy van-e ilyen tárgyú könyv és hol kapható az.

Az önképzést szolgálja a *Csendőrségi Lapok*-ban megjelent jobbnál-jobb szakcikkék egész sora is. Tanuljon ezekből a csendőr. Persze tanulás alatt nem azt értem, hogy átolvassa a cikket, mint egy napilap híreit.

Ez nem tanulás. A tanulás célja a tudás, a tudáshoz pedig a jó megértés, jó felfogás szükséges, hogy az eszünkbe jól belevéssük és ott megtartsuk, amit meg akarunk tanulni. Egyszerű átolvasással pedig lehet, hogy jól megértjük, amit olvasunk, de nem tudjuk az agyba jól belevésni és ott megtartani.

Már most: hogyan tanuljunk?

Már az előbbi bekezdésben érintettem a tanulást. Tanulni sokféleképpen lehet. Minden, ami ismereteimet gyarapítja: tanulás. Eszerint tanulhatok érdeklődés útján, a körülöttem lévő jelenségek és körülmények megfigyelésével. Járok-kelek, utazom és mindent megfigyelek, ami utamba akad. Ilyen módon azonban sohasem tudom, hogy mivel találkozom, az elinduláskor tehát még fogalmam sincs róla, hogy mit fogok megtanulni és mit tanulhatok meg. Ismeretszerzésünknek válasszunk más módot, olyat, ahol a célt kitűzzük és annak elérésére az útunkat is kijelöljük.

Ez a mód a könyvből való vagy — előadások hallgatása útján — az élőszóból való tanulás lehet.

Mit tanuljunk és hogyan tanuljunk? ... Ez a kettős kérdés az, amivel mindenekelőtt tisztában kell lennünk, hogy azt az eredményt érhessük el, amellyel ismereteinket gyarapíthatjuk.

Nem olyan egyszerű a felelet! Hogy nem egyszerű, azt bizonyítja az a sok letört jószándék, amellyel nekiindultak a csendőrök a tanulásnak, és abbahagyták mégis. Miért? ... Mert nem jól választották meg a helyet, az időt, a környezetet, a testi- és lelkiállapotot és legfőképpen azért, mert ha a felsoroltak közül valamelyik zavarta vagy akadályozta őket, azt az egyik okot olybá vették, mintha az ezután folytonosan ismétlődne. Kedvüket szegte.

Tanulni csak nyugodt környezetben s megnyugodott testi- és lelkiállapotban lehet. Ne fogjunk hozzá a tanuláshoz és ne folytassuk a tanulást ott, ahol mások, emberek vagy állatok, akár beszédjünkkel, akár

cselekvéseikkel figyelmünket minduntalan elterelik arról, amit tanulunk. Ne tanuljunk nagy melegben, hidegben, mert figyelmünket az ezek elleni védekezés köti le. Ne tanuljunk lázas beteg vagy kifáradt testi állapotban. Ugyanígy bánat, szomorúság, harag, nagy öröm utáni első időszakban sem. Igyekezzünk zavartalan környezetet és időt, másrészt kipihent testi, szellemi és lelkiállapotot találni a tanulás megkezdéséhez.

Ha a körülmények kedvezők, előveszem azt a könyvet, amelyből ismereteimet gyarapítani akarom és hozzáfogok a tanuláshoz. Mi az első teendőm?...

Akár az elején, akár a hátulján van a könyvnek, füzetnek, de először is a tartalomjegyzéket olvasom el. Mi a célja ennek?... Röviden tájékozódok a megtanulandó anyagról. Furcsán hangzik talán, de a tartalomjegyzéket is meg kell tanulni. Hogyan?... Szó szerint, sorrendben! Ezzel elérem azt, hogy tudom, ismerem a könyv vázát, beosztását, az egyes részek egymásutáni (minden bizonnyal észszerű) sorrendjét. Olyasmint ez, mint ha valaki egy nagy épületben el akar igazodni, akkor megszerzi az épület alaprajzát, tervrajzát és abban tájékozódik. Aki nem így cselekszik, az folytonosan eltéved az épületben.

A tartalom megtanulása azért is fontos, mert később az egyes részek tanulásánál nem eshetem abba a tévedésbe, hogy elképzelésem útján olyasmire gondolok, ami nem ide, hanem egy még csak ezután következő fejezetbe vagy gondolatcsoportba tartozik.

Vegyük például a tűzrendészetről írt egyik füzetet.

Megtanulom tehát a tartalomjegyzéket:

1. Tűz és égés.
2. Tűzveszélyesség.
3. Az anyagok osztályozása.
4. A tüzek nemei.
5. A tüzek keletkezési okai.
6. A robbanás.

7. A tüzek keletkezési okainak nyomozása.

8. Kérdések csoportosítása, amelyekre a nyomozás során feleletet kell kapnunk.

(Megjegyzem, hogy ez elmaradhatatlan még olyan esetben is, amikor, mint pl. a Szut.-nál is, 109 § van felsorolva a tartalomjegyzékben. Látjuk azonban, hogy ez a 109 § 12 fejezetbe van csoportosítva. Itt elégséges egyelőre csak az átveendő fejezet tartalomjegyzékét megtanulni.)

A fenti 8 részt is be lehet osztani két fejezetbe. Pl. az 1., 2., 3. alattiak címe volna: „Általános fogalmak”, a 4–8. alattiak címe volna „Nyomozástani rész”.

Ha így a tartalmat ismerem, akkor következhetik csak az, amit különben mindenki eddig is úgy tett: hozzáfogok az első rész megtanulásához.

Hogyan? Elolvasom figyelmesen az egész első részt. Ennek az a célja, hogy felfogjam, megértsem, miről van szó. Megjegyzem, hogy ez ritkán sikerül első elolvasásra, tehát újból és újból figyelmesen végigolvasom. Semmi körülmények között sem szabad a tanuláshoz úgy hozzáfogni, hogy elkezdjem az első bekezdést szó szerint eldarálni és addig darálom, míg az elmondás gépiesen, hiba nélkül nem sikerül. Ez rossz módszer, mert nem a megértésre törekedtem, hanem szajkó módjára begyakoroltam a szavakat sorrendben elmondani. A tudás első feltétele a megértés. Persze ezzel is sokan bajban vannak. Nem igyekeznek feltalálni a kérdéses szöveg velejét, a magját.

Akár beszélünk, akár írunk, mindig csak valamiről beszélünk valamit. Azt kell tehát megtalálni, hogy miről beszélünk és mit mondunk róla. A többi már csak kiegészítő, összekötő része a szövegnek.

A példának felhozott részben az anyagokról beszélünk. Azt beszéljük róla, hogy ezeknek legnagyobb része, ha melegítjük, légneművé válik. Pl. a fa, ha melegítjük, gázokat bocsát ki magából (füstöt). Ez érthető dolog, ebben nem kételkedik egyikünk sem, hiszen

számtalanszor tapasztalta már. Az új csak ezután következik, mikor azt mondja a szöveg, hogy *ezen alapul az égés*. Ezen már érdemes gondolkodni, — de kell is! Miből áll a gondolkodás? Eddigi tapasztalataimban keressék erre magyarázatot. Azt magam is megtettem már, hogy füstölő fa vagy szén füstjét gyufával meggyújtottam és az lángralobbant. Így elhiszem, hogy az anyagból kiáramló gázoknak közülük van az égéshez, és el is hiszem, hogy *ez az alapja* az égésnek. De tovább gondolkodom és eszembe ötlök, hogy a víz is bocsát ki magából, ha melegítik, légnemű anyagot (a gőzt), de azt hiába igyekeztem meggyújtani, az eredmény az volt, hogy még a gyufám tüze is kialudt. Hát ez hogyan lehetséges? Egyik fejlődő légnemű anyag meggyullad, a másik meg nem? Mi a magyarázata ennek? A szövegben olvastam, hogy *éghető* gázokat vagy gőzöket bocsát ki a legtöbb anyag magából, ha melegítik; — megérttem tehát, hogy a víz nem *éghető* gőzöket bocsát ki magából. A víz hát nem is *ég*het!

Röviden összegezve: mit értettem meg? Azt, hogy 1. a legtöbb anyag 2. kibocsát magából 3. *éghető* gázokat, gőzöket.

Minden más a szövegben csak ennek a három részből álló kijelentésnek a kiegészítője.

Miért kellett ezt nékem megértenem? Azért, mert később azt olvasom, hogy „*ezen alapul az égés*”. Így kapcsolódik a jól megértett okhoz az okozat. Ha pedig valamely okozatnak megtaláltam az okát, akkor már tudásról beszélhetünk. Tudom eszerint, hogy mi az égés!

Vagy más példa! A robbantásról szóló fejezet 1. bekezdése meghatározza, hogy mi a robbanás. Miről beszélünk? A robbanásról. Mit mondunk róla? Azt, hogy a robbanás *erőkifejtés*. Kinek, minek az *erőkifejtése*? A gőzöknek és gázoknak az *erőkifejtése*! Milyen *erőkifejtése*? ... Hirtelen fellépő *erőkifejtése*! Mikor következik ez be? ... Ha melegítjük őket! Miért? ... Mert

az a tulajdonságuk, hogy melegítés folytán terjeszkedni törekednek. Ha pedig elgondolom azt, hogy erőt csak ott lehet kifejteni, ahol ellenállás van, akkor azonnal találok gyakorlati példát is, amelynek segítségével folytán a megértésem teljes lesz. A múlt nyáron az egyik vasúti pályaudvar rakodóján felrobbant egy szén-savas vaspalack, pedig senki sem járt a közelében. Megértjük ezt az esetet? ... Igen! A szén-sav gáz. A gáz, ha melegítjük, terjeszkedik. A nyári erős napsütés felmelegítette a szén-savpalackot. Mit tett a gáz? ... Hogy terjeszkedhessék, erőt fejtett ki: szétrepesztette a vaspalackot. Nem úgy, mint a föld, ha nagyon megszárad: megreped, — hanem egy pillanat alatt, hirtelenül.

A tanulásra kijelölt részen így haladok keresztül bekezdésről bekezdésre, esetleg csak mondatról mondatra a megértés végett. Megértés nélkül, vagy csak hiányos megértéssel is, nem tanácsos a tanulás további teendőjéhez fogni.

Ha megértettem a kijelölt részt: (a feladott leckét), akkor hozzáfogok a megtanulásához. A megtanulást akkor érem el, ha a kijelölt részt el is tudom mondani. Mit csináltam akkor, amikor addig tanultam, amíg csak el nem tudtam mondani? ... Amit megértettem, jól belevéstem az agyamba, megtartottam a magam számára. A megtanulást közönségesen úgy értik, hogy szószerint el is tudja mondani az illető a leckéjét. Igen, ez a megtanulás! Megfelelő szóbőségű embereknek azonban nincs szükségük a szószerinti tanulásra; akkor is megtanulták az anyagot, ha azt összefüggően, észszerű sorrendben, a saját szavaikkal el tudják mondani.

A megtanulás módjára ajánlom mindenkinek, hogy pl. a szószerinti tanuláshoz se aprózza fel a szöveget bekezdések vagy mondatok szerint. Az egész elmondását gyakorolja úgy, hogy azt elejétől a végéig olvassa el annyiszor, ahányszor csak szükséges ahhoz, hogy a végén már olvasás nélkül is el tudja mondani. Ennél is, de a nem szószerinti tanuláshoz is jó segítség

az, hogy a megtanulandó rész vezérszavait sorrendben egymás alá leírjuk s erre időközönként rátekinünk. Ez az összefüggést biztosítja és az észszerű sorrendet könnyebben betarthatjuk. Pl. a robbanásnál feljegyezzük:

robbanás általában,
hideg robbanás,
vegyi robbanás,
robbanást előidéző anyagok,
robbanó anyagok,
gyújtó anyagok,
gázok és gőzök,
porrobbanás.

Ezek mint útjelzők szerepelnek a megtanulás első útjain. Később persze még ezekre sem lesz szükség, mert nélkülük is képesek leszünk az egész anyagot segítség nélkül elmondani.

Ilyen segítséget jelentenek a rajzok, ábrák, vázlatok is, amelyeket a szöveg jobb áttekinthetése végett szerkesztünk.

Jól jegyezzük meg: a tanulás fokmérője az elmondás. Teljes megtanulásról csak akkor beszélhet valaki, ha hibátlanul, akadályok, zökkenők nélkül, összefüggően és értelmesen el tudja mondani azt, amiről beszélni akar vagy amiről beszélnie kell. Nagyon mind-egy az, hogy ki hogyan éri ezt el. Tanulhat valaki hangozva, a másik csak némán olvasva vagy sétálva, mormolva, kézmozdulatokkal kísérve. Tanuljon mindenki úgy, ahogy megszokta, ahogy neki legkönnyebb. A fődolog, hogy addig tanuljon, amíg minden segítség nélkül képes elmondani az anyagot.

Ha ezt elérte, ha tehát megértette és el tudja mondani a tanulnivalóját, akkor mondhatja azt, hogy tudja is a leckét.

Végezetül pedig a tanulás céljáról is szólok. Azért tanulunk, hogy tudjunk. Tudásunkat bebizonyítjuk az

elmondással, elmagyarázással s hasznát pedig a rávaló visszaemlékezéssel vesszük.

Ez a végcél. Tudásunkat felhasználjuk, amikor az életben átsegít bennünket valamely akadályon. Ha pedig arra gondolunk, hogy a nyomozás folyama az akadályok sűrű láncolata, akkor meg kell értenünk, hogy nagyon sokat és sokfélét kell megtanulnunk és felhasználni tudnunk, hogy eredményt érhessünk el. A tudásunk felhasználásának is van egy nagy kerékkötője: az elfelejtés. Nem vagyunk képesek szükség esetében visszaemlékezni arra, amit már megtanultunk, tudtunk, éppen akkor, amikor azt fel kellene használnunk. Szükséges tehát mindezekén felül még a tudásunk időközönkénti megvizsgálása: az ismétlés. Az ismétlés nem más, mint felújítás. A megtanulás után nem vethetjük el a megtanult anyaggal való foglalkozás gondját, mert új tanulás, új ismeretszerzés és az idő múlása folytán tudásunk mindinkább halványodik, hézagossodik és az is megesik, hogy teljesen kivész. Hány-szor hallottuk pl., hogy valaki teljesen elfelejtett egy nyelvet beszélni.

Ha elismerjük, hogy a csendörnek rengeteg ismeretre, tudásra van szüksége, hogy a bűnözők elleni küzdelemben ő maradjon a győztes; ha megértettük, hogy tudásunkat állandóan felszínen kell tartanunk a gyakori felújítás útján, akkor, azt hiszem, bebizonyítottam, hogy a jó csendörnek még többet és még többször kell tanulnia, mint a jó papnak.

SOKOLDALÚSÁG.

Ha egy ismeretlen pénzdarab kerül a kezembe, akkor az egyik oldala után megnézem a másikat is. Mindegyikünk megnézi a szövet, a ruha, a cipő, a boríték, az igazolvány másik oldalát is. Miért van ez így? ... Azért, mert ösztönszerűen tudjuk, hogy a dolgoknak általában egynél több oldaluk van. Azt is, hogy csak akkor ér valami valamit, ha annak egyik oldala mellett jó a másik oldala is. Általában elvárjuk, megköveteljük a dolgoktól, hogy több oldaluk legyen és a több oldaluk is jó, értékes legyen.

Ha zsebkést szándékozom vásárolni és a kereskedő elém rak egy csomót, akkor ugyan melyiket választom? Feltéve, hogy bicskám egyáltalán nincsen, pénzem meg van rá bőven, akkor bizonyosan nem az egy-, hanem a többpengéjűt választom ki. Ezek közül is azt, amelynek van csavarhúzója, konzervnyitója, reszelője, ollója stb. Az ilyet vásárolok meg, mert hiszen ennek több hasznát veszem. Itt is bebizonyosodik, hogy az ember még használati tárgyaitól is megköveteli, hogy többféleképp legyenek használhatók.

A többféle haszon jelenti a sokoldalúságot.

A gazda vajjon nem azt a kocsist keresi és fogadja-e szolgálatba, amelyik a lovak gondozásán, a velük való dolgozáson és bánásmódon kívül meg tudja varrni a szerszámot, a kerékbe küllőt tud faragni, tud ostort fonni, ekét élesíteni, állati sebet gyógyítani, tud lovagolni, öszvérrel, ökörrel, bivallyal egyaránt tud bánni. Ha kell, elhajtja még a négyesfogatot is. Az ilyen kocsis többféle hasznat hajt, sokoldalú kocsisnak mondják és keresik, nagyobb bért fizetnek neki és versengenek érte.

Tudjuk azt is, hogy a társaséletben nem szeretik az egyszerű (szimpla) embert. Mennyire untató és bosszantó is egyúttal az az ember, aki folytonosan csak sajátmagáról vagy csak a foglalkozásáról tud beszélni. De másrészt az is unalmas lesz, aki csak beszélni tud, de másként szórakoztatni nem. Ellenben még faluhelyen is nagyon szeretik, nagyrabecsülik azt az embert, aki a beszédében is változatos. Tud tréfálkozni, adomákat mondani, szavalni, utánozni. A beszéden felül jól énekel, füttyöl, játszik valamilyen hangszeren, ért sok társasjátékhoz, színészkedik, bűvészkedik stb. Erre az emberre azt mondják, hogy sokoldalú a társasélet szórakozásaiban. Érdekesnek tartják, megbecsülik és sok, különféle előnyt adnak neki. Pedig csak szórakozásról, jobban mondva szórakoztatásról van szó.

Mennyivel más a helyzet, mennyivel értékesebbnek, hasznosabbnak tartják azt az embert, aki sokoldalúságánál fogva embertársainak hasznára van. Aki tanáccsal szolgál, megvédelmez, bajból kiment, segíteni tud, stb. A falusi emberek között is jobban szeretik és megbecsülik az olyan embert, aki a földművelés egyformaságán kívül ért az első segélynyújtáshoz, az állatok gyógyításához, sajtkészítéshez, disznóöléshez, haiósági iratok megértéséhez, aki levelet vagy kérvényt tud fogalmazni, aki meg tudja mondani, hogy ügyes-bajos dologban hová kell fordulni, aki valamely idegen nyelven is beszél, stb., mint az olyat, aki csak a föld műveléséhez ért. Könnyen megérthetjük, hogy az ilyen sokoldalú ember milyen érték a faluban. A segítesen kívül gazdagítja a falut anyagi téren és tanításával szellemi és erkölcsi téren is.

Ha mármost jól felérjük ésszel, hogy az államvédelem egyik legfontosabb pillérét: a közrend és béke fenntartását a csendőrség hivatása szilárdan tartani, akkor sok beszéd nélkül is rájövünk arra, hogy a csendőrség úgy töltheti be hivatását teljesen, ha annak min-

den egyes tagja nemcsak tagja a testületnek, hanem sokoldalúságával értékes tagja is.

A sokoldalúság irányát természetesen a hivatás teljes betöltését biztosító ismereteink és tudásunk fogja jelezni. Ide kell sorakozniok mindazoknak az ismereteknek és jártasságoknak, amelyek a bűn üldözésénél a gyorsaságot és az alaposságot eredményezik.

Ha a bűn az életből fakad, akkor a bűn üldözésének sikere is az élet sokoldalának megismerésétől függ. Meg kell tehát ismernünk az embereket (lélektan), a cselekvéseket hajtó erőket (megszokás, haszon, élvezet), ismerni kell eszközeiket, azok használati módjait. De ezeken felül rendelkezünk kell azokkal az ismeretekkel és tudással is, amellyel a bűn üldözését, a kiderítést sikeresen elvégezhetjük. Nehéz volna felsorolni, hogy mi mindent hasznos jóelőre elsajátítani annak érdekében, de egypárnak felemlítésével, azt hiszem, helyes irányba tudom terelni a gondolatot.

Jó, ha a csendőr tud kerékpározni, úszni, fényképezni. Tud mótorkerékpárt, gépkocsit vezetni. Ért a gyorsíráshoz, idegen nyelveken beszél. Ért az elektromossághoz, telefon, távíró, rádió kezeléséhez. Ismeri a mérgeket, a robbanó anyagokat. Ért a tűzoltáshoz, segélynyújtáshoz stb. Fel lehetne itt még sorolni rengeteg más sokoldalúságot jelentő ismeretet és tudást, de nem töltöm vele az időt. Egy bizonyos: van még sok ilyen, amelynek igen nagy hasznát veszi a csendőr és vele a testület, a hivatás betöltéséhez.

Jól jegyezzük meg azonban, hogy nem jelent sokoldalúságot az, ha valaki az imént felsorolt ismeretekhez csak éppen konyít. Teljesnek kell lenni annak az ismeretnek úgy, hogy azt mindenkor és bármely vonatkozású változatában is fel tudja használni. Nem tartozik a sokoldalúsághoz pl. az a gyorsírás, amellyel lassabban ír, mint a rendes írással, vagy az az elektromosságismeret, amellyel csupán egy házicsengőt tud összekapcsolni. Önként értetődik ebből, hogy csak állandó

foglalkozás és tanulással tarthatja fenn kiki ebbéli hasznos tudását.

Talán ritka is az az ember, aki csupán a szorosan vett foglalkozásához ért. Nem hiszem, hogy volna idősebb csendőr, aki a szolgálatánál egyébhez sem ért. De ha volna is, rá lehetne mondani, hogy nem élt okosan, sem a szolgálat, de a saját maga érdekében sem. A szolgálatunk is megkívánja, hogy ne legyünk egyoldalúak, az okos önzés és előrelátás pedig az egyén érdekében egyenesen megköveteli, hogy több olyasmire értsen, amellyel magát, családját fenn tudja tartani. Milyen sok szerencsétlenség szakadt már egyesekre és családokra egyaránt akkor, amikor a sors kiütötte kezükből azt az egy szerszámot, amely a megélhetést, az életet jelentette számukra!

Ismertem földesgazdát, akinek vagyonát elvitték a rossz gazdasági évek s elmehetett koldulni. Egy vasutas ott zuhant a kétségbeesésbe, amikor egy gondatlansága miatt elbocsátották állásából. Egy tisztviselő azért lett öngyilkos, mert a nagy gazdasági válság idején felmondták a szerény kenyeret jelentő állását.

Az elmúlt, de még a jelen idők kavargása, forrása is mennyi szomorú példával szolgál arra, hogy az egyoldalú ember milyen szerencsétlenné válik az első megrázkódtatásra. De ha erre szolgál is, egyúttal követendő példákat is mutat fel. Éppen az imént felsorolt példák nyomán találkozhattunk tönkrement gazdával, aki felült egy másik lóra. Gazdálkodásában tönkrement, elkezdett hát megmaradt pár pengőjével baromfival kereskedni, baromfit tenyészteni. A keserves kezdés után rövidesen talpraállott. Miért? ... Mert a földművelés közben jól kitanulta a baromfitenyésztést is. Egy másik vasutas elővette tartalék megélhetési képesítését és a vasutassága alatt kitanult kertészkedési tudásával beállt kertésznek. Szűkösködve kezdte, de hozzáértése hamar lábára állította ezt is. A tisztviselőnek is volt olyan társa, akinek felmondoztak. De ez nem lett ön-

gyilkos, mert hosszú évek alatt az irodalommal foglalkozván, könnyen fel tudta cserélni a hivatali íróasztalt a szerkesztőségi íróasztallal.

De ezeken a kényszerű változtatásokon felül ismerünk olyan életpéldákat, ahol az illető kedvét lelte abban, ha megélhetési módot, foglalkozást változtathatott. Megtehetette, mert nemcsak egy foglalkozáshoz értett. Egyik alatt kitanulta a másikat, harmadikat.

És gondolkozzunk csak rajta! . . . Nehéz dolog ilyen második vagy harmadik hozzáértésre szert tenni? . . . Bármennyire is igénybeveszi hivatása az idejét és erejét, senki sem mondhatja mégis azt, hogy ne volna naponta egy, vagy hetenként pár órája, amely a rendelkezésére áll. Hacsak szórakozásból, változatosság kedvéért is foglalkozik másvalamivel, akkor is hosszú évek után olyan tudásra tesz szert, hogy bátran szembenézhet az olyan veszedelmekkel, amelyek kiütik az egyik nyeregből. Bizony az ilyen csekélyiségekből lehet első, második tartalékot szerezni, de természetesen csak úgy, ha komolyan. kitartóan foglalkozik szabad idejében a hasznos kedvteléssel. Ostoba ember az, aki szabad idejét olyan szórakozással tölti, amely a pénzét emészti fel s utána csak fejfájás meg csömör marad.

Tévedés ne essék! . . . Nem gondolok én arra, hogy a csendőrnek, ha hivatását jól betölti, akkor marad ideje pl. állattenyésztéssel, vagy a jogi tudományokkal és más teljes embert megkívánó ismeretekkel foglalkozni, mert erre csakugyan nincsen és nem is lehet se ideje, se módja. De mi akadálya lehet például annak, hogy megtanuljon kiválóan írógépen írni? . . . Ha hetenként csak 10 német, vagy más szót tanul meg, számítsuk ki csak, hogy 10 év alatt hány szót fog tudni.

Az őrsbeli élet viszonyaihoz mért lehetőségek között vajjon nem lehetne-e igen jól megtanulni 10—15—20 év alatt a könyvkötészetet, a fafaragást, a faberakást, az órajavítást, a csipkeverést, a szőnyegszövést, a villanszerelést, a rádiókészítést és még — az Isten

tudja — hány nagyon hasznos foglalkozást. Miért ne lehetne igen komoly eredményt és szaktudást elérni a házinyúltenyésztéssel, a gyógynövénygyűjtéssel, a bélyeggyűjtéssel, fényképezéssel? . . .

Nem is kell erre felelnem! Megfelel erre mindnyájuk természetes esze és azok az ismert példák, amelyek az ilyen sokoldalú emberek életét, foglalkozását, hivatását tették könnyűvé és elevenné.

KÖTELESSÉGÉRZET.

Ez a tulajdonság a csendőri tulajdonságok koronája. A legfőbb, az elengedhetetlen és nélkülözhetetlen, — életfeltétele a hivatásunknak. Olyan ez, mint az élőlényeknek a levegő és a napfény, mint a fának a gyökér; nélküle nincs csendőr, nincs rend és béke, nincsen társadalom, ország és nincs élet.

Megértéséhez elengedhetetlen a szó szétszedése. Kötelesség és érzet.

Egy híres író könyvében így olvastam: „A kötelesség olyanféle tartozás, — amit mindenkinek okvetlenül meg kell fizetnie, hogy a jelenben a hitelvesztést, jövőben pedig az erkölcsi bukást kikerülhesse”.

Tartozás tehát. Adósság, amit ha meg nem adunk a kellő időben, órában, percben, hiteltvesztünk, ami egyet jelent azzal a világosabb kifejezéssel, hogy azoknak a bizalmát, akiknek körében élünk, akikkel együtt dolgozunk, akiknek segítségére vagyunk utalva, elvesztjük; nem bíznak meg bennünk. Egy esetben és egy emberrel szemben le nem rótt tartozás még talán nem okoz szerencsétlenséget, de ha több embernek, több esetben nem adjuk meg a tartozásunkat, akkor azok az emberek nem tűnnek meg maguk között: kiközösítenek.

Van-e a csendőrnek kötelessége, tehát tartozása. Erre a kérdésre nem is kell felelni.

De ha a kötelesség tartozás, akkor honnan, mikor és hogyan csinálta a csendőr ezt az adósságot?

Két rövid szóval is meg lehetne rá felelni. Esküvel fogadta. Olvassa csak el minden csendőr most mindjárt az eskü szövegét s megérti, milyen súlyos adósságot csinált vele, mikor a testületbe lépett.

Ha átolvasta és megértette adósságának súlyosságát, gondolkozzék és ne csak az ő személyére nehezedő terhes adósságot lássa, — hanem nézzen tovább is. Nemcsak a csendőrt terheli ilyen tartozás. Az ország, vagy a világ mindenemberének hasonló adósság nyomja a vállát. Ha nem is az eskü révén szerezte azt meg az a másik ember, mégis fennáll a tartozása, amit ha nem ad meg, következményeket von magára. Míáltal szerez tartozást, adósságot és így kötelezettséget egyik ember a másikkal vagy másokkal szemben?... Nagyon sok csínja-binja van a feleletnek. Csak a legegyszerűbb példát említem meg. Ha emberek között akarok élni, akkor teljesítenem kell mindazokat a kötelességeket, amelyeket ez a nagy kedvezmény, hogy t. i. emberek között élhetek, magával hoz. Tehát kedvezmény és előny, amit kapok, de ellenértékkül kötelességeket kell teljesítenem. Mi az a kedvezmény és előny? Az emberek közösségében segítséget kapok, tanulhatok, szórakozhatok. Ennek ellenében kötelességem másoknak is segítséget nyújtani, áldozatot hozni.

A csendőr is, amikor belépett a testületbe, olyan nagyszámú kedvezményt és előnyt kapott, hogy felszólalni is nehéz: nevelést, tanítást, megélhetést, ruházatot, fizetést, tekintélyt, megbecsülést, tiszteletet, az állam részéről pedig azt a megtisztelő szerepet, hogy őre lehet a közbiztonságnak.

És mindezt előre és egészében megkapta a csendőr.

Nem mindezeknek a megszerzése lesz tehát feladata a pályáján, hanem csak a megtartása és a továbbfejlesztése. A nevelésért kifogástalan magaviselettel, a tanításért hálával és eredmények felmutatásával tartozik. A gondtalan megélhetésért azzal tartozik, hogy minden képességét és idejét a hivatás betöltésének szolgálatába állítja. Az előlegbe kapott tekintélyt és tiszteletet, megbecsülést azért kapta, hogy kamatoztassa, gyümölcsöztesse; hogy ne tékozzon el belőle, hanem tegyen hozzá.

Szolgálatának és magánéletének minden megnyilvánulásában a kötelesség szava legyen az, amely szerint cselekszik vagy nem cselekszik. Bármilyen legyen is az, amit tenni akar, vagy amit nem akar megtenni, az első kérdés mindig így szólaljon meg a lelkében: mit parancsol a kötelesség.

Azt hiszem, ennyi is elég volna útmutatónak, mert ezen az úton haladva, hitelünk sohasem vesz el és bukás nem érhet. Mégis jó, ha tovább beszélgetünk a kötelességről. Ha a kötelesség életünknek ilyen fontos értékmérője, akkor nézegessük, vizsgálgassuk csak meg aprólékosan, tövéről-hegyére, akár a subát vásárló alföldi ember azt a ruhadarabot, amit egy egész életre szólóan kanyarít a nyakába; nem azért, hogy minduntalan baja legyen vele, hanem, hogy védje őt és kedve is teljék benne.

*

Ki ne ismerné azt a jó érzést, ami az elvégzett munka után támad a lélekben?! Önkénytelenül is szavakba önti ezt az érzést a legtöbb ember, amikor azt sóhajtja: hála Istennek. Olyan jó ez az érzés, mint amikor súlyos terhet vittünk s letesszük; olyan, mint amikor adósságunk utolsó részletét fizettük ki. Megelégedett, csendes-derűs hangulatú emberekké válunk.

A teljesített kötelesség megelégedetté tesz.

De ismerjük azt az érzést is, amely nyugtalanít, amely rágja a lelkünket, hátunk mögött állandóan fenyegetően sugdos. Elrontja a kedvünket, félünk s folytonosan attól tartunk, hogy valami kellemetlenség, baj fog érni. Mi ez az érzés? A rossz lelkiismeret, a nem teljesített kötelesség szorongása. Ez aztán persze tud „jó” tanáccsal szolgálni, de sohasem azzal, hogy igyekezz pótolni elmulasztott kötelességedet, hanem azzal, hogy miként bújhatsz ki kötelességed teljesítése alól, hogyan takargathatod mulasztásodat, hogyan tévesztel meg másokat.

A nem teljesített kötelesség bűnre csábít.

A gyenge jellem hajlik is erre a tanácsra és rossz útra engedi magát vitetni. A le nem rótt tartozás pedig gyűl, gyűl, amíg a végén teljesíthetetlen nagy tartozássá növekedik. A következő állomás már az erkölcsi bukás.

Itt kell szóvátennem azt is, hogy helytelen szóval fejezzük ki azt a követelményt, amelyet a kötelességgel kapcsolatban emlegetünk. Azt mondjuk: kötelesség-érzet. Ez nem lehet követelmény, mert ez még nem cselekedet. Keveset érne a világ azzal, ha mindenki csak érezné azt, hogy kötelességei vannak, de nem cselekedne. Soha senki sem nyugtatta meg a lelkiismeretét és soha senki sem róta még le tartozását azzal, hogy csak érezte kötelességét. A kötelesség nem érzés, hanem a viselkedések és cselekedetek hosszú sora.

Mi hát a követelmény? Nem a kötelesség pusztán érzete, hanem a kötelesség teljesítése!

A teljesítés az akarat munkája, az érzés a lelkiismereté.

A kötelességteljesítés négy erős munkatársa: a fáradozás, a kitartás, a vasakarat és az önfeláldozás. Csak ezeknek a segítségével vagyunk képesek kötelességeinket akkor is teljesíteni, ha akadályok, nehézségek támadnak, ha a test kényelme áll útunkba. Ezek a körülmények csak nehezebbé teszik kötelességeink teljesítését, de meg nem akadályozhatják, mert hogyan is fogadtuk eskünkben? „... minden körülmények között”.

Értéktelen az a csendő, aki kötelességeit csak akkor teljesíti, ha azt minden nehézség nélkül meg lehet tenni s amint akadályokba ütközik, már nem tesz semmit, vagy csak tessék-lássék cselekszik. A számonkérésnél azután gyermek módjára nyafog, hogy ezért vagy azért nem tudta megcsinálni. Szánalmas látvány

az ilyen ember, férfinak, csendőrnek nem való. Ki is fog a hitele, el is kopik a becsülete hamarosan.

Csak az akadályok legyűrése, a bátor megbirkózások nagy száma, sok esete nevelhet jó csendőrré. Az emberré nevelés egyik fő eszköze volt és lesz is mindig a nehézségek szembeállítása: a próbáratevés. Vállaljuk önként ezt a próbát, emberré nevel az és jó csendőrré.

Nézzük meg most közelebbről ezeket a segítő-társakat, melyekkel kötelességeinket minden körülmények között teljesíthetjük.

FÁRADOZÁS.

Amilyen szelíd hangzású ez a szó, olyan nagy eredmények kísérik, követik. Benne van a szóban a csendes, állandó munkálkodás és mindenki már a szó hallatára is odaképzeli az eredményt, ami a fáradozás gyümölcse. Nemcsak halljuk, nemcsak egyszerűen elhisszük ezt, hanem állandóan eleven erővel hisszük is, hogy minden fáradozásnak megvan a gyümölcse. A természet világa ezer példát tár elénk ennek igazolására.

A szó magában véve annyit jelent, hogy elfáradunk, megpihenünk, újra kezdjük és mindaddig folytatjuk ezt a hármas tevékenységet, míg célunkat el nem értük, míg feladatunkat nem teljesítettük.

Ha a fáradozást valamely növényhez hasonlítom, akkor ez olyan növény, amelynek talaja, termőföldje a tudat, — megtermékenyítő és növesztő esője pedig az akarat. — Tudnom kell tehát elsősorban, hogy miben fáradozom. Ok, cél és mód nélkül senki sem fáradozhat, mert ez csak olyasvalami lenne, mint a tengerbe vizet hordani, a falra borsót hányni, a szélnek kiabálni, vagy a zabot hegyezni.

Az a tény, hogy kötelességeimet csak fáradozással teljesíthetem, megadja a feleletet arra, hogy miben kell fáradoznom. Kitartó, állandó munkálkodás közben is mindig tudnom kell, hogy miért teszem én azt, mindig erre kell gondolnom, mert különben elvesztem a munkálkodás értelmét éppen úgy, mint a kocsis és gyeplő nélkül terhet húzó ló.

A csendőr, aki a portyázás, a megelőző szolgálat vagy bármely más kötelességet teljesítő fáradozásai közben elfelejti, vagy nem érti, hogy pl. miért kell neki hosszú órákon át a századszor is már megjárt őrzőjáratot

portyázni, tehát, aki nem tudja, hogy miért fáradozik, az tényleg olyan munkát végez, mint a kocsis vagy vezető nélküli igásló. A tudat nélkül munkálkodó csendőr olyan, mint a vágány nélkül haladó mozdony, — a vezető nélkül repülő légi jármű.

És úgy is jár a csendőr, mint ezek a felsorolt erők. Ha nem a kötelességteljesítés tudatával fáradozik, akkor hamar felborul a hivatása szekere, hamar az árokba kerül tetterejének mozdonya és földre zuhan jövőjének szépen induló lendülete.

Aki tudja, hogy folyton meglévő és mindenkor újraéledő életerejével mit kell végeznie és miben munkálkodnia, annak ezt akarnia is kell. A fáradozásnak csak így lesz és csak így lehet gyümölcse.

A csendőr tudja, hogy fáradoznia kell kötelességeinek teljesítésében. Ez azonban még nem lenne elégséges, ha ezt meg-megismétlődő akarással nem tartaná állandó ütemben, állandó folytonosságban.

Rendszerint úgy is van az életben, hogy a kötelességteljesítéshez szükséges fáradozás tudata nem vész el, tehát megvan az emberben, de gyakran hiányzik, el-elmaradozik az akarat. A tudat erős, de az akarat gyenge. E kettő nélkül pedig nincs eredmény.

A favágó jól tudja, hogy a bérért a két köbméter fát fel kell vágnia. Munkája közben is állandóan látja a kötelességét: a nagy halom fát, de ugyanakkor akarja is a bért, tehát akarja is a munkát elvégezni. A tudat és az akarat vezeti tehát és e kettő segítségével képes kötelességének eleget tenni.

A tudat és az akarat is kifáradnak az emberben. A fáradozás tehát itt is azt jelenti, hogy elfáradunk, megpihenünk és újra kezdjük a tudatot és akaratot.

A fáradozás egyik külső ismertetőjele a szorgalom. A szorgoskodás élénk, eleven és állandó ütemű munkálkodás, amelynek hajtóerői között ott találjuk a megértést és az akaratot. Velejáró, kísérő lelki jelensége pedig a kedv és az öröm.

Mikor és miként fáradozik a csendőr?

Ha gyanús személyt kell megfigyelnie, akkor jön, megy, kérdez, érdeklődik, lest tart, sokat töpreng, gondolkodik eszközökön és módokon. Mindennap csinál valamit, gyűjti az adatokat. Rövidebb-hosszabb idő után fáradozásával bebizonyítja a gyanús személy bűnösségét és munkájának gyümölcse az, hogy ismét kiemelt egy embert a társadalomból, aki nem odavaló.

Máskor önképzésével, sokoldalúságra való törekvésével foglalkozván: tanul. A tanulás is fáradozás.

Fáradoznia kell a csendőrnek a rend és fegyelem megteremtéséért és fenntartásáért, az alárendeltek nevelésében, az őrskörlet lakosságának megismerésében és egyszóval mindenben, amit a szabályzatok és utasítások kötelességül előírnak.

A fáradozás ellentéte a kényelemszeretet, a hanyagság, az elhanyagolás. Ezeket az emberben meglévő rossz hajlamokat a fáradozás gyűri le és biztosítja, hogy kötelességeinket teljesíthessük.

KITARTÁS.

Fáradásunknak nem terem azonnal gyümölcse. Sokszor hosszú idő: hetek, hónapok szükségesek az eredmény elérésére. Miért? Mert akár rajtunk múló, bennünk rejlő gyarlóság: meg nem értés, helyzetek fel nem ismerése, tévedés hátráltat, akár kívülünk eső körülmények, vagy rossz szándékú emberek mesterkedése tévútra vezetnek. Amikor pedig észrevesszük azt, hogy téves úton járunk, hogy nem hozta meg gyümölcset fáradásunk, akkor elmegy a kedvünk a sok hiábavalónak látszó munka után a folytatástól. Nincs erőnk folytatni, vagy talán egészen újrakezdeni a munkát. El is mondhatjuk, hogy nincs kitartásunk. De egyúttal azt is, hogy nincs és nem is lesz eredményünk.

Mindig másban keressük az okot, a hibát, — pedig bennünk van. Hányszor halljuk szinte naponta attól, aki nem tud valamit megcsinálni, hogy rossz a toll, rossz a papiros, rossz a dákö, a golyó, a futball, a cipő, a pálya, a könyv, a jegyzet, sőt, uram bocsá', még az utasítás is. Pedig egyik sem rossz. Rossz csak a hozzá nem értés. Ez a rossz, ezért nem tudjuk használni eszközeinket, utasításainkat, sőt még azt a sokat hangoztatott tudásunkat sem. De hogyha a sok eredménytelenségen sem bukik meg a kitartásunk s van bátorságunk bevallani, hogy azért nincs eredmény, mert nem értünk a tennivalóhoz, vagy nem értünk hozzá annyira, hogy eredményt érhessünk el és emellett van lelkerünk, hogy újra meg újra nekifogjunk, — akkor nem marad el az eredmény.

Mi is hát a kitartás? Erő!... De nem súlyokat cipelő, vagy sziklákat görgető testi erő, hanem a lélek ereje.

Láttál-e már, bajtársam, égő fahasábot, amelynek lángja el-ellobbant, majd újra felcsapott?... Gondolkoztál-e azon, hogy mi az, ami újraéleszti? Kell ott a fában lenni valami különös erőnek, amely az elenyészést megakadályozza és újra meg újra fellángoltatja a tüzet. Van is! A kezdetleges műveltségű népek istennek nevezték s még a művelt görögök vallásában is a sok között helyet foglalt magának a tűz istene.

Azután láttál-e már nehéz, egésznap munkában elfáradt idős földművest, aki estefelé erejének fogytát érezte, — de rátekintett a még előtte lévő földdarabra s új erőre kapva tovább dolgozott a befejezésig?... Miféle új erő szállt beléje, amikor már testi ereje úgyszólván elfogyott?

Hallottad-e a szegény halász történetét, aki napokon keresztül éhezve-fázva, s gyermekei sírásától kísérve százszor is kivetette a nehéz hálót, de nem fogott még beteg halat sem? Az ördög csábítása ellenére százegyedszer is megmerítette hálóját, amelyben most már több napra elég hal fickándozott. Mi volt az az erő, ami nem hagyta abba a szegény emberrel a halászatot?

És bizonyára láttál olyan esetet is, hogy a tanulásba belefáradt s nagyokat ásító csendőr megrázta fejét, nagyot ugrott a széken, felborzolta a haját és újból nekifogott a tanulásnak.

Ezzel szemben láttunk elfáradt földművest, aki ki egyenesítette megrozsdásodott derekát, fújt egy nagyot, megnézte a még előtte fekvő földet s hátranézett az elvégzett munkára. Valamilyen szürke, ólomszerű köd ült a szemén, arca békétlen kifejezést öltött s belévágta ásóját a földbe és otthagya.

Van olyan halász is, aki dehogy is merítgeti kitartással hálóját. Néhány sikertelen kísérlet után abba hagyja és elmegy lopni. Kenyeret, pénzt, látszatot, hazug hangot. Olyasvalamit, ami pillanatnyilag segít, de nem tisztességes.

Vajjon felismerjük-e a fenti példákban az erőt, amely a megakadt igyekezetben segít, a meredeken átlábol velünk, hogy azután dolgainkat befejezhessük? ... Vagy felismerjük-e a léleknek azt az erőtlenségét, amely megakadályoz bennünket legtermészetesebb céljaink és feladataink elvégzésében, vagy jó elvégzésében? ...

Most azt hihetné valamelyik bajtársam, hogy ezek olyan nehezen megérthető dolgok, hogy öreg, hosszúszakállas tudósnek kell lenni ehhez. Pedig dehogy! ... Olyan egyszerű dolgok ezek, hogy mindnyájunkkal megtörténtek már és mindnyájan örültünk vagy bánkódtunk miattuk. Nem kell ahhoz égő fának, példabeszédbeli földművesnek vagy halásznak lenni, hogy fáradságunkat legyőzzük. Ilyen kis tusakodásba bátran beállhat az értelmes próbacsendőr is.

Mert bizony nem más a kitartás, mint tusakodás. Birkózás a testi és szellemi fáradsággal, birkózás saját-magunkkal.

A lélek, a szellem is kifárad. De amiként a test hamar kifáradását meg lehet akadályozni a következetes tornával, a gyakorlatok erőt-tartó folytatásával, azonképen a lélek is erősíthető.

Nagy hibája korunknak, hogy nem fektet elég súlyt a lélekkel való foglalkozásra! Unos-untalan halljuk, hogy csak erős testben lakik erős lélek s már a cirkuszbba való ügyességig és erő kifejtésig fokozták a test teljesítőképességét, — de ugyanakkor a lélek „tréning”-jéről, a jellem erősítéséről sehol sem hallunk módokat és módszereket. A súlydobásnak már van „stílusa”. Ezerszer lefényképezték, filmre vették száz oldalról, könyveket írtak róla és a Mindenható a megmondója annak, hogy mennyi időt fordítottak már az emberek, a gyakorlók, a tanárok a megtanítására. Azt az erőt pedig, amit eközben kifejtettek, azt hiszem, igen sok zérussal lehetne csak lőerőszámban is kifejezni és leírni.

A lélek edzése szomorú módon el van hanyagolva. Pedig ezen sokkal jelentősebb eredmények és értékek forognak kockán, mint a testi gyengeségen vagy ügyetlenségen! Azért pukkan szét oly temérdek jószándékkal induló fáradozás, kitartás és akarat, mert hiányzik az erős lélek. A jól kisportolt, erős, szívós testben — valamelyik sarokba odahajítva — ott gubbaszt a csenevész lélek.

A lélek alatt persze nem csupán a bibliai vonatkozású s a vallási tanításokban szereplő láthatatlan életirányító kormányt kell érteni, amely ott a jóságban és a könyörületességben mutatja ki fenségesen szép megnyilatkozásait. A lélek a mindennapi életünk irányítója is. Kormányoz kötelességeink teljesítésének útjaira és megtölti erővel minden tervünk, célunk elhatározását és munkánk végrehajtását.

Erős léleknek nevezik azt, aki ellentáll a kísértéseknek, a bűnre való csábításnak, aki legyőzi önmagában a megkívánást, az anyagi haszon túlhajtását, az Istennek, embereknek kárt, szomorúságot okozó indulatait és ösztöneit. Pedig ez a léleknek csak egyik oldala! A lélek nemcsak visszatartó, hanem cselekvő, hajtóerő is! Amíg egyrészt megakadályozza az erkölcs-telen cselekedeteket és viselkedéseket, ugyanakkor azonban ösztökél, hajt a szebb, jobb, hasznosabb megépítésére és növelésére.

A lélek a test üzemanyaga.

Hiábavaló a kiválóan megépített gép, a szellemsen megtervezett motor, ha a hajtóerő hitvány. Kikarokban szépen mutat, de teljesítménye silány és kevés.

Megértjük-e, hogy a testi fáradság legyőzése mellett igen fontos a lelki renyheség lebirkóztatása? Megértjük-e, hogy a test teljesítőképességének kitanulása mellett igen nagy szükség van a lelki erő fokozására is megérteni, megtanulni és gyakorolni?

Ebben az újra meg újra nekifogásban van még egy

megbecsülhetetlen érték is. Nagyon sok tapasztalatot szerzünk arra, hogy mit, hogyan lehet megcsinálni. Megkísérlünk rengeteg módot: ezek közül megmaradnak az értékesek. Ha sok módot sikerül összegyűjtenünk, akkor tapasztalatról beszélünk.

Kinek van sok tapasztalata? Általában azt mondják, hogy az idős embereknek. Nem mindig. Én azt mondom, hogy a fiataloknak is lehet tapasztalata, csak az szükséges hozzá, hogy sokat és kitartóan dolgozzanak. A tapasztalat megszerzésének tehát nem a kor, hanem a munka, a tapasztalatszerzésre való állandó törekvés a követelménye. Negyvenesztendei passzivitással, érdeklődés, tevékenység és alkotás nélkül való szolgálattal nem lehet tapasztalatot szerezni; tízévi munkával, tanulással, egyszóval aktivitással igen.

VASAKARAT.

Korábban azt írtam, hogy a kötelességérzet a lelkiismeret munkája, a kötelességteljesítés pedig az akaraté. Nem elégséges csak érezni a kötelességet, hanem akarni is kell annak teljesítését.

Ez az akarat beteljesül már a fáradozásnál és a kitartó munkánál is, — de szükség lehet és van még fokozottabb akarásra is, amikor az akadályok olyan számosak és nagyok, hogy az átlagember nem tud megbirkózni velük. Olyan akadályok ezek, amelyeket mások is elismernek, ha ezek mellett nem tudnók a kötelességünket elvégezni, megrovás nem érhetne bennünket, hiszen az ember teljesítőképessége nem határtalan. Van egy bizonyos pont, egy hely, amelyet nem képes túlhaladni, az akadályoknak olyan száma, amelylyel nem tud megbirkózni.

De éppen itt van azután a mód a kiválóság megszerzésére. Itt van az a hely, ahol csak „törik-szakad”, „tűzön-vízen át” lehet eredményt elérni. Ide kell az akarásnak olyan foka, amelyet vasakaratsnak nevezünk. Akaratunk erős, mint a vas: nem töri meg sem a kényelemszeretet, sem a mások rossz példája, se a gáncsoskodás. Nem töri meg az eredménytelenség, a kitartó munka kárbavesztett fáradsága s nem a saját erőnkbe vetett kishitűség sem.

A vasakarattal teljesített kötelességet meg akarja akadályozni, el akarja gáncsolni a mások példája, akik nem tudnak eredményre jutni. Ugyanígy a saját kishitűségünk, amely lerázhatatlanul azt sugdossa a fülünkbe, hogy erre nem vagy képes, ezt te nem tudod megtenni, gyenge vagy hozzá.

A gyengeség az embernek rossz útitársa. De akár-

milyen rossz útitárs is, mégis a legtöbb ember nem tudja lerázni magáról, nem képes megszabadulni tőle. A gyengeség és a vasakarat állandóan harcol egymással az emberben és sajnos, a kettő közül a gyengeség győzedelmeskedik legtöbbször. A mások gyengesége a bűncselekmények igen nagy százalékában az az *alkalom*, amely a bűnözőket bűnre készíti. Az emberek gyengéit kihasználva, ma már a bűnözők is emberismerettel dolgoznak. De ne is beszéljünk általánosságban az „emberek”-ről, hanem mondjuk ki nyíltan, hogy a bűnözők a *csendőr gyengeségeire* alapítva is merészelnek elkövetni bűncselekményeket. Kitapasztalhatják, hogy a csendőr milyen bűncselekményeket, vagy milyen módon elkövetett bűncselekményeket nem tud kinyomozni és arra vetik magukat. Tudjuk jól, hogy egy vagy két kiderítetlen bűncselekmény után egész sora következik az ilyen vagy olyan módon elkövetett bűncselekményeknek. Miért? Mert a bűnöző felismerte a csendőrség gyengéit és szabadon, biztosan garázdálkodik. Kész az eredménytelenség s az ítélet, hogy kötelességünknek, hivatásunknak nem tudunk megfelelni.

Bármiben vagyunk gyengék, a gyengeséget vasakarral, erős akarással le tudjuk küzdeni.

Az imént felsoroltam, hogy a vasakaratnak mik a kerékkötői. A kényelemszeretet, a rossz példák, a gáncsoskodás, az eredménytelenség, a kárbavesztett fáradás és a saját kishitűségünk.

Ha így szembeállítjuk magunkkal ezeket a főbb ellenségeinket s egyenként sorra megismerjük azokat, akkor egyenként le is tudjuk őket gyűrni. Ismerkedjünk meg hát velük.

*

A kényelemszeretet a test rossz tulajdonsága. Az a visszás állapot, amikor nem az ész parancsol a testnek, hanem a test az észnek. Így fordul elő azután a csendőrnél is, hogy a kötelesség, tehát az ész parancsa

ellenére elhalasztja sürgős tennivalóját, mert éhes. Vagy fáradt állapotban azt parancsolja a teste, hogy pihennie kell. Aki a gyarló test követeléseinek engedelmeskedik, az nem üldöz, mert hideg vagy meleg van, bevonul örsére, mert máshol rosszabb a fekvőhely, elhagyja a leshelyét, mert fázik. És még nagyon sok ilyen példa mutatja a kényelemszeretetet. Mindenki a saját tapasztalata után is mondhat jó néhány példát, amikor az eredmények egyetlen megölője a kényelmeskedés volt.

A rossz példák alatt értenünk kell társaink viselkedését, amelyek ott élnek emlékezetünkben és rögtön jelentkeznek, mihelyt hasonló helyzetbe és körülmények közé kerültünk. Ha felismerjük a mi esetünk és a társaink esete között a hasonlóságot, önkénytelenül is úgy cselekszünk, mint ők. Az erős akarátú, a vasakaratú csendőr azonban ilyenkor, amikor eszébe ötlük a rossz példa, azt mondja: lehetne nekem is úgy cselekednem, de nekem első a kötelesség és aszerint cselekszem, nem a kényelmesebb, de rosszabb példa szerint.

A gáncsoskodás olyasvalami a vasakarat, mint a fémeken a maró folyadék. Kirágja, elrontja, megsemmisíti azokat. De csak a nem nemes fémeket. A gáncsoskodás is csak a gyenge akaratot teheti tönkre.

Gáncs... A szót mindnyájan ismerjük. Boldog, derűs, játékos gyermekkorunkban a zöld mezőn gáncsoltuk is egymást gyakran s jókedvünkben nagyokat kacagtunk, ha sikerült egy-egy megindult vagy megiramodott pajtasunkat a földre buktatni, megállítani. Akkor semmi másért nem tettük ezt, csak a játékért; a gyermeki pajkos ösztön sarkalt ilyen kópéságra.

A férfikor komoly hivatást járó embere nem játékból, nem szórakozásból megy vagy fut az élete útján, nem játékos ösztön viszi útjain. Mindenkinek ki van osztva a maga hivatása, a csendőrnek is, aki a leg-

nehezebb, de a legnemesebb úton halad, megy vagy ballag, fut vagy rohan, amint a célja követeli. Szabad-e az ilyen embernek gáncsot vetni? Nem szabad s aki megteszi, gonosz vagy ostoba.

Mi lehet az a gáncs, ami ezt a komoly embert érheti hivatása útjait járván?

A Szolgálati Szabályzat mondja egy helyen, hogy ahol nincs kicsinyes irigykedés és rosszakarat az érde-mesebbel, nincs gög és lekicsinylés a kevésbbé jeles-sel szemben... ott termi legáldásosabb gyümölcsét a közszellem és egyetértés. Ezek gyönyörű gondolatok, de ha megfordítjuk őket és elképzeljük, hogy akad valaki, aki ezek ellen vét, ezek a gyönyörű gondolatok így kifordítottságukban valóban rozsdává, erős, maró nedvvé válnak a közösségben, de a csendőr erős akaratú törekvésén is.

A gög és a rosszakarat, az irigység és a lekicsinylés azok a gáncsok, amelyek útunkban érhetnek s akadályoznak, megállítanak, sőt talán vissza is fordítanak!

Nagy emberi gyengeség az, hogy amikor gáncs ér bennünket, elfutja a keserűség a lelkünket és olyat cselekszünk, ami mindennek mondható, csak észszerűnek nem. Mindnyájunkban támadt már ilyen keserű érzés s ott rágódott sokáig a lelkünkön, megrontva munkakedvünket, apasztva erőnket. Az akarat fertőző bacillusa ez, amely a gög és rosszakarat, irigység és lekicsinylés keserű ízében éled és szaporodik, mint a tüdővész vagy a pestis kórokozói a legyengült testben.

De ha ismerjük a gögöt és rosszakaratot, irigységet és lekicsinylést, ha tudjuk, hogy hivatásunk útján ilyenekkel is találkozunk kell vagy lehet, ha azzal a tudattal indulunk, hogy megakaszthatnak és elgáncsolhatnak bennünket, akkor máris jól indultunk, mert már a rájuk gondolással, velük számítással is kivéd-tük a legnagyobb erősségüket, kihúztuk méregfogukat: a meglepetést. Felismerésük már el is tüntette őket, mint akadályokat.

S azt, aki a célt nézi és látja, aki tudja, hogy egy útja van csak odáig, megakaszthatja-e, feltartóztat-hatja-e, vagy éppen visszafordíthatja-e egy gáncsve-tés? A mi útunk vége nem az első gáncsnál van, hanem a célnál; szabad-e hát ott maradnunk?

A gáncs nem elpusztító, tönkretévő akadály; alac-sony lelkek csúf nyelvöltögetése csupán, amely ha megállít is a csúfságával, döbbeneteivel és piszkolódá-sával, nem akadályozhat meg továbbhaladásunkban. Aki nagy, hosszú, kemény utakon jár, azt nem fordít-hatja vissza a felfreccsenő sár, sem a reáragadt bogáncs.

ÖNFELÁLDOZÁS.

A kötelességteljesítés erénye, — ha azt igazi ember, igazi férfi gyakorolja, nemcsak kitartásra, fáradozásra és vasakarátú cselekvésre ösztönzi a csendőrt, de áldozatokra is. A kötelességteljesítésnek tehát fokozatai vannak, amelyek egyenként mind és mind többet kívánnak, követelnek meg tőlünk, de egyúttal mind értékesebbé tesznek bennünket úgyis mint embert, de úgyis mint csendőrt. Ahogy a csendőrerények eddigi leírásában olvashattuk, a kötelességteljesítés megköveteli a fáradozást, kitartást és a vasakaratot. De ez még nem minden akkor, ha még ezek árán sem tudjuk elvégezni kötelességünket. A kötelességért áldozatot is kell tudni hozni.

Van olyan csendőr, aki a kötelességét azért végzi el, mert „muzáj”, mert jól tudja, hogy ha nem tenné meg, büntetés vár rá. Na, az ilyen csendőr sem csendőrnek való, mert az előljárók nem azért vannak, hogy a nyakán üljenek minden csendőrnek és ellenőrizzék minden cselekvését. Mondanom sem kell: az ilyen lusta, tunya csendőr nem végzi a kötelességét, ha tudja, hogy nem ellenőrizhetik. Különösen vonatkozik ez a külszolgálatot teljesítő csendőrré, aki messze az előljáróitól végzi szolgálatát. Kik ezek? Azok, akik a portyázások alatt nem keresik a büntetendő cselekményeket, akik nem érdeklődnek. Ha azután bele is botlanak egy-egy bűncselekménybe: továbbállanak, mert veszély is származhatna belőle, ha fellépnének, — mert a nyomozással, kikérdezéssel, feljelentés-szerkesztéssel sok munka, írnivaló van. Az ilyenek az őrzáratból kihagynak egy-két tereptárgyat, megtoldják a nagypihenőt és — meghamisítják a szolgálati lapot. De nem

is írok sokat az ilyen csendőrörről, mert úgysem lesz sokáig csendőr. A közmondás is azt mondja, hogy könnyebb utolérni a hazug embert, mint a sánta kutyát.

Van azután olyan csendőr is, aki az önként vállalt kötelezettségét, a csendőri munkát örömmel csinálja. Ez már becsületes ember! Az ilyen csendőrben a kötelességteljesítésnek magasabb foka van meg. Ha eredményeiben esetleg kevesebbet ér is el, mint más nagyobb tudású, vagy több képességű csendőr, vagy hogy egész egyszerűen mondjam: ha azok a kötelességet muzájból teljesítők „okosabbak” is nála, mégsem érnek többet, mert nem megbízhatók. Már pedig a mi testületünk azért lett európai hírű, azért tudott megbecsülést szerezni künn és benn egyaránt, azért vált a „csendőr” szó eggyé a rend és csend fogalmával, mert a csendőrség tagjai a nyilvánosság előtt épúgy, mint a legeldugottabb helyen is egyforma lelkiismerettel végezték kötelességeiket s volt bennük becsület a csendőr név tisztaságára ügyelni a városokban éppen úgy, mint az irdatlan erdőségekben, vagy a napokig járható pusztaságon.

Álljunk meg itt még egy szóra és kérdezzük meg az eszünktől: melyik jobb, a kötelességet örömmel végezni, vagy kénytelen-kelletlen „muzáj” módra? Van egy bölcs mondás és ezt hangosan mondom minden csendőrnek: „Ha valamit meg kell tennünk, végezzük azt el az okos ész szerint örömmel, mert a kénytelen munka sokkal több időbe kerül, több fáradságot okoz és sohasem hibátlan”. Gyűrje le tehát a csendőr magában a húzódozást, a „nemakaródzik”-ot, ha kötelességének teljesítéséről van szó és mondja ezt magában: „Fogjunk csak hozzá szívesen, mert ennek meg kell lenni”. Na és feleljen rá mindenki magának, melyik jobb: elvégezni a dolgunkat s azután nyugodt lelkiismerettel várni a holnapot, vagy folytonosan attól félni, hogy felfedezik a mulasztásunkat, rájönnek a szabálytalanságunkra? Ez a „félsz” ráül a lelkünkre és állandó

nyugalanságban tart. Ha munkánkat örömmel végeztük el, akkor bizonyosak lehetünk benne, hogy jól is végeztük azt és lelkünk könnyebb, vidámabb lesz. A bujkáló ember mindig mogorva és ingerlékeny, a szorgalmas, kötelességteljesítő pedig nyiltszemű és szavú, derült kedélyű.

Még valamire kell gondolnunk, amikor a kötelességét örömmel végző csendőrrel beszélünk. A csendőri kötelességeket a szabályzatok úgy szabták meg, hogy jut bőven idő a munkára és jut a pihenésre is. A munka utáni pihenő mindig édes (a közmondás is ezt mondja). Mit jelent ez a közmondás? Azt, hogy a pihenés sohasem csak pusztá unatkozás. Ahogy a megéhezett embernek jólesik az evés, a megszomjazottnak az ivás, ahogy a kiszáradt földnek az eső és a bimbónak a napfény, éppen úgy jólesik a munkában elfáradt embernek a pihenés. A pihenés tehát nem semmittevés, hanem a munka után az az idő, amelynek a célja az, hogy erőt gyűjtsünk holnapra.

Ha pedig ez így van, akkor ebből megint két aranyigazságot mondhatunk ki:

Az a csendőr, aki nem végezte kötelességét szorgalommal és lelkiismeretesen, nem is fárad el és a pihenés nála nem új erőgyűjtés lesz, hanem unatkozás; nem leli helyét, egyik székről a másikra ül és folyton azon jár az esze, mit is találhatna ki, aminek az ürügy alatt kimehetne a laktanyából. Ha bentmarad a laktanyában, akkor ott unatkozza végig a pihenés idejét és lassan-lassan lusta természetűvé válik; ha pedig kimegy a laktanyából, akkor olcsó szórakozást keres, amiből semmi haszna nem lesz, de kára annál több. Rászokik a korcsmázásra, az italozó társaság, meg a könnyű nők keresésére. Jól jegyezzük meg hát: aki nem végzi a kötelességeit, az nem fárad el; aki nem fárad el, az nem pihen, hanem unatkozik; az unatkozó csendőr pedig vagy tunyává válik, vagy rossz társaságba keveredik.

A másik igazság pedig az, hogy az a csendőr, aki a pihenés idejét olcsó szórakozásokra fecséreli el, nem gyűjtött erőt a holnapra és a másnapi kötelességeit nem kipihenten végzi, hanem kifáradtan. Az ilyen csendőr, ha akarná, sem végezhetné örömmel kötelességeit, mert a test nincs kipihenve, a lélek pedig fáradt. Ha látunk csendőrt, aki nagyokat ásít, vagy keserves arccal kínlódva nyomja el az ásítást, aki bamba szemmel ül és nyitva lévő szeme semmit sem lát, aki elnyúlt testtel ül a székén, vagy ráborul az asztalra két könyökre, aki ólomlábakon jár, arról könnyen megállapíthatjuk, hogy a pihenés idején unatkozik, vagy pedig a pihenés idejét nem pihenésre fordította és szolgálatát vagy egyéb kötelességét nem örömmel végzi. Szinte halljuk, amint egy nagy ásítás után mondja: „Jaj, de unom az egészet”.

Aki nem talál örömet a munkában, az nem lehet lelkiismeretes ember. A munka végzése nem időtöltés, hanem mindig valami célt szolgál. Az egyik ember azért dolgozik, mert azzal pénzt keres; a másik azért, hogy családjá nyugalmas jólétét s gyermekei jövőjét biztosítsa; a harmadik azért, mert embertársainak egészségét vagy biztonságát akarja megvédeni és így tovább. Csak az nem talál örömet a munkában, akinek nincsenek céljai, aki nem akar valami többet, szebbet, jobbat elérni. A csendőr pedig, akinek nagyon szép és nemes hivatása van, akinek szorgalmas munkája nyomán falvak és falvak békéje és nyugalma valósul meg —, akinek munkája után elismerés és dicséret jár ki az egész testületnek: az a csendőr csak örömmel végezheti kötelességét.

A harmadik csendőr a kötelességteljesítésben még magasabb fokon áll. Ez a csendőr jóformán csak a kötelességének él és elébe helyezi azt mindenféle magánérdekének. Ennek a csendőrnek a munkája: a külső és belső szolgálat becsületes elvégzése, pihenője: a tisztogatás és rendcsinálás, szórakozása: a bajtársakkal

való beszélgetés, az olvasás, templombajárás s hasznos előadások meghallgatása, társasága: a bajtársak s otthona: a laktanya. Mindenekelőtt a szolgálatának él, mindig ez az első. Amíg a szolgálatát el nem végezte hibátlanul, maradék nélkül, addig nincs pihenő, nincs szórakozás, társaság. Ez a csendőr, ha csak arról van szó, hogy egy képet hogyan és hova is kell felakasztani a falra, mindig keres, kutat, gondolkodik, tanácsot kér vagy ad, könyveket, utasításokat forgat. Hát még, ha nyomozásról van szó! Nem nézi, hogy az éjszaka közeledik, vagy hogy szennyes már a ruhája, nem nézi, hogy napok óta nem feküdt már rendes ágyban, vagy nem látta a családját, csak egyet néz: ki van-e már derítve a bűncselekmény, megvannak-e az összes bizonyítékok. Pihenőideje alatt is állandóan jár az esze és gondolkodik a lehetőségeken, eshetőségeken, feltevéseken és sorra végigpróbálja valamennyit, amíg csak eredményre nem jut. A belső szolgálatoknál is azt keresi, ami még nem elég jó, aminél jobbat is lehetne keresni és találni. Tanul és tanít állandóan. Annyi a szabály és annyi az előírás a csendőrségnél, hogy a szabályos elintézés, a rendet, tisztaságot, a tudást és a gyakorlottságot csak úgy lehet elérni és betartani, ha újra meg újra előlről tanuljuk át a rávonatkozó részt, ha újra végezzük, újra gyakoroljuk a tennivalókat. Ez a harmadik csendőr ezt teszi állandóan és bizonyosan nem ér rá, ha kell, ha nem, eltávozásra járni, nem ér rá minden évben az illetékes szabadságát az utolsó percg szabadságon tölteni.

Ez a csendőr magasabb értékű csendőr. Lelkiismeretes, mert tudja jól, hogy mindig van elvégezni való és el is végzi azt. Erős akaratú, mert legyűri a kényelmet és nem akad meg kisebb-nagyobb nehézségeken. Ez a csendőr önzetlen, mert nem nézi a saját előnyeit akkor, ha a szolgálatról van szó.

A saját előnyökről és magánérdekekről is egy-két szót! Akár nőtlen a csendőr, akár nő, a kincstár a

fizetéssel és egyéb járandóságokkal biztosította mind egyiknek a szerény, de biztos, tisztességes megélhetést. Ad készpénzt, ruházatot, lakást a csendőrnek, nem lehet tehát szó és nem is szabad előfordulnia annak, hogy valamelyik csendőr is a szolgálatteljesítés, oktatás, tanulás, gyakorlatozás hátrányára magánérdekei után szaladjon. Ez a harmadik csendőr azért is lehetett értékesebb csendőr, mert józan, okos beosztással és szerény igényekkel nem kényszerült nyílt vagy titkos földbérletekkel vesződni, nem rendezett be egész gazdaságot maga körül s nem ment bele föld- meg háztartásokba vagy építkezésbe részletre vagy törlesztésre. Tudhatjuk nagyon jól, hogy manapság ilyen vállalkozással az is keservesen birkózik, akinek egyéb dolga sincs a világon. Hogyan képzelhető el akkor ez a második foglalkozásnak is beillő megterhelés a csendőrnél, akinek a szolgálata egész embert kíván meg. A gondokkal, bajokkal küzdő csendőr sohasem tudja szolgálatát tisztességesen ellátni. A kincstár pedig gondoskodott arról, hogy ne legyen a csendőrnek anyagi gondja-baja. Rossz tulajdonság a kapzsiság, a csendőrnél pedig kerékkötője a szolgálatnak. Aki pedig azzal érvel, hogy öregségére akar magának egy kis háztartást szerezni, az elkésett az igazolással. Tíz-tizenkét év alatt a fizetéséből is megtakaríthatott volna annyit, hogy ezt gond és baj, de legfőképpen a szolgálat hátránya nélkül is megszerezhetette volna, ha előrelátó volt.

A mi harmadik csendőrünk, még ha nő is, előrelátó volt. Otthon sem hiányzik neki semmi és így minden idejét a szolgálatnak szentelheti.

A negyedik csendőr az a csendőr, aki kötelességeit nemcsak örömmel teljesíti és nemcsak elébe helyezi mindenféle magánérdekének, nemcsak hogy minden idejét, tudását, szorgalmát, tetteit szenteli annak, hanem még áldozatokra is kész.

Ez a legmagasabbfokú csendőr.

Ha áldozatról hallunk, akkor rendszerint időt, pénzt, fáradságot, vagy magát az életet értjük alatta.

Beszéljünk ebben a sorrendben azokról az áldozatokról, melyeket a negyedik csendőr hoz a kötelességteljesítés végső fokozata érdekében.

A negyedik csendőr tehát kész az áldozatra is. Mi az az áldozat? Olyan teljesítmény, amelyet a csendőr a maga jószántából és nem előírásra, parancsra tesz a kötelességteljesítés érdekében. Az áldozat tehát önkéntes és önzetlen. Önkéntes, mert nem kell megtenni, önzetlen, mert nem a saját érdekei végett, hanem a köz, a szolgálat érdekében hozza meg.

Áldozat mindaz, amit a csendőr a saját javaiból ad. Áldozatot hoz tehát a csendőr, amikor szabadidejét tanulással tölti azért, hogy többet tudjon és így magát hivatásában képezhesse. Ha a bűnügyi nyomozás szakkönyveit megvásárolja, pénzt áldozott; ha különböző eszközöket vásárol és azok használatát gyakorolja szabadidejében: pénzt és időt áldoz. Aki az előfordult bűncselekmény kinyomozásához napokat megy, utazik és megfeszíti az eszét, tehát szüntelenül, szakadatlanul gondolkodik a kiderítés eszközein és módjain, — akinek nincs nyugta, míg a végére nem jár a bűncselekménynek, az a csendőr a testi és szellemi erejét áldozta fel a kötelességteljesítésért. Aki az égő házból, zajló folyóból, vízáradásból, a hófúvásból ment ki embereket s erre az egészségét és életét tette kockára, a legnagyobb áldozatot hozta.

De nehogy azt gondolja valamelyik csendőr is, hogy csupán e felsorolt példák mellett lehet valaki önfeláldozó. Jól meg kell érteni, hogy az önfeláldozás mindig csak a kötelességteljesítés, a mindenáron való teljesítés érdekében történhet. A kötelesség pedig az élet igen változatos, mozgalmas folyásában igen sok-

féle lehet. Még az is igaz, hogy nem kell mindjárt az önfeláldozást elővenni, hogy teljesíthessük kötelességeinket, mert legnagyobbbrészt sikerül az szorgalommal, kitartással, akarattal, ügyességgel és leleménységgel is. Amilyen hiba volna az életet kockára tenni egy kis kutyaért, amelyik a robogó vonat előtt játszik, — épp olyan szomorú és csüggeteg látvány az, ha akad csendőr, aki az égő házba nem mer bemenni az ott fuldokló asszonyért vagy gyermekért.

Az áldozat és az önfeláldozás is csak akkor ér valamit, csak akkor szép és nemes, ha megvan a célja és azt a célt más eszközzel nem lehet elérni.

Nem hoz tehát áldozatot az a csendőr, aki összevásárol öt-hat könyvet a nyomozásról, azután szépen beborítja kék papirosba s gondosan ügyel rá, hogy még csak por se érje. Szemlén azután a legszembe-tűnőbb helyre teszi, hogy lássa az előljáró az ő áldozatkészségét. Mert mit kell csinálni a könyvvvel, hogy a kötelességteljesítésünket jobban végezhessek? A könyvet lapozni, forgatni kell; minden nap be kell venni belőle egy adagot és meg kell emészteni, akárcsak a reggeli kávé.

Az sem hoz áldozatot a szolgálat érdekeiért, aki verseket ír, aki naphosszat rágja a tollszár végét egy-egy jól csendülő rím kedvéért. Ez az ember is feláldozza az idejét, csak hogy nem a cél érdekében. Az sem, aki a pénzét ruhára meg ékszerre költi, mert az a hiúságra áldoz. De igenis áldozatot hoz a célért az a kitünően vizsgázott csendőr, aki rendszeresen órákig foglalkozik a fiatalabb vagy gyengébb bajtárral és megtanítja a nehezebb §-okat, megérteti vele az eljárási szabályokat, vagy begyakorolja azt, amiben járatlan vagy ügyetlen.

Ha ez így van a kisebb áldozatokkal, akkor ugyanígy kell felfognunk a legnagyobb áldozatot: az önfeláldozást is. Ez is csak mindig a legfőbb cél érdekében: a kötelesség mindenáron való teljesítésében ne-

vezhető önfeláldozásnak. Egyébként meggondolatlan-ság vagy virtuskodás a neve.

Néhány példát mondok.

A község főutcáján kocsi robog eszeveszett gyorsasággal. A lovak megvadultak. A kocsiban egy nő és gyermek kiáltoz rémülten segítségért. A csendőrkörjárőr éppen szembe jön. Az egyik csendőr átadja a másiknak a puskáját és a lovak elé ugrik. Megragadja a gyeplőszárat s a lovakkal együtt futva, bukdácsolva megfékezi azokat. Ez a csendőr önfeláldozó volt, mert a cél érdekében: az emberélet megmentése végett más eszköz hiányában testi épségét, életét tette kockára.

De nem önfeláldozó ez a csendőr akkor, ha például loárverésen egy szilaj ló meglovagolására, „betörés”-ére vállalkozik. Felül rá, a ló ledobja és nyaka törik. Életét áldozta ugyan, de nem a kötelességért.

A piactéren nagy riadalom van. Egy megörült legény hosszú konyhakéssel szurkálja a rémületében fejétvesztett népet. A napos csendőr a postáról jövet meglátja, a helyszínre fut, hirtelen megragadja a szurkáló örültet és lefogja addig, míg a többiek megkötözik. Ez a csendőr önfeláldozó volt, mert a cél érdekében: több emberélet megmentése végett más eszköz hiányában a saját életét tette kockára.

De nem lesz önfeláldozó akkor, ha ez az örült legény pisztolyból lövöldözi a népet s a csendőr pedig kardját kirántva nekirohan s eközben az örült lelövi. Életét áldozta ugyan, de meggondolatlanságból, mert könnyen felérhette volna ésszel, hogy nem ér el semmit, ha karddal rohan a pisztolynak.

Vasútvonalbiztosításnál éjjel a csendőr észreveszi, hogy a vágányok összekötési helyén hiányoznak a csavarok s a két vágány szét van tolva. A vonat éppen közeledik, amikor a csendőrrre több lövést tesznek. A csendőr nem fedezi magát s nem viszonozza a tüzelést, hanem zseblámpájával vészjelet ad le a mozdonyvezetőnek. Eközben lövéstől találva elesik. Ez a

csendőr önfeláldozó volt, mert a kötelességét saját élete árán is teljesítette és ezáltal megmentette a biztosítandó vonatot a szörnyű katasztrófától.

Ebből a néhány példából megérthettük, hogy kötelességeink teljesítése közben vannak helyzetek, amikor az önfeláldozással is biztosítanunk kell hivatásunk betöltését. De van még példa elég. Vegyük csak elő a csendőrvértanuk könyvét, olvassuk el azok történetét, akik életük feláldozásával mutattak példát a hős és bátor kiállásra, ha nem volt más megoldás.

A Csendőrségi Lapok 1939. évtől kezdve rendszeresen közli azoknak a csendőröknek névsorát, akik a becsület mezején, kötelességteljesítés közben haltak hősi halált.

Ők a mi hőseink. Példájukkal, mint messze világító torony, utat mutatnak hivatásunk legkomolyabb felfogására és hősiei teljesítésére. A mi hőseink az ország belső rendjének és békéjének ellenségeivel mérköztek meg és érdemelték ki a hősi nevet, a legfőbb elismerést és azt a legjobban felemelő körülményt, hogy követendő példa gyanánt állították eléink bátor viselkedésüket.

A bátorság megdicsőülése az önfeláldozás.

A csendőr a maga szolgálatteljesítése közben sohasem nélkülözheti a bátorságot, mert elég gyakori a veszélyekkel való szembeszállása. Sohasem tudhatja: mikor, melyik órában kerül veszéllyel szembe. Nem kerülheti ki, szembe kell vele állania és ha másképpen nem sikerül leküzdenie: saját testi épsége, saját biztonsága érdekében sem szabad magát kötelességének hű teljesítése alól kivonnia.

Minden ország, minden nép és minden testület is csak annyit ér, ahány hőst tud felmutatni soraiban. Joggal vagyunk büszkéek mi magyarok a magyarságunkra, mert nincs a világnak népe, amely több hőst nevelt volna fiaiból, mint a magyar. Hősöket, akik a hazáért, nemzetért mindenüket feláldozták és nem hú-

zódottak az életük feláldozásától sem, ha nem volt más mód. Így a magyar csendőrség, a mi testületünk is joggal viseli büszkén a nevét, mert Európa-hírré emelték elődeink: a hősök, akik kötelességteljesítésben mindig a legvégső eszközig mentek el. Bátran, hősök módjára állították a veszély elé saját testüket s ha el is estek, nem haltak meg, mert a bajtársak és az ország népe előtt fényes példaként tovább éltek és élnek ma is.

Országunk, népünk mai sanyarú sorsa, elesettségé mindnyájunk előtt ismeretes. Megerősödéstre törekszünk, mert az erős nép megbirkózik a sors csapásaival. A beteg testet erősíteni kell, hogy a lázrohamokat kibírja és az élet folyása meg ne szűnjék. Ilyen beteg testhez lehet hasonlítani Csonka-Magyarországot. Erősíteni kell. Erősíti a tudomány, a hit, az erkölcs, a munka, a rend és a béke. Akik ezek megrontói, azok az ország ellenségei. Ezek ellen harcolni kell. A rend és a béke a mi kiosztott munkaterünk, ezen a téren kell nekünk, csendőröknek erősíteniünk az országot. A csendőri hivatás tehát magasztos, súlyos és felelősségteljes, mert jó vagy rossz teljesítése az ország, a magyar nép jó vagy rossz sorsát, életét vagy bukását jelenti.

A HIVATÁS ISMERETE.

A csendőr hivatása a csendőrségi testület hivatásának egészéből ered és meghatározott feladatok teljesítéséből áll. Szükséges tehát, hogy a csendőr az egész csendőrség hivatását ismerje, tudja. Ez a hivatás a Szut. 1. pontjában van tömör mondatokban meghatározva s egyszer *rendeltetés*, másszor *feladat* szóval kifejezve.

A hivatás szó magában véve s minden gondolatcsoporttól különválasztva azt jelenti, hogy valakit valaminek elvégzésére, végrehajtására, megcsinálására hívtak és az illető ennek a valaminek az elvégzésére vagy végzésére kötelezte magát.

Az állam nagy gépezetében nagyon sok elvégezni, végrehajtani, megcsinálni való van s ezek minden ágazatára külön-külön embert, csoportokat: testületeket hívtak meg. A sok ágazat közül néhányat említve, ilyenek: a honvédelem, közoktatás, földművelés, kereskedelem, igazságadás és — keresés — a külfölddel való kapcsolat fenntartása s — legutoljára említem — a belső ügyek. Ezek az ágazatok természetesen ismét több csoportra oszlanak, így a belső ügyek is. A belső ügyek, amelyeknek a vezetője, irányítója a belügyminiszter, szintén több feladatcsoportra oszlanak. Ilyen egyik feladatcsoport a közbiztonsági. Ennek a feladatnak elvégzésére a hadseregtől hívtak egy testületet, amely a csendőrség nevet kapta. Ugyancsak erre a célra hívtak életre egy másik, polgári testületet, a rendőrséget.

A csendőrség és rendőrség között oszlik meg tehát a közbiztonsági szolgálat. A kettő között lényegében csak az a különbség, hogy a csendőrség katonai

alapokon szervezett testület, a rendőrség pedig nem. S azonkívül: a csendőrség a főváros és más városokon kívül teljesíti szolgálatát, a rendőrség pedig az előbb felsoroltakban.

Mire van hát hivatva a csendőrség? . . . A közbiztonsági szolgálat ellátására. Hivatása tehát: a közbiztonságot szolgálni. Ugyanerre hivatott ebből kifolyólag a maga munkakörén belül minden csendőr is, legyen próbacsendőr, vagy a legmagasabb rendfokozatú csendőr.

A hivatás akkor válik a szó igazi értelmében hivatássá, ha a csendőr annak elvégzésére kötelezte is magát. Miáltal, mi módon kötelezte magát a csendőr hivatásának elvégzésére? Esküje által. Ez a legerősebb elkötelezés teszi tehát minden csendőr hivatásává a közbiztonságot szolgálni.

Ahhoz, hogy a csendőr ebbéli hivatását betöltse, elsősorban is szükséges megismernie, hogy a hivatása miből áll. Csupán az a szó, hogy: közbiztonság, vagy csupán az a kitétel: hogy „a közbiztonságot szolgálni”, nagyon tág meghatározás, ebből még nem tudjuk meg, hogy mi minden tartozik a közbiztonsághoz és hogy azt miképpen kell végrehajtani. A Szut. 1. pontjának 2. bekezdésében a közbiztonsági szolgálat már részletezve van. Ez a pont megjelöli azokat a cselekvéseket, amelyek a csendőrség — s az előbb mondottak alapján az egyes csendőr — teendői. Ha kikeressük a szöveg közül azokat a szavakat, amelyek ezt fejezik ki, akkor a következőket írhatjuk le: a csendőrség

1. megóv,
2. fenntart,
3. megakadályoz,
4. kinyomoz,
5. átad, illetve feljelent és
6. támogat.

Ezeket kell cselekednie a közbiztonság érdekében. Ha a szavakon végigsiklik a tekintetünk, máris meg-

állapíthatjuk, hogy valamennyi szó cselekedetet jelent. A jónak védelmezését, a rossznak üldözését jelentik. Ilyen hivatásra rendelve, mindegyikünkben felemelő, büszke érzés kél, mert nem mindenkinek adatott meg, hogy ilyen nemes, szép, hálás hivatást tölthessen be. Megkülönböztetett embereknek kell tartasuk magunkat, akik nem a magunk meggazdagodása és jóléte érdekében dolgozunk s szolgálunk egy egész életen át, hanem mindig csak a mások, a köz, az ország és nemzet javait védelmezzük és az ellenségeit üldözzük. Hivatásunk a legönzetlenebb munkálkodást jelenti. Sohasem magunknak, magunkért, hanem az egyesek és a közönség háborítatlanságáért. Védelmezzük, megóvjuk a legkisebb gyermektől, a legszegényebb, leggyengébb embertől kezdve mindenkinek a személyét, testi épségét, becsületét, szabadságát és becsületes munkája gyümölcsét: a vagyonát. Békét tartunk fenn az egyesek és a társadalmak között, az emberi gyarlóságok folytán kirobbanó ellentétek levezetésével. Rendet tartunk az ezer cél felé szaladó emberek között, hogy egymásba ne ütközzenek s biztosítjuk az élet kavargó forgatagában az utat, amelyen szabad járni. Gátat vetünk a rendetlenségeknek s törvényes mederbe szorítjuk vissza a zabolátlanságot.

A törvények és rendeletek legmunkásabb őrei vagyunk s biztosítjuk a törvény feltétlen érvényesülését. Nem engedjük, hogy azok áthágásából veszélyek, károk származzanak. A lakosság vigyázói vagyunk s szemmel, jó felfogóképességgel hamarabb meglátjuk, jobban megítéljük, hogy miből származik kár vagy veszély és ott vagyunk mindig, hogy megakadályozzuk. Megakadályozzuk az élet és vagyon pusztulását és megrövidülését is; — tudjuk, kinek mi a kötelessége és azon vagyunk, hogy teljesítse, nehogy veszély vagy kár származzék a tudatlanságból, feledékenységéből, hozzánemértésből, babonákból, virtuskodásból.

Ha pedig minden vigyázásunk ellenére is megtör-

ténik, hogy bűnös merényleteket vagy könnyelműségeket követtek el élet és vagyon ellen, — vagy ha bármely módon kárt okoztak és veszélyt idéztek elő, akkor hivatásunknak sok munkával járó, nehéz gyakorlatásával a bűnösöket kézrekerítjük és átadjuk az igazságot szolgáltató szerveknek.

Hivatásunk ilyen betöltéséhez olyan jogokat kapunk, amelyekkel a csendőr vagy az egész csendőrség feltétlenül meg tud felelni hivatottságának. Megvan tehát az eszköz és mód: hivatásunkat jól betölthetjük.

De a hivatás ismerete nem elég. Ismernünk kell a kötelességeinket is, hogy a hivatásunkat betölthessük. Megfordítva a mondatot egyszerűbben, világosabban úgy mondhatjuk, hogy a hivatás betöltése kötelességeket ír elő, amely kötelességek pontos és alapos ismerete nélkül semmit sem ér a jószándék, a buzgóság, sőt céltalan az önfeláldozás is. A hivatásból fakad a kötelesség. De amíg a hivatásunkat egy mondatban is szabatosan kifejezhetjük, addig az ebből folyó kötelességünk a cselekedeteknek és viselkedéseknek hosszú sorát határozza meg, írja elő.

Jól hasonlíthatjuk ezt a meghatározást a fához, amelynek törzse a hivatás, — tápláló gyökerei a kötelességek, és lombja, koronája, gyümölcse a közbiztonság. Ezt a képet, ezt a hasonlatot minden csendőrré átvihetjük és azt mondhatjuk, hogy a csendőrségi testület, ez a hatalmas erő csak akkor élteni az országot, ha a kebelébe tartozó minden csendőr, mint a fa törzse, egészséges: hivatását jól ismerő és jól megértő, — ha gyökerei jó talajból: a kötelességek ismeretéből és teljesítéséből táplálkozva erősek: — ha egyenként is dús koronájuk bő gyümölcsűek. Így aztán minden csendőr önmagában is közbiztonságot jelent.

Mindnyájan megértjük azt, hogy nem élhet a fa gyökerek nélkül s így azt is megértjük, hogy nincs közbiztonság a kötelességek teljesítése nélkül. Kötelességeinket pedig csak úgy teljesíthetjük, ha ismerjük

azokat. A megismerés útja a tanulás és a tapasztalás, következés tehát, hogy sokat kell tapasztalnunk és sokat kell tanulnunk. Meg kell elsősorban is tanulnunk, hogy mik a kötelességeink, azokat hogyan kell végrehajtanunk. Csupán a közbiztonság irányában való kötelességeinket azok a szolgálati feladatok elvégzése határozza meg, amelyek össze vannak gyűjtve a Szut. 64. pontjában és amelyeknek elvégzésére a Szut. VI—XII. fejezetei adnak részletes szabályokat.

A kötelmek ismerete tehát a Szut. alapos ismeretét feltételezi. Nem üres időtöltés tehát és nem csupán egyszerű foglalkoztatás a sok tanítás és tanulás, amit minden csendőrtől minden előjáró megkövetel, — hanem megértése, felfogása annak az igazságnak, annak a parancsoló szükségnek, hogy a kötelességeinket előbb meg kell ismernünk, hogy azután teljesíthessük.

A Szut. 565. p. 3. bekezdése ezt parancsolólag elő is írja, pl. a járőrvezetők kötelmeinél, amikor azt mondja: „... a jelen utasításnak a külső közbiztonsági szolgálat ellátására vonatkozó rendelkezéseit tökéletesen ismerje...”

De akárhogy gondolkozzék is valamelyik csendőr erről a sok tanulnivalóról, ha a helytelen léleknélküli tanulást únja is már — ha akármennyire nehezére esik az, vagy ha azért hanyagolja el, mert nincs, aki ellenőrizze — mindezek mellett van-e olyan csendőr, aki a hivatása által megkövetelt szolgálati teendőit és eljárásokat el tudja végezni, ha nem is tudja, mi a dolga és hogy ezt a dolgát hogyan kell elvégezni? — Nincs és nem is lehet!...

Aki csizmát akar csinálni, annak meg kell tanulnia a csizmadiamesterség minden csinját-bínját; aki az emberek ügyes-bajos dolgaiban segíteni akar a hozzáfutókon, annak a segítség útjait és módjait kell meg tanulnia, különben nem segít, hanem ront.

Igy a csendőr is. Nem elég csak a ruhát viselni és mutogatni magunkat, mert attól még nem lesz közbiz-

tonság. Ismerni kell, meg kell tanulni tehát sok szabályt, eljárást, kötelességet, okot, módot s ezekben mindenben nagy gyakorlatra kell szert tenni. Hogyan tudna például valaki elővezetni, igazoltatni, bilincselni, kikérdezni, személyt motozni, házkutatást tartani, ha ezek mindegyikének szabályait és módjait külön-külön alaposan meg nem tanulja és be nem gyakorolja? A közbiztonsági szolgálat legkisebb, legcsekélyebb teendőit sem tudja ellátni az a csendőr, aki nem tanulta meg, hogyan kell azt elvégezni.

Nem is kell sokat beszélni erről: aki valamihez nem ért, azt meg sem tudja csinálni. És ebből az igazságból a csendőri kötelességek jó vagy rossz teljesítésére sok tapasztalatot szerezhet már mindenki, aki kereste a hibának, helytelenségnek vagy az eredménytelenségnek az okait. Ilyen esetekben legtöbbször bebizonyosodik, hogy a csendőr nem tudta, mit csináljon, hogyan csináljon. És mert cselekednie kellett, a ritka „ráhibázásoktól” eltekintve, mindig rosszul cselekedett.

A kötelességek ismerete nélkül a csendőr örökös nyugtalanságban él, folyton bujkálnia kell a cselekvések előtt és szomorú, ha ilyeneket látunk.

Amikor pedig a körülmények rákényszerítették az ilyen csendőrt mégis a cselekvésre és „csinált valamit”, milyen szomorú látvány volt az igyekezete, hogy a szabályzathoz vagy utasításhoz hozzájusson. Ideges kapcsolással keresett benne egy pontot vagy paragrafust, amelyik megmenthetné őt. A legtöbbször nem sikerül. Mi marad ezután hátra más, mint a megtörtént tényeket úgy csürni-csavarni, hogy valamelyik szabályzat vagy utasítás igazolhassa őt.

Levonva a végső következtetést: a kötelmek ismerete nélkül nem szolgálhatunk egyenként, de nincs közbiztonság az összesség részéről sem.

A BTK. ISMERETE.

A csendőri követelmények sorában következik a törvények ismerete; és ezek közül is a büntetőtörvények alapos megismerése.

Ahhoz, hogy az emberek és közösségek egymás mellett és egymással békésen és háborítatlanul élhessenek, mozoghassanak, dolgozhassanak és így az egész nemzet vagy ország belső békéje biztosítva legyen, szükség van olyan szabályokra és előírásokra, amelyeknek betartását rá kellett kényszeríteni azokra, akik hajlamaik, természetük szerint másoknak sérelmeket, károkat szoktak okozni. Az élet számtalan útján békésen haladókat meg kellett védelmezni az útonállóktól, a jóhiszeműeket a rosszhiszeműektől, a jókat a rosszak-tól. Így születtek meg azok a rendszabályok, amelyek betartásával a fentiek biztosíthatók. Ezeket a rendszabályokat a legfőbb parancsok: a törvények foglalják magukban.

A törvények tehát a valóságos élet szabályozása, zavarainak kiküszöbölése végett a törvényhozás elhatározásából keletkeztek. A törvény szó jelenti a nemzet egészének akaratát, rendelkezését, parancsát, de jelenti egyúttal azt a biztonságot is, amelyet az állam minden egyes polgára részére biztosít. A törvény tehát megoltalmaz és véd, megelőz és megtorol. Ha ezeket a szavakat és fogalmakat összehasonlítjuk a Szut. 1. pontjában felsorolt csendőri hivatás tennivalóival, könnyen rájövünk arra, hogy ez a kettő egy és ugyanaz. A csendőri hivatás tehát ugyanaz, mint a törvények hivatása; mi ugyanazt csináljuk, amit a törvény előír.

Ha ezzel a gondolattal tovább foglalkozunk és tovább fonjuk a fonalat, az első észszerű következtetés

az lesz, hogy nekünk csendöröknek a törvényeket tökéletesen ismernünk kell. A csendör hivatása a törvény betöltése. Az állam törvényeket alkotott az állam életének biztosítására, de egyúttal gondoskodott olyan szervezet életrehozásáról is, amely örökdió a törvények betartása felett és ahol szükség van rá, közbelép. Hogyan tudna egy csendör is közbelépni, amikor Kerekes Pál elviszi a Boros János lovát, ha nem tudja, hogy ezt szabad-e megtennie Kerekes Pálnak? Honnan tudná a csendör, hogy tennie kell-e valamit, ha látja, vagy tudomására jut, hogy ez a Kerekes Pál még alaposan el is verte Boros Jánost azért, mert védelmezte a jószágát? Csak akkor tud közbelépni és akkor tud cselekedni a csendör, ha jól tudja, hogy az elvitel lopást, az erőszakos elvitel pedig rablást jelent és ha tudja azt, hogy mind a két cselekmény bűncselekmény.

Nem elég azonban ezeket a cselekményeket utólagosan, a Btk.-ban való hosszas keresgélés után minősíteni bűncselekménnyé, mert bizony a keresgélés és fontolgatás ideje alatt a veszély vagy kár tovább fokozódik s megeshetik, hogy Boros János embereket toboroz és azok segítségével valóságos harcokat vív Kerekes Pállal lovának visszaszerzése végett. A rend felbomlik és következik a közbiztonság felborulása. De az is megeshetik, hogy Kerekes Pál a lóval eltűnik, vagy azt eladja, tehát bonyolódik az egyszerű eset, sokaknak származik kára belőle. De ha a csendör már jóelőre tudja a megtörtént eseteket minősíteni és azonnal közbelép, mindezek nem történnek meg.

Igy jöhet rá minden csendör, hogy nem lehet csendőrségi szolgálatot úgy teljesíteni, hogy a Btk-t csak tapasztalás útján akarja megismerni és csak a tapasztalás után tud majd helyesen cselekedni, hanem a büntetőtörvényeket jóelőre meg kell ismerni alaposan és tudnia kell az első esetet is helyesen minősíteni és az első esetben is tudnia kell helyesen eljárni.

Meg kell még jegyeznem, hogy a csendör nem bíró,

— tehát igazságot nem szolgáltatathat. Ezt azért tartom szükségesnek megemlíteni, mert a magyar nép, különösen az egyszerű nép a csendör iránti tiszteletből és megbecsülésből, de legfőképpen tudatlanságból és járatlanságból igen hajlamos arra, hogy a csendőri eljárással megelégszik és nem kíván bűnvádi eljárást, ha már a kára megtérült, vagy ha valami más úton elégtételt kapott, a csendőri beavatkozás által. Befolyásolja ilyen gondolkodását még a bíróságok előtt megjelenéstől vonakodás is. Hajlandó tehát elfogadni a csendőrt bíró gyanánt, nem kíván a csendőri eljárásnál kívül még bírói eljárást is, sőt kéri a csendőrt, hogy ne csináljon már más egyebet, hiszen: „A ló megkerült már úgymint és nem akarom, hogy Kerekes Pál miattam börtönbe kerüljön. Hadd szaladjon a szerencsétlen“.

Ilyen kérésektől a csendör azzal a kötelességtudattal mentesítse magát, amely előírja, hogy minden ügyet, amelyben nyomozati tevékenységet végzett (márpedig minden tudomására jutott esetnek utána kell járnia, puhatolnia, nyomoznia kell), feltétlenül be kell jelentenie az illetékes bírósághoz vagy hatósághoz, mert különben hatáskörét túllépi és büntetendő cselekményt vagy mulasztást követ el. A csendör nem bíró. A csendör minden büntetendő cselekményt kipuhatól vagy tudomásul vesz, — ezeket kinyomozza, azután az eredményt jelenti. Ez az utóbbi elengedhetetlen kötelesség minden nyomozás után. Igazságot csak a bíróságok, hatóságok szolgáltathatnak. Ha tehát a csendör valamely nyomozott ügyben nem tesz jelentést vagy feljelentést, akkor elzárja az ügyet az igazságszolgáltatás elől, ez pedig büntetendő mulasztás.

Ide kapcsolódik egy másik jelenség is, ami előfordul a csendőri szolgálatteljesítésben és ami csak megerősíti a követelményt, hogy a csendör legyen alaposan jártas a büntetőtörvénykönyvben. Ez pedig a magánjogi ügyekbe való beleavatkozás. A Szut. 404. pontja megtiltja, hogy a csendör polgári peres eljárás alá tar-

tozó ügyekbe beleavatkozzék. A csendőri előképzésben nem szerepel ugyan a magánjog ismerete és összehasonlító módon nem is tudhatja a csendőr megkülönböztetni a büntető ügyet a polgári peres üggyől. Nem mondhatja azonban egy csendőr sem, aki a Btk-t alaposan megtanulta és tudja, hogy nem tud a kettő között különbséget tenni, — mert amire nézve a Btk-ban nincs törvény vagy rendelkezés, az magánjogi eset lehet csupán. Aki ismeri a Btk-t, az az előfordult eseteket minősíteni tudja, hogy odatartoznak-e vagy sem. Ha nem tartozik a Btk. rendelkezései közé, akkor tartozhatik akárhová, nem szabad vele foglalkozni.

*

Emlékezzék csak vissza minden csendőr arra az időre, amikor próbacsendőr korában az első elméleti kiképzés alatt kezébe vette a büntetőtörvénykönyvet. Milyen bátortalanság fogta el, ha arra gondolt, hogy neki, mint csendőrnek azt a könyvet meg kell tanulnia. Ez a bátortalanság pedig egész félelemmé fejlődött akkor, amikor találomra belenyitott a könyvbe és jól-rosszul olvasva, megkísérelt „beleszagolni” ebbe a vak-sötét tudományba. Jogosan is félt, mert bizony sehogyan sem tudta megérteni azt az egy mondatot vagy sort, amit elolvasott. Nagy szó volt az akkor; úgy érezte magát, mint akinek többmázsás követ kell elvinni a helyéről s minden megkísérelt próbálkozás hiábavaló volt. És ma már? Mint a megindított óramű vagy a beszélőgép fújja: „Vétséget követ el és hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő: aki a másnak tulajdonát képező ingó dolgot, ha véletlenségből vagy tévedésből birlalatába jutott, jogtalanul elsajátítja”.

Hosszú idő, nagyon sok szorgalom, sokszor izzadásig menő szellemi megerőltetés kellett ahhoz, hogy a Btk. egész anyagát megtanulja a csendőr és kérdésre az egyik vagy másik §-t el tudja mondani.

Pedig az még nem minden. Sőt azt mondhatjuk, hogy ez még igen kevés ahhoz, amit a csendőrtől meg kell követelnünk. Az a csendőr, aki a Btk. §-ait tudja és szószerint el is tudja mondani, még keveset tud a Btk. tudományából. Furcsán hangzik ez, de hát így van. Próbáljuk csak megkérdezni ettől a csendőrtől az idézett §-ból pl., hogy mi az a „dolog!” Verejtékezve kísérel meg a feleletadást és nem sikerül. Miért nem sikerül? Mert a §-t csak alakilag tanulta meg és a tartalmát nem ismeri. Amit megtanult, csak szók voltak éppen úgy, mint a kisdiák, aki megtanulta ugyan szószerint a német verset, el is fújta dicséretesen, de hogy mit mondott, miről szól a vers, azt már nem tudja. A szókat tanulta meg. A szó csak külsőség, csak ruha, ami takar valamit. Így a §-ban szereplő „aki”, „más”, „tulajdon”, „ingó”, „dolog”, „véletlen”, „tévedés”, „birlalat”, „jogtalan”, „elsajátított” szók mind egy-egy ruha vagy lepel, amely mögött ott van az igazi felismerhető valami, vagy valaki. A szók fogalmakat jelentenek s nagyon sok jelenség vagy körülmény raktárai, amelyek mégis valamely hasonlatos tulajdonságaik révén egyyvé tartoznak.

Ne ijedjen meg egyik csendőr sem, aki eddig jutott az olvasásban. Nem olyan boszorkányos valami ez. A Btk-ba nem írhatták bele azt a rengeteg sok valamit, amit dolognak lehet nevezni, mert akkor nem volna elég tíz oldal sem ennek a háromsoros törvénynek a megszövegezésére. Mert dolog a cipő, a ruha, az óra, a bot, a kenyér, a só, a papiros, a tészta, a tányér, a bor, sör, a kéz, a föld, a kő, a fa, a víz, villany, a gáz, a gyümölcs, minden, aminek alakja, színe, terjedelme van s ami megfogható, érezhető, látható. Ezzel szemben nem dolog a csend, a nyugalom, az erkölcs, a bátorság, a félelem, a becsület, a jog, a bűn, s mindaz, aminek külseje nincs. A kért csendőrünknek tehát arra a kérdésre, hogy mi az a dolog, azt a választ kell adnia: dolog mindaz, aminek kiterjedése van; ami

megmérhető súlyú, hosszúságú, térfogatú, ami elmozdítható.

És ugyanígy kell tudni a többi fogalmat jelentő szók értelmét is, ahhoz, hogy a §-nak nemcsak a szövegét, hanem a tartalmát, lényegét is tudjuk.

A Btk. ismerete ezek szerint megköveteli, hogy ismerjük az abban foglalt §-ok szövegét és a szövegben lévő fogalmakat.

Hátra van azonban a Btk. ismeretének legfontosabb része!

A Btk. minden §-a valamely cselekvésről szól, amely meg nem engedett. Ezeket a cselekvéseket egy-egy §-on át példaként felsorolva egy-két szóval kifejezhetjük: pl. a lopásnál elvesz; a rablásnál erőszakkal vesz el; a zsarolásnál kényszerít; sikkasztásnál eltulajdonít; a hűtlen kezelésnél kárt okoz; a pénzhamisításnál pénzt utánoz, változtat vagy csökkenti tartalmát; a gyújtogatásnál felgyújt és így tovább. Mégsem mondhatja a csendőr azt, hogy aki valamit elvisz, az lopást követ el, mert a Btk-ban felsorolt cselekedetek mind különböző körülmények között elkövetett cselekedetek és ezek a különböző körülmények a Btk-ban mind fel vannak sorolva az illető §-ban.

Hogy tehát tényleg fennálljon valamilyen bűncselekmény, ahhoz szükséges, hogy mindazok a tényálladási elemek megtalálhatók legyenek benne, amelyek a törvény szövegében bennfoglaltatnak.

Melyek ezek a tényálladási elemek?

1. az alany (aki a bűncselekményt elköveti),
2. a tárgy (amelyen vagy akin a bűncselekményt elköveti),

3. eszköz (amivel elköveti),

4. elkövetési cselekedet (ahogy végrehajtja),

5. a szándék (ami végett cselekszik).

A Btk. §-ai mindegyikében bennfoglaltatnak ezek a tényálladási elemek és szabályként mondhatjuk ki, hogy csak az a csendőr ismeri a bűncselekmények tar-

talmát, aki a szövegből ki tudja hámozni a tényálladási elemeket. A tényálladási elemek ismerete és feltalálása az értelmes tudást bizonyítja, a szószerinti elmondás csupán a gépies tudást.

Az alábbi táblázatban bemutatom néhány bűncselekmény tényálladási elemeit:

A bűncselekmény megnevezése Btk. §-a	A bűncselekmény tényálladási elemei:				
	1. Alany	2. Tárgy	3. Eszköz	4. Elkövetési cselekedet	5. Szándék
Lopás Btk. 333. §	aki	idegen ingó dolog	bármilyen (leginkább a kéz)	elvitel	jogtalan eltulajdonítás
Magánosok elleni erőszak Btk. 175. §	csoport	személy vagy dolog	bármilyen (leginkább rombolásra alkalmas eszköz)	betörés	erőszak elkövetése
Személyes szabadság megsértése Btk. 193. §	közhivatalnak	valaki (személy)	hivatali hatalom	elfogatás, elfogás, lefogatás	a hatalommal való visszaélés
Az állam és társadalmi rend felbontása Btk. 1921. III. t.c. 1. §	aki	az állam és társadalom törvényes rendje	szervezkedés, mozgalom stb.	kezdésmegnyezés, vezetés, előmozdítás stb.	erőszakos felbontás vagy megsemmisítés
Testi sértés	aki	másnak teste	bármilyen (ami alkalmas arra)	bántalmazás, egészségkárosítás	bármilyen, de az ölési szándék kizárva

Ezek a tényálladási elemek a §-ok szövegében legtöbbször meghatározottan meg vannak nevezve; ha tehát azt kérdeznénk valakit: Ki a magánosok elleni erőszak alanya, akkor a szövegben levő „csoport” a felelet. Vannak azonban egyes bűncselekmények, amelyek szövegéből kimaradt valamelyik tényálladási elem meghatározott megnevezése, de az egész szövegből ez a tényálladási elem is szinte „kikiabál”. Pl. a lopás eszköze a

szövegben nincs megnevezve, mert az az eszköz igen sokféle lehet, mert elvinni lehet: kézzel, lábbal, gyermekkel, állattal. A gyakorlati példában a megtörtént lopásnál ez mindenkor határozott, megnevezhető dolog vagy személy.

Ha a fenti kimutatás egyes függélyes rovatait sorranézzük, akkor látjuk, hogy a Btk. szerint alany csak „aki”, „csoport”, vagy „közhivatalnok” lehet. A tárgy lehet személy, „valaki” (valakinek a teste, egészsége), lehet „dolog” (ingó vagy ingatlan) és lehet a „jogrend”. De lehet tárgya még a becsület, vallás, erkölcs, csend, rend is. Az eszköz, elkövetési cselekedet és a szándék már nagyon sokféle lehet s itt rendszerezést nem lehet végezni.

A Btk. ismeretéhez — összefoglalva az eddig mondottakat — elengedhetetlenül szükséges:

1. §-ok szövegének ismerete,
2. a szövegben előforduló fogalmak ismerete és
3. a tényálladási elemek feltalálása.

A Btk. anyagának megtanulásához ezek, a fentebb három pontban felsorolt ismeretek még csak mind előtanulmányok. Mert eddig még csupán a könyvet és a könyvben lévő szöveget ismerjük alakilag és tartalmilag is. Ez pedig még mindig nem elég.

Gondoljunk csak arra, hogy portyázásaink alkalmával nem a Btk. egyes lapjait találjuk kitépve az országúton, az erdőkben, a háztetőkön, hanem a valóságos élet egyes eseteit; nem az egyes §-ok szövegét és összértelmét kérdezik fel tőlünk az emberek. A csendőr tehát portyázásai alkalmával eseményeket észlel és a csendőrnek eseményeket panaszolnak vagy jelentenek. Ha pedig ez így van, akkor a tanulási módszerünk is a valóságos közbiztonsági szolgálat eseményeihez hasonlatos kell, hogy legyen.

A Btk. tanulásánál is tehát a valóságban előforduló események, helyzetek és panaszok legyenek a tanulás megindítási alapjai. Ezek pedig a példák. Mindig példák

alapján tanuljunk. Példákat mondjunk el, amelyek a saját vagy szomszédos örskörletben fordultak elő, a mi szolgálatunk vagy a bajtársaink szolgálata alatt. Példákat, amelyeket egyéb hiányában magunk gondolunk ki, állítunk össze.

Ezeknek a példáknak alapos megrágása, szétboncolgatása és sokszor begyakorlása adja meg a Btk. ismeretének azt a fokát, amely nélkül a csendőr ki sem indulhat a laktanya kapuján.

A megrágás, szétboncolgatás és begyakorlás részleteit itt nem ismertetem. Azt minden csendőr megtalálhatja a módszeres oktatásra kiadott rendeletben, amely az oktatás végzésére ma is érvényben van. Legfeljebb annyit ajánlhatok ezen a téren, hogy a Btk. tanulásánál is használják fel ezt a zsinórmértéket a beosztott csendőrök is. Ne csak az oktatás folyjék a kötelező módszeres oktatás szerint, de eszerint tanuljanak a beosztottak is és így megvalósulhat az egyedüli helyes: a módszeres tanulás is.

A NYOMOZÁS ELMÉLETÉNEK ISMERETE.

■ Valamikor-való régi világban zsandárnak, pandúr-nak olyan emberek mentek, akiknek tetszett a szabad élet, tetszett a betyárokkal egy sorban való kalandozás, kóborlás, akik szenvedélyes embervadászok voltak. Nem tanfolyamokat, iskolákat végeztek, — hanem az öregebbek mellett próbaidőt töltöttek s akik az öreg csendőrök szerint szívükben bátrak, nélkülözések és fáradalmak viselésére készségesek voltak s szerették űzni az „ember-vadat”, azokat véglegesen felvették.

A nyomozás egészen másvalami volt, mint ma. Az elkövetett bűncselekmények tetteseit nem kellett nagy fejtörésekkel, feltevésekkel és következtetésekkel kitalálni, mert arról az egy-két, környékre szóló cselekményről a pendelyes gyermek is tudta, hogy ki az elkövetője. A falvak, városok népe jobb erkölcsű volt s igazán kirívott közülük az a két-három ember, aki bűnöző volt. A lakosság maga segített megállapítani, hogy ki volt a tettes; így a tettes személyének megállapítása úgyszólván nem is volt feladat. A nyomozás inkább az üldözésből, a félreeső helyek, erdőségek, nádasok felferéséből, a hosszantartó egymáskergetésből állott.

Ehhez igazán nem kellett egyéb, mint jó helyi és személyi ismeret, bátorság, kitartás és némi leleménység.

De hol vagyunk ma ezektől a régi szép csendes időktől? ... Az élet útjain való sietés ezer meg ezer új eszköze, a világháború, meg az utána következő zűrzavaros, békétlenséget, nyomort fakasztó esemé-

nyek és idők felzavart hangyaboly módjára keverik, kergetik az emberiséget. A kis falvak lakói is alig ismerik már egymást s nem okoz feltűnést, ha egyik-másik ember a hatodik határba megy el rövidebb-hosszabb időre s nem okoz feltűnést, ha idegen arckokat, új embereket látnak maguk között. És mennyivel inkább így van ez a nagyobb községekben és a városokban. Az élet üteme meggyorsult s ma már nem kell hosszú töprengés ahhoz, hogy üzlet, haszon vagy éppen bűnözés végett úgy cseréljék az emberek a lakóhelyüket, akár csak a régi világban az üldözött betyárok. Ez az emberkavargás folyik hosszú idők óta és folyni és gyorsulni fog, mert a természet törvényei szerint nincs megállás.

A mult század utolsó évtizedében egy-egy csendőrös olybá volt vehető, mint a kisszámú és csendesen legelésző nyájra vigyázó bojtár, — aki ismerte a határ minden bokrárt, ismerte birkáinak a számát, színét, felismerte a közelgő vihart, a meleg napok és dühöngő telek minden megnyilvánulását, — aki tudta, hogy mikor, melyik birkájára kell jobban vigyáznia, aki ismerte a szomszédokat és a szomszédos vidéket. Ezzel szemben mi ma a csendőrös? ... A futó, rohanó emberek között egy őrszem, aki csak pillanatokra láthat meg egyeseket s ezek alatt a pillanatok alatt kell felismerni és kiválasztani a sok közül azt, akit itt vagy ott valamilyen bűn terhel.

Hogy volna elégséges a csendőri követelmények gyanánt ma csupán a jó helyi és személyi ismeret? És látjuk is, hogy a Mádon elkövetett betörés vagy csalás tettesét holnap már Somogyban is keresik a csendőrösök, amikor a Nyomozati Értesítő elviszi a hírt oda is. Sokszor fordult elő — minden csendőr tud ilyenről —, hogy az őrszékben elkövetett bűncselekmény tettesét az ország másik részén fogták el és oda kellett érte menni.

Ez az érem egyik oldala. A másik oldalon a régi

világ — lehet, hogy durva és kegyetlen —, de egyszerű és tanulatlan bűnözője áll a mai idők hivatásos bűnözőjével szemben. Kezében a kés, fejsze, feszítővas és kováspuska, beléndekmag helyett a finom műszerek nagy számát, a technikai és vegyészti tudományok fegyvereit látjuk. De legkülönösebben szembeötlő a cselekmények elkövetése tekintetében a tanult felkészültség, az egyéniségekhez, képességekhez és leleményességhez mért munkamegosztás, amelynek célja mindig a bűncselekményeknek pontos, szabatos, idővel és térrel számoló végrehajtása, — bűnjelek gyors és előre elrendezett eltüntetése vagy értékesítése, — a bűncselekmény nyomainak avatott megsemmisítése. Külön tudományszámba menő ügyeskedés a nyomozókörzések elöl való elrejtőzésre, azok félrevezetésére mind-mind jellemzői a mai bűnözőknek.

Megváltozott a működési területünk külső képe. A csendes, áttekinthető és állandósult terület mozgalmassá, folyton változó és átláthatatlan lett, — mint az a nagy mező, amelyre a művelődés és haladás házakat, kerteket, erdőket épített, utakat vezetett, gyárakat emelt és az emberek sokaságával telepítette be. Megváltoztak a bűnözés eszközei, a régi betyár utóda ló helyett kerékpárra, vonatra, gépkocsira s repülőgépre ülve jön-megy s viszi bőröndjében a villanyfűrőt, a gumikesztyűt, az ismeretlen mérget, az álruhát, a hamis igazolványokat, röpcédulákat s láthatatlan írásokat. Megváltoztak az elkövetések módszerei. Ma már szemrevételezéssel, az eszközök gondos kiválasztásával és kipróbálásával, tervek megfontolásával készíti elő a bűncselekmény sikerét és biztosítja a zsákmányt és a menekülést.

Melyik egyszerű, de józaneszű próbacsendőr is ne jönne rá, hogy — ha az ilyen társadalomban, ilyen eszközökkel és módszerekkel dolgozó bűnözőkkel szemben sikeresen akarja felvenni a harcot — akkor meg kell tanulnia, meg kell ismernie a bűnözés ilyen

folyását és meg kell tanulnia a sikeres harc minden célravezető módját.

Honnan fogja megtanulni? ... Arra nem várhat, hogy majd az előfordult esetek során az idősebb csendőr: a járőrvezető munkájából lesi el a teendőket, mert bizony a mai nyomozásoknál nincs mindig idő a fiatal csendőr oktatására, nincs mindig mód arra, hogy véleményét meghallgassa, vajjon eltalálja-e a lehető leghelyesebb tennivalót. Nincs idő, mód és alkalom, hogy újra csináltasson olyan valamit, amit a fiatal csendőr helytelenül végzett el és különösen nincs mód arra, hogy nagyobb nyomozások alkalmával, amikor több járőr dolgozik, megmagyarázhassa, hogy amit csinálnak, miért csinálják, — mert hiszen sokszor ő maga sem tudja és érti az összefüggést. Így, amint látjuk, a nyomozási részletteendők gyors végrehajtása és a járőrönkénti részletfeladatokra osztás megnehezíti, hogy a fiatal csendőr nyomozás közben tanuljon és tisztában legyen azzal, hogy ezt vagy azt mi célból kell végezniük.

Na meg azután: jól tudjuk azt is tapasztalatból, hogy a bűnöző, ha egy bizonyos területet „learatott”, — ha a lába alatt már nagyon ég a talaj, ha a csendőrök a sok kiderítetlen eseten keresztül már szereztek annyi tapasztalatot tehetetlen dühükben, heteken-hónapokon keresztül végzett fáradságos munkával, hogy nyomára kezdenek jönni a tettesnek, — akkor a tettes átteszi működési helyét jó messzire, ahol sem őt nem ismerik, sem az általa használt bűnözési módszert. Így azután itt is arathat. Nem lehet utolérni az ilyen bűnözőt, ha nincs meg a csendőrök tudásában az a legfontosabb felkészültség, amely a tapasztalatokból leszűrt általános ismeretek révén már az első bűncselekmény esetében támpontot, irányt mutat a nyomozás megkezdésére és folytatására.

De nemcsak ezen a téren kell felkészülni. A bűnözési esetek száma megsaporodott. Az elkövetés eszkö-

zeiben és módjaiban sok az új és ismeretlen. Ezek az új jelenségek, ha ismeretlenek a csendőr előtt, ha ilyenekről sohasem hallott, olvasott vagy tanult, akkor úgy jár velük, mint az adomabeli egyszerű ember, aki a két csillogó kő közül a gyémántot eldobta és az üveget tartotta meg.

*

Le is szögezhetjük azt, hogy a mai idők csendőre nem úgy tanul bele hivatásába, mint a mesterembernek készülő szabó, lakatos, cipész vagy bárki más, hogy 5—6 vagy 10 éven át ellesi mestere vagy idősebb társa munkáját, hanem éppen úgy, mint az ügyvédnek, orvosnak készülő fiatalember, aki éveken át először elméletileg tanulja meg hivatása ágas-bogas útjait megismerni s ezeken az utakon sikeresen munkálkodni.

Igy az a most jelentkezett próbacsendőr, akit két hónapra beosztanak az őrsre, nem nyomozni tanul az őrsön, hanem csak ismerkedik a csendőri élettel. Amit lát, hall és tapasztal, azt nagyrészt szokásnak tartja, még nem tudja, hogy minden a szabályok, utasítások és parancsok alapján történik. A nyomozó szolgálatok alkalmával járőrvezetője, őrsparancsnoka intézkedéseit, eljárásait, cselekedeteit egyre élénkülő érdeklődéssel, sokszor csodálkozással kíséri s azt hiszi, hogy mindezek előjárói egyéni tulajdonságai, amik velük születtek. Hajlandó minden tevékenységüket leleményességnek, cselekvőkészségnek, talpraesettségnak és jó szimatnak minősíteni és bizony féltékenység tölti el, ha arra gondol, hogy ennyi képességet kell neki is megszerezni ahhoz, hogy beváljon csendőrnek.

Amikor azután két hónap múlva bevezénylik a próbacsendőriskolába és lassan-lassan, napok, hónapok után, magyarázatok és tanulás útján egyenként sorra kerülnek az őrsön látott, hallott és tapasztalt dolgok, akkor kezd derengeni a fejében, hogy odakint az őrsön mit miért csináltak úgy, ahogy látta. A belső

szolgálat, tisztaság, rend, magaviselet és fegyelem terén előforduló szabályok nem ismeretlenek előtte, mert hiszen ezeket, mint katonai alapot magával hozta a csapattól. Annál újabb azonban minden, a tulajdonképpeni csendőri hivatás teljesítése: a megelőző és nyomozó szolgálatok terén. Az iskolában már ráeszmél arra, hogy amit az őrsön látott, az nem a járőrvezetője vagy az őrsparancsnoka agyából pattant ki, hanem ezek a könyvekben is meg vannak írva és onnan tanulták meg az idősebb csendőrök. Nyílt ésszel gondolkozva már akkor megérti, hogy tanulnia kell sokat, hosszasan, hogy majdan ő is elvégezhesse a nyomozáshoz, a kiderítéshez szükséges teendőket leleményesen, talpraesetten, jó szimattal.

*

Lássuk már most közelebbről, hogy mi is az a „nyomozás elmélete“, mit ölel fel magába ez a tudomány és hogyan használja fel a csendőr ezeket a tudnivalókat nyomozó szolgálata teljesítése közben a gyors, biztos és teljes kiderítés érdekében.

A nyomozás elmélete magában foglalja mindazokat az évtizedek vagy talán évszázadok során összegyűjtött tapasztalatokat, amelyek szabályokba foglalva megmutatják, hogy mi módon és milyen eszközökkel lehet sikeresen felvenni a harcot a bűnözőkkel. Nem szabad tehát a nyomozás elméletét úgy felfogni, hogy azt egy vagy két ember sok ráérő idejében kitalálta és leírta. Nem kitalálás ez, hanem éppen ellenkezőleg, sok megtörtént eset összehasonlításából lesűrődött tapasztalati tudomány. Hogyan kell ezt érteni?

Sokszor találtak már a vasúti vágányok között elgázolt, vérbefagyott embereket. — A nyomozás során egyik esetben megállapították, hogy öngyilkosság történt; másik esetben azt, hogy az illető leesett a vonatról; a harmadik esetben azt, hogy véletlen baleset történt, azután máskor azt, hogy valaki bosszúból a

vonat elé lökte a sértettet; majd más esetben pedig azt, hogy már előzőleg megölték és azután fektették a vágányokra. Volt azután olyan eset is, amikor a nyomozás kiderítette, hogy az illető baleset ellen jól bebiztosította magát s azután a vonattal le akarta vágni a lábát, — de megzavarodásában vagy előre nem látott okoknál fogva a vonat halálra gázolta. És még több ehhez hasonló okot állapítottak meg a cselekmény kiderítésénél. De elképzelhetjük, hány és hány olyan eset fordult elő, amikor a halál okát nem tudták a nyomozók megállapítani, éppen azért, mert a nyomozásra elméletileg nem voltak felkészülve és csupán a talált legvalószínűbb okot jelölték meg az eset kiderítése gyanánt. Így elképzelhetjük azt is, hogy hány eset maradt kiderítetlenül, amelyek súlyos bűncselekményeket takartak.

A mai idők buzgó csendőre, aki mindig többre törekedve sokat olvas, tanul és megjegyyez, már egy ilyen eset alkalmával nemcsak egy vagy két eshetőségre gondol mint a cselekmény okára, hanem a felsoroltak mind eszébe jutnak és mindegyik irányban alapos nyomozást indít. Hol van ezzel szemben a tanulatlan csendőr, aki a helyszínre megérkezve tehetetlenül áll az eseménnyel szemben s nem tud mihez fogni. Mindenféle meggondolás és észszerűség nélkül szaladgál jobbra-balra, hogy tevékenynek lássék a magatartása s legfeljebb a közelben lévő hozzá nem értő polgári egyének beszédére hallgatva indul el valamelyik irányban.

A nyomozás elmélete, mint könyvekben, füzetekben megírt tapasztalati tudomány, ilyen elgázolási esetekben elsősorban példákat sorol fel mint lehetőségeket s utat mutat arra, hogy mi minden történhetett ilyen és ehhez hasonló esetekben és a csendőrt határozott irányban indítja nyomozásra.

Minden előfordult más bűncselekmény megtörténte esetére megtanítja a csendőrt arra a szabályra,

hogy a nyomozást sohasem szabad egyirányban indítani, mert a tapasztalatok azt mutatják, hogy egy cselekmény sokféle úton-módon létrejöhet és a sok közül a bizonyosat első nekiindulásra legtöbbször nem lehet eltalálni. Ha pedig a helyes utat nem követjük, akkor elkésünk, — mert a visszatéréssel időt veszünk, ez pedig megölője az eredménynek.

Ezzel a példával eljutottunk a nyomozás elméletének egyik szabályához és megértettük azt, hogy a nyomozást nem szabad vaktában megindítani, hanem a helyszínen táplált állapot és adatok ismerete után több feltevést kell felállítanunk. Saját eszünkkel, tanultságunkkal és tapasztalataink egybevetésével több feltevést kell felállítanunk arra, hogy mi történhetett a jelen esetben. Az öt-hat, vagy nyolc-tíz feltevést azután papirosra is leírva egyszerre, egyidőben megindított nyomozással ellenőrizzük és keressük, hogy melyik állja meg a helyét.

Azért írtam, hogy a több feltevést egyidőben, egyszerre megindított nyomozással őrizzük ellen, mert tapasztalat az, hogy a legtöbb járőrvezető csak egyirányban nyomoz eleinte. Amikor azután egy-két nap múlva rájön, hogy helytelen irányban kezdett nyomozni, csak akkor gondol ki egy másik feltevést és fog hozzá az ellenőrzéshez. Persze sokszor már elkésve.

A nyomozásnak több irányban való megindításához a fentiek szerint természetesen bizonyos fokú képesség kell. Képesnek kell lenni a járőrvezetőnek, hogy a helyszínen felállított feltevésekhez mérten intézkedni tudjon. A több feltevés alapján egymaga nem képes a nyomozást egyszerre több irányban megindítani, tehát a feltevés közlése mellett másokkal kell rendelkeznie és azokat is beállítani a nyomozásba. Mit tesz tehát a járőrvezető? Kér, jelent, parancsot ad, felkér, biztosít és annak közlése mellett, hogy hová küldjék az értesítést vagy jelentést, maga is megindul a kitűzött irányban. Ennek legegyszerűbb példája az,

amikor a nyomozó alosztálynak bejelenti az esetet és a szomszédos örsöket felkéri a támogatásra. Általános jelenség és gyakori hiba azonban, hogy még ezekben az egyszerű intézkedéseiben sem közli a helyszínen talált állapotoknak megfelelő feltevéseit és csak az eset rövid közlése mellett „a nyomozás megindítását és az eredmény közlését kéri”. Ilyen átirattól hogyan lehet eredményt várni? A tapasztalat azt mutatja, hogy nincs is. Ettől eltekintve mégis a legnagyobb hiba az, hogy a nyomozást vezető magára hagyja saját magát. Saját örse sem kapcsolódik bele a nyomozásba, mert nem jelent és nem kér határozott irányba való nyomozást. Így azután belefullad a kilométerekbe, meg a sokféle eshetőség bonyolultságába és a végeredményben nem vezeti a nyomozást, hanem a körülmények és a jelenségek által vezettetni magát.

Ezután a kis kitérés után térjünk vissza a nyomozás elmélete szükségességének további megértéséhez.

Azt ne higgye valaki, hogy amit az imént leírtam, abból áll az egész nyomozás elmélete. Amint említettem is, ez csak egyik része a nyomozás elméletének, mert hiszen nemcsak a feltevések felállítása, megvizsgálása és ellenőrzése az, amire évtizedek tapasztalatai alapján általános érvényű szabályokat lehetett összeállítani. Mint bevezető általános ismereteket tárgyalja ez a tan a nyomozás fogalmát, a nyomozás technikáját és taktikáját. Azután tárgyalja az adatok fogalmát és fajait. Hogyan kell az adatokat gyűjteni, megbírálni és rendezni. Hogyan kell az adatokból feltevéseket felállítani és hogyan kell azokat ellenőrizni. A következtetés igen fontos észmunkáját is ez a tudomány tárgyalja. Külön rész szól a gyanúsított felkutatásáról, a tettesség bizonyításáról és a szakértők felhasználásáról. A nyomozás végrehajtásának egyes részleteit: mint a helyszíni szemle, ház kutatás, személymozgás szakszerű megejtése, szintén külön fejezetek ismertetik. Idetartozik azután a nyomokról szóló tan

és külön az egyes gyakoribb bűncselekmények, pl. a lopás, betörések, tüzesetek stb. nyomozása körüli fontos ismeretek és tudnivalók. A nyomozás elméletének egészen külön része tárgyalja azután azokat a tudnivalókat, amelyeket gyakorlás útján kell elsajátítani minden nyomozónak ahhoz, hogy mint szakképzett nyomozó sikeresen működhessék. Ilyenek a személyazonosító eljárások, a helyszínrajzok, a nyomok felkutatása és rögzítése, végül a különféle képességek fejlesztését célzó gyakorlatok.

Szorosan hozzátartozik a nyomozás tudományához a bűnügyi lélektan, a politikai nyomozás, a törvényszéki orvostan és a tűzrendészet ismerete.

Igy nagyjában felsorolva hatalmas, nagy tudományágnak látszik a nyomozást, de a csendőrnek nem kell ettől megijednie, mert neki nem kell a tudományos bűvárkodás útjait és módjait ismernie, csupán a végeredményként levont szabályokat. Ha az egyes részleteket alaposan akarja tanulmányozni, akkor sem lesz nehéz a megértés és megtanulás, mert hiszen arról szólnak ezek, ami a csendőr előtt nagyjában már amúgy is ismeretes. Vegye csak kezébe a csendőr a „Bűnügyi nyomozás” című füzetet és kezdjen bele az olvasásába, azt fogja tapasztalni, hogy nincs ott semmi boszorkányosság, vagy a csendőr által meg nem érthető elvont fejtegetés.

Minden fejezete és minden sora arra tanítja, oktatja a csendőrt, hogy hogyan végezheti hivatása legfontosabb részét: a nyomozást könnyebben, gyorsabban és eredményesebben. El sem tudok képzelni olyan csendőrt, aki ezt nem akarja, elsősorban a saját érdekében. Meg kell értenie, be kell látnia, hogy ha a mai bűnöző hosszú, nehéz próbálkozásokkal megtanulja a bűncselekményt végrehajtani, akkor a csendőr nem élhet meg abból, hogy csak portyázni, fegyvereit használni és erélyes hangon beszélni tud.

A nyomozás nem más, mint ütközet, harc a bűnöző és csendőr között. Ehhez a harchoz erő kell. Az erőt azonban nem a puska, kard, szurony, bilincs és más egyebek, meg a dörgő hang képviseli, hanem egyedül és kizárólag a tudás. Hiába lö, vág, szúr, üt, ver és kiabál a csendőr, abból még nem lesz eredmény, ezzel még nem deríti ki a bűncselekményt úgy, hogy a bíróság el is tudja ítélni a bűnözőt. Tudás kell oda, amely tudás a bűnözőt bekeríti, behálózza, úgy, hogy minden erőfeszítése mellett sem tud menekülni. Ezt a tudást pedig csak a nyomozás elméletének szorgalmas tanulmányozása révén érheti el s így válik a csendőr nemcsak külső megjelenésében csendőrré, hanem eredményeiben is.

Még egyet! Súlyos eltévelyedést, ferde felfogást és rövidlátó önámítást művel az a csendőr vagy őrs, amelyik a nyomozás lefolytatását és a kiderítettséget is önmagához szabja. Úgy értem ezt, hogy sok csendőr önmaga előtt akarja bebizonyítottá nyilvánítani a bűncselekményt. Azt hiszi, hogy ha talál rá különféle fortélyossággal és leleményességgel címet és ezen a címen bebizonyítottanak veszi a tettességet, akkor már ki is derítette a cselekményt. Ezen nem szabad mosolyognunk, mert bizony nem ritka jelenség nálunk az, hogy a csendőr így sajátmagának nyomoz és csak addig, amíg olyan körülményre nem bukkan, amellyel meg tudja nyugtatni magát, hogy eleget tett a nyomozás alaki követelményeinek. Lelki szemei előtt mindig a fogalmazvány kezelési záradéka lebeg s a nyomozási cél is idáig tart, hogy oda beírhasa: „Előfordult: 1. kiderült 1. feljelentetett 1”. Pedig az igazi cél az, hogy a csendőr által összegyűjtött bizonyítékok alapján a bíróság elítélje a gyanúsítottat és még hozzá azért ítélje el, amit tényleg cselekedett. Aki nem ezt a célt nézi állandóan, az becsapja sajátmagát, árt a közbiztonságnak és a hivatását nem tölti be, hanem kijátssza.

Nem szívesen, de megemlítem ezzel kapcsolatban még azt az itt-ott előforduló súlyos eltévelyedést, amikor a csendőr a feljelentésbe valótlan adatokat ír be, csak azért, hogy a cselekmény előjárói előtt részletesen lenyomozottnak és kiderítettnek tűnjék fel. A dolgot erkölcsi elbírálásáról most nem beszélek. De kérdem azt, hogy melyik okoz nagyobb fejtörést: a nyomozás mikéntjének és módszereinek megtanulása, vagy pedig a valótlanságok kitalálása és a nagy ügyességgel való olyan beleillesztése a feljelentésbe, hogy az valószínűnek és helytállónak lássék? ... A kényelmeskedő lusta csendőr, amikor erre az útra téved, tíz-szer is nagyobb és több munkát kénytelen végezni, mintha tanulna. A nyugtalan lelkiismeret nem hagyja nyugodni és többször is átdolgoztatja vele a fogalmazványt, mert újból meg újból rájön arra, hogy ez vagy az, így vagy úgy mégis csak gyanús lesz.

Összegezve a nyomozás elméletéről elmondottakat, leszögezhetjük mindenekelőtt azt, hogy ennek tudása nélkül nincs eredményes nyomozás, legfeljebb a véletlenségek révén. Jártasságunk ebben a tudományban hozzáértést, ez pedig gyors munkát és jó közbiztonságot jelent. A jártasságot tanulással, lelkiismeretes foglalkozással szerezhetjük meg. Érdeklődjük tehát minden csendőr a nyomozás elméletének ismeretei iránt, sajátítsa el annak módszereit, tanulja meg az ezzel való nyomozást, hogy munkája jó, eredményes legyen, hogy biztonságot és önérzetet, elismerést és jó előrehaladást szerezzen magának, a közbiztonságnak pedig értékes munkásává váljék. Aki kitartó ebben, az részese az egyik legértékesebb csendőrerénynek: a becsületes és szakszerű nyomozómunkának.

A TAPASZTALATOK ISMERETE.

Saját elhatározásunk által is segítve, vagy a sors által sodortatva, de mindannyiunkat valamely munkakör vagy hivatás betöltésére állított az élet. Ezzel azt akarom mondani, hogy mindnyájunknak dolgozni kell, ha élni akarunk, ha abban a jó, jobb vagy legjobb helyzetben fenn akarjuk magunkat tartani, amelyet megszereztünk magunknak és mindnyájunknak még többet kell dolgozni, ha még többet, még jobbat akarunk elérni. Az élet tehát nem más, mint folytonos munka. Az életnek az a titka, hogy rendeltetésünk folytán ránrótt munkát a továbbiakban önkéntes elhatározással és szívesen, örömmel végezzük-e az előrehaladásra, vagy pedig a nekünk jutott munka olyan kényszer marad, amelyet csak azért végzünk el, mert „muszáj”.

Sokszor nézegettem a huszárok ujonckiképzését. Volt azok között olyan ujonc, aki ült a lovon, mint egy darab fa; hagyta magát rázatni a lóval a különféle vezényszavak szerint, de semmi egyéb nem látszott rajta, mint, hogy „hagyja magát”. Volt aztán olyan, aki mintha ránőtt volna a lóra s akinek arcáról, a mozgólatairól és tartásáról azt lehetett látni, hogy ezt az ujoncot nem a ló meg a vezényszavak rázzák és gyötrik, hanem éppen ellenkezőleg: a vezényszavak hatása alatt ő viszi a lovat és akinek arcáról sugárzott az a büszke tudat, hogy most azt tanulja, miként kell a lovat lépésre, ügetésre, vágatásra kényszeríteni.

Hát éppen ilyen az ember élete is. Van ember, aki élete hivatását: a munkát aszerint végzi, ahogy a sors rázza. Az élet pedig vezénnyel. Vezényszavai az éhség, szomjúság, ruhátlanság, fedéltelenség, betegség, halál-

félelem. Sok ember csak azért dolgozik, hogy ezektől megszabaduljon; de ha a vezényszavak megszűntek és sorsának lóva nem rázza, akkor már nem dolgozik.

A másik embert is érik az élet vezényszavai, a másik ember is kénytelen vezényszóra dolgozni, de ezek megszűntével nem köti a lovát istállóba, hanem új utakra vezeti s önmaga vezénnyel s önmaga tanítja lovát célok felé futni, akadályokat ugratni és eredményeket, pályadíjakat nyerni. Vezényszavai: a több, jobb, a szebb, a nemesebb, a gazdagabb, a tisztább munka és eredmény.

Két huszárt mutattam, hogy azután két embert is mutathassak, akiket egyformán lovagoltatnak felsőbb hatalmak: az őrmester és az élet. Az egyikből jó lovas és életrevaló ember, a másikból rossz lovas és elesett ember lesz.

Ugyanígy mutathatók be két csendőrt is. Van csendőr, aki csak hagyja magát rázatni csendőrsors nevű lovával és csak addig lovagol és csak úgy lovagol, hogy ne érje kifogás, baj, megfeddés, korholás, fenytetés, büntetés, eltávolítás, de ezen túl nem tesz, nem dolgozik semmit. Ez a rossz csendőr. A másik csendőr munkásságának célja más. Ha érik is ilyen kellemetlenségek, ha sorsának lóva botlik is néha egvet-egyet: a talpraállás után új egyensúlyban továbbhalad az érdem, elismerés, a dícséret és előmenetel felé vezető úton és dolgozik. Keresi az utakat, módokat, eszközöket, keresi az új erőt, új hitet. Ez a jó csendőr.

Ilyen új eszközt és új erőt jelent a csendőrerények sorozatában a tapasztalatok ismerete.

*

Melyikünk ne hallotta volna már — ha valakiről beszéltek — azt a mondást, hogy: tapasztalt bíró, tapasztalt katona, vagy tapasztalt ember? Azt is hallottuk sokszor, hogy tapasztalatlan ember.

Mielőtt csendőrerények sorozatában a „tapasztala-

tok ismereté"-ről beszélgetnénk, igyekezzünk mérlegelni, mit is jelentenek ezek a szavak: tapasztalt és tapasztalatlan.

Tapasztalat értjük munkakörünkben vagy az élet bármely más vonatkozásában előfordult azokat a nagyobb eseményeket, megfigyeléseket, jelenségeket, amelyek súlyosabb horderejűek voltak és amelyeket helyesen felismerve hasznunkra tudtunk fordítani, vagy amelyeket egy ezután bekövetkező hasonló esemény-nél hasznunkra tudunk fordítani.

Mi is ennek a meghatározásnak a magja? ... Az, hogy a tapasztalat nem más, mint esemény. Ha pl. egy villanykörtét csavarok be a foglalatba és az áram erősen megráz, ez olyan nagyobb esemény volt, amely súlyosabb következményű is lehetett volna. Másodszor már óvatosabban nyúlok hozzá, hogy újból meg ne rázzon az áram. Mi volt tehát az első eset? ... Egy esemény, amelyből tanultam valamit, tehát tapasztaltam. Ugyanilyen tapasztalat az is, amikor sötét szobában óvatosan lépdelve járok, mert megtörtént már, hogy a lábamat alaposan beleütöttem egy székbe. Vagy: tapasztalat alapján veszek magamra meleg ruhát, amikor hideg szél fúj, én pedig meg vagyok izzadva, mert megtörtént már, hogy súlyosan megbetegedtem ilyen körülmények között. Kerékpáron haladva hallom, hogy a hátsó kerék körül valami ismétlődve pattan egyet-egyet. Leszálok, megvizsgálom a kereket és látom, hogy a hátsóvilla egyik ága eltörött. A tört rész egyik vége félrefordult és hozzáér valamelyik küllőhöz. Ha nem álltam volna meg, akkor egy nagyobb zökkenő-nél a villa másik ága is eltörött volna és én hanyatt-vágódtam volna, ha ugyan nagyobb baj nem ért volna. Most is tapasztaltam valamit: azt, hogy a legkisebb rendellenességnél meg kell állni a kerékpárral, mert súlyosabb esemény, baj következhetik be. Vagy ugyan-csak tapasztaltam valamit akkor is, amikor pisztolyomat akartam kipróbálni a kertben, de előbb végigjár-

tam a kertet és az egyik bokor mögött egy gyermeket találtam, amint a fűben aludt. Megtörténhetett volna az a szerencsétlenség, hogy véletlenül agyonlövöm a gyermeket. Tapasztalatot szereztem az óvatosság, a körültekintés szükségességére.

Látjuk tehát, hogy a tapasztalat megóvja az okos embert a bajoktól, kellemetlenségektől vagy azok megismétlődésétől. Nagy szó ez, mert képzeljük csak el, milyen keserves dolog volna az, ha a példákban fel- említett kellemetlenségek valóban, avagy még egyszer megtörténnek velünk.

Történnek velünk olyan események is, amelyek kihatásukban nem bajt, kellemetlenséget idéznek elő, hanem éppen ellenkezőleg: elismerést, dicséretet, hírt, szerencsét vagy éppen anyagi hasznot vonnak maguk után. Egy-egy ilyen esemény tapasztalattá válik akkor, ha ismétlődés esetén emlékezni fogunk rá és az emlékezésünk segítségével ugyanúgy viselkedünk, cselekszünk, mint az első esetben.

Látjuk tehát, hogy a tapasztalat nemcsak megóv, hanem nemesít, gazdagít, értékesebbé is tesz bennünket.

Nem kell azonban a tapasztalatot olyképpen elképzelni, hogy az csak olyan eseményekből keletkezhetik, amelyek csupán velünk történtek meg. Események másokkal is történnek és a tiszta, nyílt ésszel figyelő ember a tanulságot a másokkal történt eseményekből is le tudja vonni. Így szerez tapasztalatot a mások életéből és gazdagítja a magát. Olyan érték ez, amelyet ingyen szerezhet meg másoktól. Megrovás nem érheti ezért, hanem csak dicséret. Az erkölcsi világ törvénykönyvében a mások tapasztalatainak elvétele és megtartása nem lopás, hanem érdem, amit mindenki nagyra becsül.

*

Eddig olyanfajta tapasztalatokról volt szó, amelyeknek alapját képező események elhatározásunk nél-

kül történtek meg velünk, vagy másokkal. Nem akaruk őket és mégis bekövetkeztek. Az így keletkezett tapasztalatok az élet sokfajta vonatkozásaiból kerültek ki és sokszor fel sem használhatók. Tapasztal tehát sok olyan dolgot is az ember, amelyek, mondjuk így: nem érdeklik őt. Az emberek úgy is szokták értékelni az akaratukon kívül szerzett tapasztalatokat, amint azokat hivatásuk, vagy életcéljaik terén hasznosítani tudják, tehát egyes tapasztalatokra ügyet sem vetnek. Mert pl. mire való volna a napszámos embernek az olyan tapasztalat, hogy a gépkocsivezető ködben lassabban vezesse a gépkocsiját. Vagy mire való volna a vasúti pályaoőrnek az a tapasztalat, hogy a megbízhatatlan tanuló, ha ma jól felelt, holnapra feladott leckéjét már nem tanulja meg.

De amikor megállapítjuk, hogy sok felesleges tapasztalat éri az embert, ugyanakkor szinte a szegénység érzésével egyenlő fokban érezzük azt, hogy a szükség téren annál kevesebb tapasztalat kínálkozik önként. Amire szükségünk volna, ami segíthetne bennünket, azon a téren nincs elég tapasztalatunk. Hány-szor áll az ember tanácstalanul, tehetetlenül, mert nincs szerzett tapasztalatunk vagy mások példája.

Igy érhetjük meg azt a törekvést, hogy az önként kínáló tapasztalatokon felül keresünk, kutatunk tapasztalatokat. Azokat, amelyek hivatásunk jobb betöltése, céljaink elérése érdekében hasznosak lehetnek.

A tapasztalatok ilyen keresése, kutatása a művelt ember jellemző tulajdonsága. A keresés és kutatás két-féle úton-módon történhetik: a tanulás útján és a kísérletezés útján. A szakképzettségre, a kiválóságra, műveltségre törekvő ember tehát kiegészíti az önként jelentkező tapasztalatok kincsestárát a tanulás és kísérletezés útján szerzett tapasztalatokkal. Minél gazdagabb ez a kincstár, annál jobban megilleti tulajdonosát a tapasztalt ember, a kipróbált ember jelzője.

Hogy így a tapasztalatok lényegével megismerkedünk, menjünk tovább és ismerkedjünk meg azokkal a tapasztalatokkal, amelyek a csendőrnél, mint különleges hivatást betöltő embernél újabb eszközt jelentenek a csendőrerények megszerzésénél. Mondanom sem kell talán, hogy minden hivatás jobb betöltése a foglalkozási ágak szerint más és más irányú tapasztalatok megszerzését követeli meg. Más irányú tapasztalatokat kell gyűjteni a földművesnek, ácsnak, vendéglősnek, útkaparónak, kéményseprőnek, vasutasnak, postásnak, hivatalnoknak és így tovább. Mi most csak a csendőri hivatás betöltéséhez szükséges tapasztalatokról s azok megszerzéséről és felhasználásáról beszéljünk.

Hogy mire nézve kell tapasztalatokat gyűjtenünk, azt a csendőri hivatás meghatározása mutatja meg. A csendőri hivatása pedig meg van írva a Szut. 1. pontjában. Mondja el magában minden csendőri ezt a pontot és tudni fogja, hogy mire gyűjtse a tapasztalatokat. Részletesen megírva pedig megtalálja az 59. oldalon „A hivatás ismerete” című fejezetben.

Sok volna az ott felsorolt hivatás valamennyi ágát itt részletesen letárgyalni a rájuk vonatkozó tapasztalatok megszerzése tekintetében, ezért csak egyet választok ki közülük. Azt, amelyik a legfőbb, de amely egyúttal a legnagyobb tapasztalatot megkövetelő hivatás: a nyomozást.

Tehát miről lesz szó az alábbiakban?... Arról, hogy miként lehet és miként kell tapasztalatokat szerezni a nyomozás terén.

Elsősorban az szerez magának tapasztalatokat, aki sokat nyomoz. Ez természetes is. Aki közvetlenül végzi, hallja, látja a bűncselekmények kiderítésének módjait, az a csendőri idővel az első látásra felismeri a hasonlatosságot a régebben előfordult esetekkel és ezzel együtt a sikerre vezető tennivalók is azonnal eszébe ötlenek. A bűnesetek sokféleségében, a tennivalók nagy változatosságában a sok nyomozás során bizonyos rend-

szert, törvényszerűséget fedez fel s talán a tudat alatt, de a ritka kivételektől eltekintve, a jól bevált recept módjára sikeresen nyomoz.

A sok nyomozás lehetősége persze szerencse dolga. Aki már sokáig szolgált, vagy aki nagyon mozgalmas őrön szolgál, annak megadatott ez a lehetőség. De mit csináljon a fiatal csendőr, aki még hozzá eléggé „nyugalmas” őrön teljesíti a közbiztonsági szolgálátot? . . . Az is segíthet magán közvetett utakon. Keresse-kutassa nagyobb szorgalommal a bűncselekményeket, mert bizony igen sok bűncselekmény marad titokban, mert nincsen feljelentő. Nem éppen gyilkosságra gondolok és nem is a főmagánvádra üldözendő bűncselekmények feljelentéseinek kierőszakolását értem ezalatt. Van elég hivatalból üldözendő bűncselekmény, amelyek a sértettek tudatlanságából, vagy tunyaságából nem jutnak a csendőr fülébe. Csak példaként említem a nagyon elharapódzott hamis tanúzásra való rábírást (Btk. 222. §.), a még gyakoribb zsarolást (Btk. 350. §.) és a csalást Bn. 50. §.). Van még több is, csak lapozgassa a csendőr a Btk-t, talál benne minden napra puhatólni, nyomozni valót. Kerül tehát ilyen módon is tapasztalat elég.

A fiatal, vagy „nyugalmas” őrön szolgáló „öreg” csendőr is jól teszi, ha igyekszik megszerezni a mások tapasztalatait. A szomszédos őrre is szabad elmenni eltávozásra és szabad a szabadságból egy-két napot arra is szánni, hogy a mozgalmasabb őrbeliekkel összejöve, érdeklődik tanulságosabb nyomozások, ügyes fogások, leleményes megoldások után.

El tudok képzelni olyan buzgó csendőrt is, aki valamely nagyobb ügy nyomozásához önként kéri a vezénylését, hacsak járőrtársi minőségben is. De a tapasztalatok megszerzésére való törekvésre mutat a vállalkozási kedv is. Legyen az a szolgálatunk bárminő része, amelyre előljáróink valakit megfelelőt keresnek, vagy ha önkéntes elhatározásból jelentkezhetünk: je-

lentkezzünk, mert ezek mind-mind a tapasztalatainkat gazdagítják.

Ezek volnának a tapasztalatszerzésnek azok a módjai, amelyekkel a közvetlen környezetünkől gyűjthetünk értékes tapasztalatokat. De kérdezzük meg önmagunktól, gondolkozzunk csak rajta: elégségesek-e ezek a tapasztalatok arra, hogy eligazítsanak bennünket a bűnesetek sokféleségében a sikeres nyomozás céljaira?

Tegyük csak fel a kérdést: fordulhat-e elő olyan bűncselekmény és olyanképpen végrehajtott bűncselekmény, amelyet még nem dobott elénk az élet eddigi szolgálatunk alatt? Bizony, igen! Nincs két egyformán végrehajtott bűncselekmény, következés tehát, hogy nincsen olyan nyomozás, amelyet szóról-szóra ugyanúgy kell elvégezni, mint egy azelőtti cselekmény nyomozását. De többet mondok: kerülhetnek elénk olyan bűncselekmények is, amelyekhez még hasonlót sem tapasztaltunk eddig a saját, vagy a velünk együtt szolgáló bajtársaink szolgálatteljesítése közben. És így van ez a bűncselekmények részleteinél is. A hasonló bűncselekményeknél is lehet más a tettes egyénisége, a végrehajtás eszköze, módja, a keletkezett nyomok, a kár, az indító ok stb. Hogyan nyomozhatjuk ezeket a cselekményeket vagy azok egyes részleteit sikeresen, ha nincsen reávaló eddigi tapasztalatunk? Ha nem talál-nánk meg az ilyen eshetőségre is felkészülő tapasztalatszerzésnek a módját, bizony csak vaktában nyomozhatnánk és csak akkor volna eredmény, ha „ráhíbáznánk” a megfejtés nyitjára. Ez pedig ritka eset volna.

De másként is áll a dolog! A próbacsendőriskolákban lévő legénység is tanul már nyomozni. Honnan veszi ez a csendőrjelölt a tanulnivalót, hiszen neki még nincs és nem is lehet csendőri tapasztalata? Ez igaz. De könyvet látunk a kezében, amelyikből szorgalmasan, erős akarattal, törekvéssel tanulja a nyomozást. Miféle könyv lehet ez? A „Bűnügyi nyomozás” címet viseli és a nyomozás általános szabályait tartalmazza. Ez a tar-

talom pedig nem egyéb, mint rengeteg sok tapasztalat gyűjteménye rendszerbe foglalva. Olvassa át mégegyszer mindenki az előző „Nyomozás elméletének ismerete” című részt és megértheti, hogy mit tartalmaz a nyomozás elmélete és hogy miért tanulja meg vagy miért kell azt tanulnia minden csendőrnök.

A tapasztalatszerzésnek másik eszköze tehát a tanulás. Meg kell tanulnia elsősorban a nyomozás elméletét. Mondja is a Szut. 409. pontjának utolsó bekezdése: „Elengedhetetlenül szükséges tehát, hogy a csendőr a nyomozás elméleti ismereteit elsajátítsa, gyakorlati tapasztalatait elméleti tanulás útján is kibővítse”.

Itt közbevetőleg meg kell még jegyeznem valamit. Szinte belelátok egyik-másik idősebb bajtársam gondolatvilágába és látom azt a ferdén született gondolatát, amely beárnyékolja írásom igazi megértését. Ne termeljen ki ez az ismertetés senkiből olyan téves gondolatot, hogy ez a tanulás csupán a fiatal csendőröknek szükséges. Éppen ellenkezőleg: az idősebb csendőrök számára írom és nekik hangsúlyozom a tanulás útján való tapasztalatszerzés nagy szükségességét. Nekik, mert ők értékesíthetik legjobban a nyomozás elméletének ismeretét, akiknek gyakorlati tapasztalatai ezáltal kitisztulnak, megerősödnek és törvényszerűségekre emelkednek. Forgassa csak az öreg csendőr ezt a könyvet és biztosítom, hogy igen sok örömet szerez magának mindannyiszor, amikor olyasvalamit talál benne, amire azt mondja magában: „Na, ez tényleg így van, mert velem is megesett már, én is tapasztaltam ilyesmit”. És ha sok gyakorlati tapasztalata van, akkor igen gyakran talál ebben a könyvben ilyen részletet. Ha pedig eddig ismeretlen részletet talál benne, akkor ezeket kétszeresen figyelmesen olvassa, mert ezek azok a dolgok, amelyeket eddig a gyakorlatban még nem tapasztalt, de amelyekre már holnap is szüksége lehet.

Visszatérve a tanulás útján való tapasztalatszerzésre, felsorolok még néhány módot. Ne gondolja egyikünk se, hogy csak ebből a könyvből lehet tanulás útján a tapasztalatokat megismerni. A tanfolyamokban, iskolákban és az őrsökön folyó oktatás is igen jó mód erre. Az oktatás — legyen az alapvető vagy ismétlő — tele van gyakorlati példákkal, amelyeket mind úgy kell felfogni, megjegyezni és megtartani, mint egy valóságban megtörtént eseményt és valóságban végrehajtott eljárást és így válnak ezek a példák is tapasztalatokká.

Tanulás útján szerezhethet még a csendőr tapasztalatokat a *Csendőrségi Lapokban* megjelent tanulmányos nyomozások figyelmes és gondolkodó elolvasásával, az oktató és figyelmeztető parancsok megrágásával, ujságcikkek és komolyabb, színvonalas bűnügyi regények olvasásával. Külön is felhívom minden csendőr bajtársam figyelmét a *Csendőrségi Lapok* állandó és rendszeres olvasására, mert ez a lap a legjobb eszköz az önképzés fokozására és nincs benne semmi olyan, aminek hasznát ne tudná venni.

*

Összegezzük a tapasztalatszerzésről eddig elmondottakat. A nyomozás során szerzett vagy szerezhető tapasztalatokat nevezzük közvetlen tapasztalatoknak, a tanulás útján szerzetteket pedig közvetett tapasztalatoknak. Az elsőt mi magunk szerezzük meg, a másikat pedig mások szerezték meg, de mi is igen jól felhasználhatjuk. Ezen a két módon felül van még egy mód a tapasztalatszerzésre, ez pedig a kísérletezés (próbálgatás) útján szerzett tapasztalat. A kísérletezés lényege, célja és módszeres alkalmazása meg van írva a *Csendőrségi Lapok* 1932. évfolyamának 663. oldalán. Ne olvassa tovább komolyan érdeklődő csendőr ezt a könyvet, mielőtt a megjelölt részt el nem olvasta volna. Keresse ki az őrskönyvtárból, ott van kéznél; ne resztele a felállással járó fáradságot.

Annak elolvasása után bátran kérdezhetné bárki is, hogy az őrsbeli csendőr hogyan kísérletezzék — mert hiszen a cikk a nyomozóosztály bűnügyi laboratóriumáról, annak berendezéséről, eszközeiről, műszereiről és vizsgálati anyagáról beszél. Kétségtől igaz, hogy az őrsbeli csendőr ezeket a kísérleteket megfelelő eszköz hiányában nem végezheti el otthon. Nem is erre gondolok én, amikor a kísérletezés útján megszerezhető tapasztalatokról beszélek és azokat ajánlom. A kísérletezés tényleg a laboratóriumunk dolga, de a már kész eljárásoknak a megírt módon való gyakorlása nem ütközik nehézségbe minden esetben az őrsökön sem. A legáltalánosabban ismert ilyen gyakorlás: az ujjnyomok keresése, rögzítése, ujjlenyomatok készítése, lábnyomok rögzítése, az őrsökön is elvégezhető.

Első követelmény ezen a téren az, hogy az őrsbeli csendőr tudja azt, hogy melyek azok a kísérletek, amelyeket a nyomozás során fel lehet használni. Azután ezek közül rendre végezze el azokat, amelyek az őrsön is elvégezhetők és gyakorolja azokat azért, hogy az első kínálkozó alkalommal a nyomozás céljaira már kész tudással fel is használhassa. A lábnyomok rögzítése terén tapasztalatlan csendőr — aki a rögzítést nem gyakorolta sokféle módon és alkalommal — még ha el is határozta magát a rögzítés elvégzésére, nem tudja megcsinálni, mert tapasztalatlanságból elrontja a lábnyomot és kénytelen a feljelentésbe szégyenkezve beírni, hogy: „Rögzítésre alkalmas nyomot nem talált”.

Mindent összegezve: az eredményes nyomozás szempontjából elengedhetetlen tapasztalatok megszerzése történhetik 1. gyakorlati nyomozás, 2. tanulás, 3. kísérletezés, gyakorlás útján. Ez lebegjen minden csendőr szeme előtt, ez vezesse munkálkodása minden napján, mert valóban mi volna a csendőr legfőbb hivatása, ha nem a nyomozás alapos és eredményes lefolytatása. Az a csendőr pedig, aki ezen a téren nem törekszik tapasztalatok szerzésére, mihelyt egy kissé ne-

hezebb nyomozást kell végeznie, megakad, megáll a tudománya és elront még egyszerű eseteket is, vagy egészen haszontalan, értéktelen munkát végez.

Az őrsökön szolgáló csendőrök egy része nem fektet súlyt a tanulás és gyakorlás útján való tapasztalatszerzésre. A mindennapi munka, őrsbeli élet változatos elfoglaltsága, a különféle szolgálati ügyek és a csendőrbajtársak nyílt tárgyalgatása figyelmüket lassan-lassan teljesen eltérítik erről a nagyon fontos szükséglet megszerzéséről. Az elmélyedő, csendes foglalkozást igen sok körülmény zavarja és kizökkenti a megkezdett kerékvágásból, de csak annál a csendőrnél, akiben nincs elég erős akarat újból visszatérni ehhez az önképzési módhoz. Észre sem veszi a csendőr, hogy hetek, hónapok óta nem foglalkozott már az önszántából való tanulással, gyakorlással. Ha azután többen is így vannak vele az őrsön, akkor még a tudatból is kivész ennek a szükségessége. Ha pedig valamelyik előjáró rosszalólag megállapítja ezt a hibát, akkor megszületik a mentőgondolat, amelyik azt súgja a csendőrnek, hogy „nincs idő rá”. Az eredmény aztán az, hogy meggyökeresedik az a felfogás az őrsökön, hogy az őrsbeli csendőrnek nincs is szüksége ezekre a „tudományos” dolgokra, — elég az előforduló nyomozásból önként jövő tapasztalat. Hogy mi azután ennek a következménye, azt nem nehéz elképzelni. Az egyirányban képzett csendőr szolgálatának útján haladva, rögtön az árokba kerül, mihelyt az útja más irányba kanyarodik. Az egyirányban képzett csendőr, aki csak a közvetlenül szerzett tapasztalatokra támaszkodva próbál nyomozni, szolgálati idejének legnagyobb részét azzal tölti, hogy a zsákutcából igyekszik kikerülni, hogy tanácstalanságában egy helyben topog és hogy munkáját állandóan újrakezdi, toldozni-foltozni kényszerül.

30

A nyomozások terén szerzett tapasztalatokat ezért kell mások tapasztalataival, a nyomozás elméletében összefoglalt tapasztalati elvekkel és a gyakorlás útján szerzett tapasztalatokkal kiegészíteni. Mondhatom úgy is, hogy a gyakorlati tudás nem ér semmit elméleti tudás nélkül. Az elméleti tudás jelenti a felkészültséget és az erőt, a gyakorlati tudás pedig a képességeket és a helyes, eredményes végrehajtást. A legerősebb ember sem képes földrefektetni a tanult birkózót, viszont bármilyen kiválóan is tanulja meg valaki a birkózás legjobb fogásait elméletileg, erő nélkül nem győzhet. Így megértheti most már minden csendőr, hogy egyforma szorgalommal és kitartással kell gyűjteni a közvetlen és közvetett tapasztalatokat.

ALAPOSSÁG.

Gyermekkoromban elhatároztuk bátyámmal: nyúlketrecet építünk és házinyulat fogunk tenyészteni. Nagy serénykedéssel hordtuk össze a deszkát, lécet, szeget, drótot és a szerszámokat. A munkához hozzáfogtunk.

Most, amikor az alaposságról szeretnék néhány felvilágosító gondolatot leírni, — eszembe ötlött, milyen keservesen kínlódtam én a nyúlketrec építése közben.

Egy elgörbült szeget akartam kiegyenesíteni. A kezemügyébe eső deszkalap szélére fektettem a görbe szeget és kalapáccsal ütöttem a szeg felgörbülő hátát. Sokat bosszankodtam rajta, mert az lett az eredmény, hogy minél nagyobbakat ütöttem a szeg púpjára, a hegye annál inkább belement a deszkába. De a szeg nem egyenesedett! . . . Végre is sok hiábavaló ügyetlenkedés után kerítettem egy követ, arra fektettem a makacs szeget és most már egyenesedett a szeg az apró ütögetésre. Akkor még talán nem tudtam, mi is volt a hiba, de sok bajlódás után rájöttem, hogy rossz volt az alap, amelyen el akartam végezni ezt a munkát. Azóta persze tudom, hogy nemcsak a szeg kiegyenesítésénél, nemcsak a kétkézi munkánál, hanem minden másnál, amit az embernek kézzel vagy lábbal, erővel vagy ésszel kell elvégeznie: a legfontosabb követelmény az, hogy jó legyen az alap, amelyen a munkát elkezdjük.

A közmondások szerint is így van ez.

„Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát.” Ez a közmondás azt tanácsolja, hogy gondosan, biztosan és jól vessük meg az ágyunkat, ha azt akarjuk, hogy elfáradt

testüket megpihentessük és új erőt gyűjthessünk holnapra. A rozoga, gidres-gödrös, gyürődéses ágyban nem pihen az elfáradt test, inkább még jobban elgyötörödik. Kárba vész az idő, nem érjük el célunkat és másnap fáradtan kell kiállani a munkához. Itt is: rossz az alap, nem érjük el célunkat. A közmondás csak közmondás. Az értelme átvihető más dolgokra és körülményekre is. Végeredményben is azt jelenti, hogy jól csináljunk meg valamit, ha azt akarjuk, hogy amit csináltunk, az hasznos is legyen önmagunknak vagy másoknak.

„Homokra épít várat.” Bár ebből a mondásból jövődölésszerű következményt érzünk ki, mégis talán a legegyszerűsebb és legközvetlenebbül értjük meg, azt, hogy aki nagy dolgot akar elvégezni, az nagyon erős alapot készítsen annak. Aki várat akar építeni, az ne homokot válasszon alapnak, hanem kösziklát keresen. Ez a közmondás építészeti szabály, az építészetnél legfontosabb, hogy milyen alapra építünk. Nem nehéz elképzelni, hogy mi lesz abból a házból, amelynek alapot nem készítettek, vagy ha készítettek is: rosszul csinálták. Repedezni, dűledezni kezd és a végén összeomlik. Nem bírják az alapfalak a rájuk nehezedő terhet, nem tudnak ellenállni az időjárás viszontagságainak és az elemek szeszélyes játékainak. Építőjüket, lakóikat életveszélynek teszik ki, meg veszedelmeknek, mígnem teljesen hajléktalanná nem válnak.

Minden ember élete egy-egy házhoz hasonlítható s az ember olyanképpen tud eredményesen vagy hiábavalóan, jól vagy rosszul, zökkenésmentesen vagy örökös megállással és akadályozva élni, amiként az alapját megépítette.

Az egyes emberi életek alapja, fundamentuma két anyagból van összehabarcsolva: az erkölcsből és a tudásból. Az az ember, aki életalapjait erkölcsből és tudásból építette meg, biztosan áll az élet viszontagságai és szeszélyes játékai között, — annak nem fe-

nyeleti létét veszély és elbukás, összeomlás. A tudás nélküli erkölcsös élet éppenúgy, mint az erkölcs nélküli tudással bélelt élet csak egy keréken járó taliga, amely egyensúlyát sohasem tudja megtartani és a sok erőlködés után is felborul. Erkölcs és tudás nélkül nem tarthatja fenn magát az egyes ember, de nem tarthatják fenn magukat az országok, nemzetek, birodalmak és a legnagyobb hatalmasságok sem. Ha ideig-óráig látszólag élnek is világukat, az összeomlás elkerülhetetlen, a pusztulás bizonyosan bekövetkezik. Ezért mondta egyik nagy írónk a már szélteben-hosszában ismert mondását: „Minden ország talpköve a tiszta erkölcs, amely ha elvész, az ország rabigába görnyed”.

Alap kell tehát, erkölcsből és tudásból álló alap az egyes embernek, a testületeknek, társadalmaknak, országoknak. Mi ne gondolkozzunk azonban nagy dolgokról, maradjunk meg egyszerű magunknál és kérdezzük meg: kell-e az egyes csendőrnek is erkölcsből és tudásból álló szilárd alapjának lenni ahhoz, hogy hivatása körében élve megállhasson, majd hasznos munkát végezessen, eredményt érhesen el és egyenként szolgálva, a közbiztonság fenntartásához hozzájárulhasson? . . . Nem kell a válaszon sokat gondolkoznunk! . . . Az az ember, aki a bűn üldözésére van hivatva, csak erkölcsös ember lehet, mert egyébként nem üldöző lesz, hanem üldözött. Akinek meg nincs meg a tudása a nyomozások sokféleségének elvégzéséhez, az elkövetett cselekmények minősítéséhez, az ugyan hogyan képzelhető el csendőrnek? A hivatás és kötelem teljes ismerete, a Btk. és a nyomozás elméletének ismerete és a sokoldalúság adják meg a csendőrnek azt a tudást, amellyel biztosan megállhat hivatása teljesítésének hosszú évein, évtizedein át.

Nem nélkülözheti egyikünk sem tehát a csendőri hivatás betöltésénél sem az erkölcsöt, sem a tudást. Ha valahol szükség van ilyen értelemben e két összetevőből álló alapra, akkor igazán mondhatjuk, hogy a

csendőrség az az intézmény, amelynél a legkisebb eltérés, a legcsekélyebb hiányosság is érdemtelenül és alkalmatlanná tesz a csendőr elnevezésre.

Ha hosszú évekre visszatekint a csendőr és elvonnak lelki szemei előtt a régi idők — ha felködlenek a múltból a régi bajtársak alakjai —, bizony meg kell állapítanunk, hogy de sokan is hiányoznak közülünk azok, akikkel együtt indultunk. Mi más volna ennek a kiválasztódásnak az igazi oka, ha nem az, hogy sokan nem bírtak megállani a lábukon, mert hiányzott az alap. Vagy az erkölcs, vagy a tudás, vagy mind a kettő. Kiszóródtak a nagy rostából a sekélyes erkölcsű, kevés tudású csendőrök. Az élet a csendőrségi szolgálat nagy mérlegén minden egyesünket megmér és aki könnyűnek, gyenge alapúnak találta, az kidobódik és elkallódik.

Kidobódik a könnyűsúlyú csendőr a szolgálat sebes forgása közben és elkallódik, Isten tudja hová, az élet viharos időjárásában.

Az életet, a mi csendőrségi életünket egy-egy hajóhoz, gépkocsihoz vagy repülőgéphez is hasonlíthatjuk, amelynek kormányja az erkölcs és motorja a tudás. Az erkölcs a kormány, — és aszerint haladunk a helyes és jó utakon vagy kerülünk a helytelen és rossz utakra, amilyen erkölcsi irányítással vezetjük életünk gépjárművét a sokféleképpen megjárható utakon. Hajtóerőnk a tudás. Dolgaink, kötelességeink, hivatásunk elvégzése, annak jó, gyenge vagy rossz eredménye attól a hajtóerőtől függ, amely a tudásból ered. Ez segít vagy akadályoz. A tudatlan csendőr motorja akadozik, megáll, robban és elég s vele együtt a csendőr is tehetetlenkedik, elmarad és ki kell a sorból állania.

*

Ahogy sikerült végre a szeget kiegyenesíteni, a nagy igyekezetben mindjárt szegelni is akartam vele. Alig ütöttem azonban a fejére vagy kettőt, megint

görbülni kezdett és ahogy még egyet ütöttem rá: a reménytelenségig elgöbült. Ki kellett húznom és újból kiegyenesítettem a kövön. Most már nagyon vigyáztam rá, hogy teljesen egyenesre kalapáljam, nehogy benne maradjon némely csekély görbület, mert megint kezdek majd előlről az egyenesítést. Kétszer is végignéztam a hosszán és addig igazítottam, amíg a legbakafántosabb szemű ember sem találhatott volna rajta görbülést. És így sikerült a szeget bevernem.

A gyermek játékos kora már régen elmúlt, a játékot felváltotta a komoly munka. Ahogyan az elmúlt időn, megjárt úton visszatekintek, emlékezésemben felsorakozik az ifjú korának jövőt építgető, — a meglett ember hivatásának elvégzését kísérő nagyon-nagyon gyakori elgöbülések, újakezdések hosszú sorozata. Tudom már, hogy az élet nemcsak az alaphól: az erkölcsből és a tudásból áll, hanem az erre felépített rengeteg tevékenységből. Tudom már, hogy egy-egy feladat, egy-egy munka elvégzése nagyon sok részletből áll. Mint a lánc szemei, úgy kapcsolódnak egymásba a munka részletei és a feladat vagy munka eredménye is csak akkor lehet teljes, ha annak minden egyes részletét pontosan és jól elvégeztük. A lánc is csak akkor erős, csak akkor jó, ha annak minden egyes szeme külön-külön is az.

Tudom, hogy a ház felépítése nem csupán az alap, a fundamentum lerakásából áll, mert ebben a házban élni nem lehetne. Ha a ház a védővárunkat képezi az időjárás szeszélyei, az állatok oktalanságai és a rossz emberek gonoszkodásai ellen, ha ott zavartalanul akarunk élni és munkálkodni, akkor az alapra fel kell építeni azt az épületet, amely különféle berendezkedéssel, sajátos alakjával és anyagával mindezeket biztosítja is nekünk. Van ott föld-, kő-, vas-, üveg-, cserép- és még a jó Isten tudja, mennyi más munka. Ezeknek az építkezési részleteknek mindnek jóknak kell lenni,

mert ha azok közül egy vagy kettő rossz, akkor az egész épület hasznavehetetlenné válik. Képzeljük csak el, mit ér az a ház, amelyiknek rossz a tetőzete, mert készítője tudatlanul vagy felületességből hibásan építette. Vagy mit ér a ház, ha rosszak az ajtói, hiányoznak az ablakai, vagy ha a tégláit mészhabarc helyett közönséges sárral kötöttük össze.

Ugyanígy sok részletből áll a cipész munkája, amikor a lábbelit készíti, az asztalos, a könyvkötő, a szabó és valamennyi mesterségbeli ember munkája. Ugyanígy érvényes ezeknél a munkálatoknál is, mint bármi másnál a világon, az a munkaszabály, hogy a részleteknél előforduló hiba alkalmatlanná, használhatatlanná teszi az egész alkotást. Mi mást csinálna ugyan az az alföldi magyar a vaskereskedő boltjában, amikor órahosszat is vizsgálgatja a kaszát? Pengeti, hajlítja, simogatja, ütögeti, megsuhintja, az ajtóba áll vele, úgy nézegeti, mi mást csinálna ugyan, mint a részleteket vizsgálja. Menthetetlenül a tucatba kerül vissza az a kasza, amelyiken a legcsekélyebb hibát is felfedezi.

A csendőri hivatás is így van vele. A csendőr is azért van, hogy dolgozzék és teljesítményei épűgy megbírálhatók, megvizsgálhatók, mint a szabó ruhája, a kovács patkója, a gyáros kaszája, vagy a borbély hajnyírása. Emezekről abban különbözik, hogy nem kétkézi munkával, testi erővel dolgozik és készíti el hivatása szerint való „portékáját”, hanem ésszel, a tiszta, világos gondolkodás útján. Ez a munka azonban mégis hasonlatos az iparos munkájához, mert mint annak, úgy a csendőri munkának is több részlete van és kitartó, pontos, leleményes, szakszerű munkával kell az egész munka egyes részleteit kidolgoznia, hogy azután összeállíthassa az egész munkát. A csendőri munka is csak annyit ér, amilyen pontossággal és jól végeztük el egyes részleteit.

Az őrsbeli csendőr legfontosabb és egyben a tulajdonképeni hivatást jelentő munkája a nyomozás. A

nyomozás végzése körében kell tehát a leginkább részleteiben is helyes és jó munkát végeznie.

Mielőtt a részletmunkáról bővebben beszélgetnénk, szegezzük le, amit eddig mondtunk.

Minden emberi életnek és így a csendőr életének is erkölcsből és tudásból álló erős alapjának kell lennie. Azért, hogy az ilyen biztos alapon állva, hozzákezdhesen és elvégezhesse a hivatása szerint való és több részletből álló tevékenységből összetevődő egyes feladatait. Az előbbi alapnak, az utóbbit alaposságnak nevezzük.

Mi is hát az alaposság? A csendőri munkánál nem egyéb ez, mint pl. a cipész munkájánál, ahol, ha a bőr rosszul van kiszabva, már a cipő nem lehet jó. Ahol a talp nincs kikalapálva, ott hamar kopik s hamar kilyukad. De ugyanígy nem ér semmit a cipő, ha pl. rossz cérnával varrta össze az egyes részeket vagy kifelejtette a talpbélést, vagy ha rossz helyre igazította a szegélybőrt és így tovább. A csendőri munka alaposságánál is elengedhetetlen követelmény, hogy pl. a nyomozás jó irányban induljon meg, hogy a helyszíni szemlét minden kis részletre kiterjedve, alaposan ejtse meg, hogy ne felejtse el a nyomokat rögzíteni, — hogy idejében táviratozzon a megszökött tettes után, — hogy a gyanúsítottat és a többi szereplőket úgy kérdezze ki, hogy a cselekmény egész lefolyásából, indító okaiból és következményeiből semmi ki ne maradjon. És még a nyomozás szabályai szerint való több más követelménynek is elég legyen téve. Ezekről itt nem beszélek hosszabban; a *Csendőrségi Lapok* hasábjain nagyon sok cikk jelent meg erről.

Az alaposság fogalmát jobban megérthetjük, ha megkeressük annak ellentétét. Mi az ellentéte az alaposságnak? A felületesség. Kísérreljük ezt néhány gyakorlati példával megvilágítani.

Alap és felület. A háznak az alapja a fundamentum, felülete a reá épített helyiségek. A mezőgazda-

ságban az alap a jól megművelt föld, a felület a belevetett magból kikelt növény. A szabó munkájánál alap a posztó vagy a szövet, felület a belőle készített ruha. A szobafestő munkájánál az alap a fal, felület a rádolgozott festés. Az asztalnál alap a faanyag és felülete a belőle készített különféle alakú asztal. A csendőri munkánál alap a tudás, a felület pl. a nyomozás eredménye. Ha a háznak nincs fundamentuma vagy rossz az, akkor azt mondjuk, hogy alap nélküli, tehát rossz házat építettünk. Ha a szántóföld nincs a vetés alá megmunkálva, akkor az a vetés csak a felületén vetés és nem ér sokat. Ha a szabó rossz posztóból vagy szövetből készíti el a ruhát, az a ruha csak szemre lehet szép, de alapjában rossz. Ha az asztalos faanyaga rossz, akkor a készített asztalt bekenheti akármilyen szépen festékkel, mimással, csak a felületén lesz jó és szép, de alapjában nem ér semmit. Ha a csendőri munka, pl. a feljelentés, tudás nélkül készült, akkor lehet az akármilyen szép papiroson, a legszebb kézírással készült is, a belseje, az értéke a semmivel egyenlő. Röviden és egyszerűbben kifejezve: az alap valaminek az értékét képviseli, a felület pedig a tetszésre van szánva. Mire kell tehát törekednünk? Értékes alapon tetszetős felületű munkát végeznünk. Értéktelen alapra felépített tetszetős munka: vásári portéka! Ez a szemnek tetszhetik, de valójában nem ér semmit.

Eszembe jutott erről egy egyszerű eset. Ruhavizsgánál a csizmákat nézegettem. Az egyik csendőr csizmája gyönyörű fényesre volt kitisztítva. Tetszett. Amikor azután a csavarhúzó fokával megvakartam a fényességet, előkerült a beszáradt sár. Milyen munkát végzett ez a csendőr? Tetszetőset, de értéktelent. Ilyen és hasonló esetekből keletkezett a ma már szélteben ismert és használt mondás: „Szépet mutat, de ha megvakarják, kiderül a csunya valóság!”

Alaposság, felületesség. Amint már az előbb leírtakból megérthettük, hogy egy-egy munka elvégzése

sok részletből áll és nem elég csak az alapot jól megépíteni, hanem az arra felépített munka minden egyes részletét is pontosan, jól kell elkészítenünk, akkor nem sokat kell magyarázni az alaposság ellentétét, a felületességet. Ha annak a példánkban szereplő háznak az egyik falát pl. görbén építették meg, akkor a jó alapra egyébként jól megépített házra mégis csak azt kell mondanunk, hogy felületes munka. A szabó is elkészíthette jó szövetből a tetszetős télikabátot, mégis felületes lesz a munkája, ha a gyapotbélést nem varrta le sűrűn a bélésanyaghoz. A jó tudású csendőr jó nyomozása is felületes lesz, ha egy fontos tanut nem kérdezi ki, vagy a bűnjelet elfelejti biztosítani.

Azt mondja a példabeszéd, hogy egy hiba nem hiba. Lehet, de az bizonyos, hogy egy hiba is elronthatja az egész munka értékét. Az egyetlen hiba nélkül elkészített munka az igazán alapos munka s mennél több a munkában a részlethiba, annál felületesebb az.

A felületesség szülőanyja a nemtörődomség, a meg gondolatlanság, a kényelemszeretet, a munka türelmetlen végzése, a gyors lerázás.

Az alaposságról tovább beszélgetve, ennek lényegét, célját és a gyakorlati életben való alkalmazását a következőkben állapíthatjuk meg.

Az alaposság lényege nem más, mint az elvégzendő munka egyes munkarészeinek hiánytalan, pontos és helyes elvégzése. Célja a helyes, hasznos, felhasználható, értékesíthető munka előállítása és természetesen ezzel szorosan összefüggve és ebből önként következő: mentesülés a rossz munka újrakezdésétől a folytonos és keserves toldozás-foltozástól. A gyakorlati életben az alaposság alkalmazása elsősorban a nyomozások keresztülvitelében, az irodai és írásbeli munkák (feljelentések) elkészítésében, a rendtartásban, az önképzésben, oktatásban és kiképzésben, nemkülönben az alárendeltek nevelésében elsőrendű fontosságú.

Ezek szerint minden csendőr minden munkáját a következőképen végezze el, ha azt akarja, hogy munkája alapos legyen:

1. Pontosan. Ez alatt azt kell érteni, hogy akkor végezze el, amikor az elő van írva. Sem később, sem korábban. Továbbá: ott végezze el, ahol kell és nem máshol. Azután: úgy végezze el, ahogy azt a szabályok, utasítások és parancsok előírják.

2. Hiánytalanul. Minden csendőri munkánál szabályok, utasítások és parancsok szabályozzák, hogy mit kell elvégezni. Ezekből semmit sem szabad elhagyni.

3. Helyesen. Valamely munkát többféleképpen is el lehet végezni, de úgy elvégezni, hogy az a munka arra legyen felhasználható, amire akartuk, úgy csak egyféleképpen végezhetjük el. Ez a helyes munka.

Az alaposságnak ezt a fenti három parancsolatát mindenkinek be kell tartania, ezek szerint kell munkáját végeznie. Ha nem így cselekszik, akkor munkája felületes lesz, ami egyet jelent a rossz munkával, a haszontalan időtöltéssel és az értéktelen névvel.

PONTOSSÁG.

A mi csendőrségi hivatásunkban a pontosságnak elsőrendű szerepe van. Ez a szerep úgy a nyomozási tevékenység, mint a vezetési tevékenységnél a szétosztott elhelyezés melletti összeműködésben csúcsosodik ki. Az összeműködés zavartalansága tehát az a parancsoló szükség, amely a pontosságot nélkülözhetetlenné teszi nálunk.

Azt szokták mondani, hogy a csendőrség egy gépezet, amely minden egyes alkotó részével a közbiztonsági szolgálat nehéz, felelősségteljes, de egyszersmind az ország nyugalmanak és békéjének igen nagy horderejű munkáját végzi. Ez a gépezet azonban a közönséges értelemben vett gépektől abban különbözik, hogy amíg ennek alkotórészei egy belátható területen egymással tényleges, közvetlen érintkezésben vannak, addig a csendőrségi gépezet alkotórészei: a járőrök, őrsök, különítmények, az ezeket vezető parancsnokságok és a felső vezetés szervei az egész ország területén szétszórva helyezkednek el és működnek. És mégis össze kell működniök.

Az összeműködés azonban nemcsak a belső testületi szervezet részei között elsőrendű fontosságú, hanem éppen a közbiztonsági szolgálatot teljesítő hivatásunk folytán a hatóságokkal, bíróságokkal is. Azt mondhatjuk tehát, hogy két kézzel dolgozunk. Egyik kezünkkel a katonailag szervezett őrtestület szabályai szerint a saját előjáró és alárendelt parancsnokságaink, a másik kezünkkel pedig a közbiztonsági szolgálatot ellátó hivatottságunk révén a rendészet és az igazságszolgáltatás szerveinek. A két kéz kétfelé más-más munkát végez és mégis egy cél érdekében.

Nem érvényes nálunk az a bibliai tanács, hogy: „Ne tudja azt a te balkezed, hogy mit csinál a jobb”.

Ez az összeműködés ilyen körülmények között teljességgel lehetetlen volna, ha azt nem a legtöbb igyekezettel keresett pontossággal végeznénk. Ha az összeműködésnek ilyen nagyfontosságú a célja, akkor ennek eszközeivel: a pontossággal is meg kell ismerkednünk.

Mi a pontosság lényege? Nem más, mint a cél érdekében (jelen esetben a csendőrségi szervek összeműködésében) minden előírt, vagy az előálló körülmények folytán szükségessé váló tevékenységet akkor és ott végezzük el, amikor és ahol azt a korábban ismert rendelkezések vagy az előállott helyzet körülményei megkövetelik.

*

A következő kifejezések, azt hiszem, nem ismeretlenek egyik csendőr előtt sem: „Magsürgetem”, — „Késedelmét igazolja”, — „Tegyen felderítő jelentést, hogy miért stb.”, — „Mulasztását kifogásolom”, — „Figyelmeztetem a hiánytalan, alapos munkára”, — „Rosszallom, hogy eljárása során nem tartotta be a Szut-ban (vagy parancsomban) előírtakat”, — „Felhívásom elintézését, vagy az esetleges akadályt sürgősen jelentse”. És még sok ehhez hasonló más efajta kifejezés. — Olyanok ezek, mint az arculcsapások és az önérzetes csendőr elvörösödik ilyenek olvastán. Kapkodva keresi elő a vonatkozó parancsokat, rendelkezéseket, szabályokat, utasításokat és kénytelen megállapítani önmaga előtt is, hogy bizony hibát csinált. Ha ezek a hibák ismétlődnek, akkor velük együtt fokozódik a felelősségrevonó kifejezések súlyossága és sokszor megtorlás is következik.

A pontosság nem boszorkányság, csupán lelkiismeret dolga. A lelkiismeretes csendőr már az első ilyen kellemetlen szövegű parancs vagy felhívás megérkezésekor — és amikor az elszégyenlés perceit átélte, akkor — azon töri a fejét, azon gondolkodik, hogy

miként lehetne biztosítani magát a hibák, mulasztások, elkésések megismétlődésétől. És ha gondolkozott rajta, meg is találja a módját!

Gondolkozzunk mi is a módokon, hogy sok bajtársunknak könnyítsük meg a dolgát, óvjuk meg a fentebbi keserű érzésektől. Csak azután fogadja is meg a tanácsunkat és tartsa be az ajánlott módszereket!

Mindenekelőtt gondolkozzunk azon, hogy honnan erednek azok a mulasztások, késések és fél munkák!... Könnyű erre rájönni, ha megnézünk néhány ilyen felelősségrevonó parancsra tett jelentést. „Figyelmeimet elkerülte”, — „Elfelejtettem előjegyezni”, — „Nem emlékeztem már a korábban kiadott parancsra”, — „Helytelenül értelmeztem”, — „Tévedésből kimaradt”, — „Igazolni nem tudom”, — „Sürgős nyomozás miatt (vagy betegség, szabadság, elvezénylés miatt) távol voltam és helyettesem nem tudott róla”. És még ehhez hasonló sok más.

Ha leszámítjuk azokat az okokat, amelyek a mulasztást, késést, fél munkát igazolják, a megmaradó és fennálló hibák eredőjeként megállapíthatjuk, hogy egyik részük felületességből keletkezik, másik részük pedig a jóhiszeműséget ki nem záró járatlanságból, tapasztalatlanságból, rendszertelenségből.

A felületességből elkövetett pontatlanságról nem akarok sokat beszélni. De nincs is mit beszélni. Aki azt a parancsot, hogy 15-ikére terjesszen fel valamit, úgy teljesíti, hogy csak 17-ére érkezett fel, mert megfelekezett róla, — az tartsa a hátát. Aki a 9 órára elrendelt elővezetést csak 11 órára teljesíti, mert későn jutott eszébe, annak nem tanácsot kell adni. És így tovább. De beszélnünk kell azokról az okokról, amelyeket meg lehet szüntetni, mert azok tapasztalatlanságból, járatlanságból vagy rendszertelenségből erednek.

Mindenekelőtt állítsuk fel a pontosság két főkövetelményét! Ezek:

1. Mindent jegyezzünk elő.

2. Soha semmit ne csináljunk, mielőtt meg nem néztük, át nem tanulmányoztuk a végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket.

1-hez: Az előjegyzésről.

A parancsnok mindenekelőtt felelős a közbiztonsági és belső szolgálat helyes irányításáért és végzéséért, az irodavezetésért, az alárendeltek kiképzéséért, oktatásáért és neveléséért. Ez így leírva két sor mindössze, de a valóságban ezernyi teendőből és ellenőrzésből áll. Ez a rengeteg ág-bog nem maradhat meg a fejében, az emlékezetében úgy, hogy azok mindegyike akkor jusson eszébe, amikor azt el is kell végezni. Különösen megzavarja az őrsparancsnokot a folyton ismétlődő, rendkívüli teendők sürgössége, ami persze azzal jár, hogy kizavarja a fejéből a régebben elhatározott szándékot. Ilyenkor szokta mondani, hogy: „Eszemben volt, de közbejött ez a sürgős nyomozás és ezzel foglalkozva, megfeledkeztem róla”.

Van egy közismert szólás-mondásunk: „Az ember feje nem káptalan”. Azt jelenti, hogy az ember nem képes mindent észben tartani, megjegyezni, mert a nagyon sok megjegyeznivalót nem képes az ész elraktározni. Így van ez a csendőrségi parancsnokoknál, akiket a csendőrségi szolgálat sajátosságánál fogva úgyszólván percenként új és új behatások érnek, amely behatásokra minden egyéb más teendőt félretéve azonnal kell cselekedni. Ezt, úgy hiszem, minden parancsnok tudja, mert sokszor tapasztalja és jól is esik ezeket a sorokat olvasnia, mint amely megállapítás igazolja őt némely mulasztásért, késésért. De nem addig van ám! Ahogy a cikk elején kifejtettem az összeműködés és eredményes munka érdekében elengedhetetlen pontosság nagy fontosságát, úgy itt sem mondhatom azt, hogy ezek a zavaró, közbejött körülmények minden esetben igazolják a felelős csendőrt. Ha pedig nem igazolják, akkor segíteni kell a dolgon.

Kell találni egy segítőeszközt, amely minden

zavaró és gátló körülmény esetén is biztosítja a pontos munkát. Ez elsősorban az előjegyzés! Minden csendőrségi irodában az íróasztalon ott díszlik az előjegyzési naptár. Ez nálunk nem arra való, hogy megtudjuk belőle: szerda lesz-e 20-án, vagy csütörtök, — arra sem, hogy a névnapokat megtudjuk belőle, — hanem arra, hogy annak üres nagy rovataiba beleírjuk mindazokat a teendőket, amelyeket azon a bizonyos naptári napon el kell végeznünk vagy meg kell kezdenünk. Nem kell tehát káptalan-fejet szereznünk és nem is kell az elfelejtés veszélyétől tartanunk, ha van előjegyzési naptárunk. Ez az előjegyzési naptár állandóan a szemünk előtt van, arra naponta százszor is rátekinthetünk. Kizárt dolog tehát, hogy elfelejtsünk valamit is elvégezni akkor, ha azt ott előjegyeztük. A fontos most már csak az marad, hogy mindent jegyezzünk elő. Kilyukadtunk tehát oda, ahonnan ennek a fejezetnek az ismertetését megkezdettük, ahol a pontosság első főkövetelményét felállítottuk: „Mindent jegyezzünk elő”.

*

Előjegyzés szempontjából a tennivalókat két nagy csoportba oszthatjuk.

Az első csoportba azokat sorolhatjuk, amelyek időszakonként visszatérő, állandóan megismétlődő tennivalók. Ilyenek:

1. a Beadványi Lajstrom által előírt jelentések,
2. az egyéb parancsokban előírt jelentések, amelyek mind ilyen kitételt tartalmaznak: „Minden év január és június 10-ére jelentse...”
3. Ilyenek a Szut-ban, Csűsz-ban, Cs-8. Irányelvekben, Cs-20. Határozványokban és a többi szolgálati könyvekben előírt, időszakonként megismétlődő jelentések és tennivalók.

4. De ide tartoznak mindazok a jelentések és tennivalók, amelyeket időszakonként elvégezni a parancsnok szükségesnek tart, — éppen őrsének vagy pa-

rancsnokságának sajátos viszonyai miatt. Pl. valamely területrészt gyakoribb portyáztatása a nyári hónapokban. Vagy az összeköttetés felvétele a szomszédos örsökkel egy országos vásárt megelőzően, mert a múlt évi tapasztalat szerint erre szükség van. És így tovább.

A második csoportba tartoznak azok a tennivalók, amelyeket valamely külön parancs szerint csupán egy ízben, de későbbi időpontban kell elvégeznünk. Ezek is elég gyakoriak. Ilyen lehet pl. valamely adatgyűjtés után a leszűrt tapasztalatok kifejtésével teendő jelentések, egy-két heti határidőre. Ilyenek a tanukihallgatásokra való megidézések teljesítése, személyek, tárgyak vagy eljárási módok kipróbálásáról elrendelt jelentések, valamely laktanya vagy belső rendhez tartozó munkálatok elvégzése, észrevételek határidős elosztására teendő jelentések stb.

Az első csoportba tartozó és előjegyzendő jelentések és tennivalók kikeresése és előjegyzése a következőképpen történhetik.

A parancsnok az év elején sorra előveszi az 1—4. alpontok alatt fentebb felsorolt szolgálati könyveket vagy segédleteket és abból a megfelelő naptári napra kijegyzi az iktatószámot, folyószámot, §-, pontszámot és melléje írja egy-két találó szóval a tárgyat is. Példaképpen leírok egy ilyen előjegyzési módot. Vegyük talán a Beadványok Lajstromát. Az első folyószám alatti beadvány, mondjuk, pl. „Gyógyszerköltségekről elszámolás, — minden hó 10-ikére, — a gazdasági hivatalhoz, — Örsgazdászatzelzési utasítás X-ik pontja szerint”. Ezt a következőképpen jegyzi elő a parancsnok. Elolvassa az Örsgazd. kez. ut. X-ik pontját azért, hogy megtudja, vajjon hogyan, milyen előírás szerint kell ezt az elszámolást elkészíteni. Ha elolvasta, gondolkozott rajta, akkor rájön arra, hogy ennek az elszámolásnak elkészítésére pár napra szükség van. Nem január 10-ikére jegyzi elő a beadványt, hanem korábbra. Hogy hány nappal korábbra, az mindig attól

függ, hogy mennyi idő kell az elkészítésre és hogy hány napra van szükség ahhoz, hogy a kész elszámolás elpostázva a gazdasági hivatalhoz 10-ikére tényleg be is érkezzék. Ilyenképpen megállapítja, hogy az elkészítéshez a zavaró körülményeket is hozzászámítva legalább három napra, a postaútra pedig a mai postanaprendszert figyelembevéve legalább is két napra, összesen öt napra van szükség. Előjegyzi tehát a gyógyszerköltségekről szerkesztendő beadványt minden hó 4-ikére a következő szöveggel: „Bl. I. fsz. Gyógyszerkölts. Örsgazd. kez. ut. X. §”.

Végiglapozva az előjegyzési naptár minden hónapját, így jegyzi elő ezt a beadványt minden hó 4-ikére akkor is, ha az ünnepnap volna. A végén pedig az előjegyzési naptár utolsó lapjaiként odafűzött Jegyzetek-e bejegyzi: „A Bl. folyószámait előjegyezni egész évre”. Ez emlékeztetni fogja az év végén arra, hogy miket kell a következő évre előjegyezni.

Igy jegyzi elő a Bl. valamennyi folyószámát a fentebb ismertetett elvek szerint és leírt módon.

Azután előveszi sorra a Szut-t, Csüsz-ot és a többi szolgálati könyveket, parancsokat, rendeleteket és az ott állandó jellegű, bizonyos időpontokra előírt jelentéseket, beadványokat és a fentebb ismertetett módon előjegyzi a tennivalókat.

Az előjegyzés két főszabályát sohase tévessze szem elől és mindig azok szerint végezze az előjegyzést. Ezek:

a) állapítsa meg, számítsa ki, hogy hány napra van szükség a jelentés elkészítésére, vagy a tennivaló elvégzésére (megjegyzem, ezt csak úgy tudja megállapítani és kiszámítani, ha a vonatkozó szabály, utasítás, rendelet vagy parancs előírásait elolvassa és pontosan tájékozódik teendőjének nagysága felől), — hány napra van szükség, hogy a jelentés postán a határidőre beérkezzék az előírt helyre és ennek megfelelően jóval előbbre jegyezze elő a naptárban;

b) az előjegyzés minden esetben tartalmazza a saját iktatószámot, utasítás, szabály, rendelet, Cs. K., stb. pontjának, §-ának számát,

a jelentés vagy tennivaló tárgyát,
nemely esetben az elvégzéshez tartozó segédlet megnevezését.

Mindezekon felül a következő években is folytatózó időszak teendőknél pedig az előjegyzési naptár végén lévő Jegyzetek közé is beírja mindezeket.

Ugyanilyen szabályok szerint jegyezze elő a második csoportba tartozó tennivalókat is. Itt legfeljebb kimarad az előjegyzési naptár Jegyzet rovatában a következő évekre szóló bejegyzés.

*

Az előjegyzés módszerét így részletesen letárgyalva, megmutattam az első segítő-eszközt a pontosság elérésére; de az előjegyzésekkel kapcsolatban még volna egy-két mondanivalóm.

Az ilyen módon rögzített teendők általában kétfélék: jelentések szerkesztése előjáró parancsnokságokhoz vagy hatóságokhoz és: jelentéstétel nélküli elvégeznivalók. Az írásbeli vagy szóbeli jelentéstételek megtétele vagy megneemtétele a pontosság, az összefüggés szempontjából elsőrendű szerepű, — de végeredményben, a lényeg tekintve, nem olyan horderejű, mint a jelentéstétel nélkül elvégeznivaló elmulasztása. Ezzel azt akarom mondani, hogy a határidős jelentések nem maradhatnak el végleg, mert azokat úgyis megsürgeti valaki. Sokkal jelentősebb hiba, ha olyan tennivalót mulasztunk el, éppen az előjegyzés hiánya miatt, amelyet azon melegeben nem tud meg az előjáró, a közigazgatás, bíróság, stb., hanem csak hónapok múltán, amikor már nem is pótolható. Ha, mondjuk, az írásbeli feladatot 10-e helyett 20-án adja fel az őrsparancsnok, amikor már a következőt kellene feladni, akkor ebből az származik, hogy a csendőr-

nek egyszerre két feladatot sürgősen kell kidolgoznia; a gyors munkának azután, persze, olyan is az eredménye. Vagy, ha a 20-ára esedékes jelentés nem érkezik meg a szárnyparancsnoksághoz, akkor az nem fog elmaradni, ha az őrsparancsnok meg is feledkezett róla, mert a szárnyparancsnok még azon a napon megsürgeti; de ha pl. egy későbbi napra kirendelt karhatalom nem érkezik ki a helyére, mert az előjegyzés hiánya és a közbejött más fontos elvégeznivalók kizavarták az emlékezetből, akkor ebből igen súlyos következmények származhatnak. Látjuk tehát, hogy nemcsak az írásbeli munkának pontos elkészítése, hanem a jelentéstétel nélküli teendők pontos elvégzése is igen nagy jelentőségű és elmulasztása rovására lehet a csendőri jó szolgálatteljesítésnek.

Különösen az oktatás, kiképzés és belső rend körüli teendők szenvednek ebben a mostoha elbánásban. A mostoha bánásmódnak azután letörölhetetlen nyomai maradnak. Az el nem végzett oktatás, a meg nem követelt megtanulás, a csendőrök tudatlanságát idézi elő, ami az egyik legsúlyosabb hiba. Az időszakonként el nem végzett tisztogatás és rendcsinálás, ezek ellenőrzésének elmulasztása, az el-elmaradozó ruha- és szerelvényvizsga, a gyakorlathoz való kivonulás elhanyagolása, súlyos következményeket rejt magában. Persze nem azonnal, másnap vagy rövidesen jelentkeznek ezeknek a következménye, de a szemléken vagy más alkalmakkor a sok keserves perc és óra, na meg ami ezekért dukál, nem hiszem, hogy önértékes csendőrnek örmére válik. És mindez miért van? ... Mert elfelejtette előjegyezni magának a teendőket s azután ennek hiányában — mert hiszen nem káptalan a feje — hosszú időre feledésbe ment. A közelgő szemle vagy vizsga előtt persze nem lehet pár nap alatt elvégezni a sok mulasztást és kész a baj. És ugyanígy vagyunk a közbiztonsági szolgálat terén végzendő teendőkkel is. Ha nem jegyzi elő magának a parancsnok valamely sze-

mély vagy terület, forgalmas út gyakori megfigyelését, akkor ebből csak az származik, hogy egyszer-kétszer elvégezni ezt a teendőt, mert még emlékezik rá, de azután lassan-lassan feledésbe megy s a vége mi? . . . Az, hogy az ellenőrzés elmulasztása miatt éppen ott és annál robban ki a nagy „botrány”, ahol korábbi rendelkezés szerint az ellenőrzést fokozatosan kellett volna végezni.

Már szoltam arról, hogy a teendők előjegyzésénél figyelembe kell venni azt is, hogy mennyi idő szükséges az elvégzésre. Hát itt gyakori a hiba! Ha nem gondolkozunk arról, ha nem fontoljuk meg, ha nem vesszük számításba, hogy mennyi idő kell erre, akkor ebből az származik, hogy hirtelen munkát kell végeznünk, mert nincs idő az alapos munkára. A hirtelen munka pedig sohasem volt jó.

Az előjegyzések végrehajtása, az előjegyzési naptárba való bejegyzés módja is többféle kell, hogy legyen. Ajánlom pl. a közbiztonsági természetű teendőket fekete írónnal, a belső szolgálatra vonatkozókat kék írónnal, az oktatás, kiképzés körüli teendőket piros írónnal előjegyezni. Az olyan bizalmas jellegű tennivalók számát, amelyeknek tárgyát nem írhatjuk ki, foglaljuk piros írónnal körbe. Az írásbeli tennivalókat jegyezzük elő tintával. Az ilyen és ehhez hasonló megkülönböztetés a parancsnoknak jó tájékoztatást ad már az előjegyzési naptárra való rátekintésnél is. Tudja pl., hogy a következő héten milyen természetű teendők lesznek a gyakoribbak és ezeknek megfelelően elő is készülhet.

Az előjegyzési naptár — ha azt helyesen és jól felszereltük — óriási segítség a parancsnoknak. Megóv a sok restelkedéstől és még súlyosabb következménytől, másrészt pedig magabizó és nyugodt, biztos vezetésű parancsnokot nevel.

2-höz: A végrehajtásra vonatkozó rendelkezések áttanulmányozása.

Azt írtam a cikk elején, hogy a pontosság második főkövetelménye az, hogy soha semmit ne csináljunk, mielőtt át nem néztük, át nem tanulmányoztuk a végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket.

A pontosság fogalmi meghatározását tehát most ki kell egészítenem. Pontosság alatt nemcsak azt kell értenünk, hogy minden előírt vagy az előálló körülmények folytán szükségessé váló tevékenységet ott és akkor végezzük el, amikor és ahol azt a rendelkezések vagy a helyzet körülményei megkövetelik, — hanem még mást is.

Az órától, amelyet zsebben hordunk, vagy a falra függesztünk, nemcsak azt követeljük meg, hogy zsebben vagy a falon legyen és járjon, hanem azt is, hogy pontosan járjon. Ne késsen, ne siessen; a negyed-, fél- és egész órákat a mutatók szabályos állásával mutassa, az ütő-óra pedig az időpontokat rendesen és helyesen jelezze.

Éppen így állunk követelmény dolgában a mi tevékenységünk pontosságával is. Nem elég tehát a pontossághoz az, hogy a tennivalónkat akkor és ott végezzük el, amikor azt kell, hanem elengedhetetlen az is, hogy a tennivalót nagyjában is és minden apró részletében is úgy végezzük el, ahogyan azt előírták. Pontos csendőrnek nevezzük-e azt a csendőrt, aki pl. a számtani feladatát az előírt helyen és az előírt időre elkészítette ugyan, de a kidolgozása hibás? . . . Vagy pontos-e az az őrsparancsnok, aki az előírt jelentését idejében és oda terjesztette fel, ahová kellett, de a jelentésből kihagyott egy körülményt? . . . Vagy pontos munkát végzett-e az a járőr, amely az őrzőjárat valamennyi részét a kellő időben végigportyázta, de nem vette észre a tennivalókat, vagy elfelejtett jelentkezni a szakaszparancsnoknál? . . . És az a járőrvezető, aki a nyomozást a kellő időben és helyen lefolytatta, de a bűncselekmény indítóokát, vagy az elkövetés időpontját elfelejtette megállapítani? . . .

Ezeket az egyszerű példákat csak azért írtam, hogy rávilágítsak a pontosság második főkövetelményére. Ezek egyszerű dolgok és talán nincs is rá szükség, hogy ezen a téren tanácsokat osszak vagy módszert ajánljak. De a parancsnokra, különösen az őrsparancsnokra nemcsak ilyen egyszerű, megszokott feladatok elvégzése háramlik. Megtörtént pl. valamelyik évben a nagy nyárban, hogy egy csendőr a hőségtől megtebo-lyodott. Mit csinált a parancsnok? . . . A váratlan, szokatlan, soha még elő nem fordult eset kizökkentette őt is a rendes kerékvágásból és nem is gondolt arra, hogy az elmebetegségben megbetegedett csendőrökkel való eljárást külön parancsok, rendeletek szabályozzák. Azt tudta, mert érezte, hogy cselekednie kell és cselekedett is a megszokott módon. Orvost hivatott, megvizsgáltatta és kórházba utaltatta a csendőrt. Kísérőt is adott hozzá, két csendőrt. Így szállították be a legközelebbi helyőrségi kórházba. Nagy kő esett le a szívéről, amikor kívül látta őket a laktanya kapuján és nyugodt lélekkel folytatta többi várakozó munkáját s nem is gondolt arra, hogy másként kellett volna cselekednie.

Nem akarom itt feleslegesen tölteni az időt sok más, hasonló példa leírásával. Emlékezzék csak vissza minden önálló tevékenységgel vagy egyéni felelősséggel működő csendőr azokra az esetekre, amikor „dugót” kapott, mert valamit a meglévő szabályok és rendeletek mellőzésével végzett el és több-kevesebb szigorúsággal kioktatták, figyelmeztették a pontos munkára. Emberi gyarlóságunkból következik, hogy minden alkalommal, minden esetben nem végezhetünk tökéletes munkát. Sok külső befolyás, kedély- és hangulatállapot, testi rosszulletek, vagy jelentkező érzetek, elfáradás mind-mind befolyásolnak bennünket a jó, helyes és pontos munka elvégzésében. De sohasem hiányozhat nálunk az akarat és a jóhiszemű igyekezet. Nem hiányozhat, mert e nélkül nem vagyunk azok, amiknek lennünk kell: csendőrök. Az akarat készlet bennünket

a cselekvésre, a jóhiszemű igyekezet pedig a helyes, jó és pontos munka végzésére. A jóhiszemű igyekezet az a nagyon értékes tulajdonság az emberben, amely elhatározásainkban és terveinkben az ellenőrző, átvizsgáló, felülbíráló szerepet játssza. Sohasem marad el a jóhiszeműen igyekvő embernél a munka megkezdésekor vagy közben is, de elmaradhatatlanul a bevégzés-kor az, hogy áttekinti tervét vagy végzett munkáját és sokszor még fennhangon is megkérdezi magától: „Vajjon tényleg jó-e, tényleg helyes-e az, amit cselekszem és ahogyan cselekszem?” Ennek a belső hangnak mindig meg kell szólalnia és ennek a belső parancsnak mindig engedelmeskednünk kell.

Lássuk csak, miként is állunk ezzel a jóhiszemű igyekezettel a gyakorlatban? Mindenekelőtt szögezzük le azt a tényt, hogy a csendőr sohasem cselekedhetik megszokásból, vagy gondolomformán, esetleg ötletszerűen, mert minden szolgálati ténykedésünk és annak módja, szabályozva van. A szabályozás, a teendőink határozott körülírása ott van az utasításokban, szabályzatokban, rendeletekben és más írott parancsokban. A jóhiszeműen jó, helyes és pontos munkára igyekvő csendőr ezt tudva, mit csinál tehát akkor, amikor a belső hang jelentkezik nála és megkérdezi: vajjon jó-e az, amit elgondolt vagy amit már cselekszik? Ha tudja, hogy nálunk mindennek szabálya stb.-je van, akkor előkeresi ezt a szabályt és elolvassa, áttanulmányozza.

Itt már azután gyakorlati segítséget és tanácsot tudok adni. Közbiztonsági és belső szolgálatunk körébe tartozó minden szabályozás meg van írva a mi Bibliánkban, a Szut-ban. Az írásbeli érintkezés szabályai és az alakiságok a Csüsz-ben vannak megírva. A bűnös cselekmények és veszélyes magatartások közötti eligazításban a Btk. ad útbaigazítást. Az élet apró jelenségeinek tiltó szabályai vagy a rendet megkövetelő előírásai a különféle miniszteri, kormány- és törvényhatósági rendeletekben vannak megírva. És ugyanilyen útba-

igazítás és szabályozás van a többfelé ágazó különféle segédletekben, parancsokban, amelyek egyszer könyv vagy füzet, másszor egyszerű papiroslapra írva, mind ott vannak az iroda ügydarabjai között.

Tehát minden meg van írva, minden szabályozva van. Sohasem cselekedhetik a csendőr helyesebben, mint ha ezeket kikeresi és azok szerint végzi munkáját. Különösen a parancsnoknak ajánlom tehát, hogy ezek szerint dolgozzék és ne csak „azt hittem”, „úgy gondoltam”, „úgy emlékeztem” módjára.

Ebben a jóhiszemű igyekezetben nagy segítséget jelentenek a hivatalosan vagy egyes szerzők által kiadott segédletek és nagy segítséget jelentenek még a csendőr által kidolgozott és gyakorlatba vett módszerek. Ezek segélyével könnyen és hamar rátalálhat az előírt teendőkre és a teendők részleteinek szabályozására.

*

„Soha semmit ne csináljunk, mielőtt meg nem néztük, át nem tanulmányoztuk a végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket” — így hangzik a pontosság második főkövetelménye. Elő hát a segédletekkel! A segédletek sorrendje, amelyeket át kell néznünk, a következő:

1. a Szut.,
2. a Nyut.,
3. a hivatalosan kiadott Abay-féle Tárgy- és szám-mutató,
4. a Btk., Kbt., Ktbt. és a törvényes rendelkezések,
5. a Csendőrségi Közlöny,
6. a különféle szemleésvételek,
7. a saját irattárunkban fekvő rendeletek és parancsok,
8. a katonai szabályzatok, mint az E-alap, Szolg. Szab. I. rész. Lőutasítás stb.,
9. és végül a csendőrségi egyéb szabályzatok,

mint pl. a Cs-5. Utasítás, a Cs-8. Irányelvek, a Cs-20. Határozványok, Őrszolgálatkezelési Utasítás stb.

Aszerint, hogy milyen természetű ügyről van szó, kell kikeresni a felsorolt segédletekből a vonatkozó előírást, szabályt. Hogy mely természetű ügyek, mely segédletekben találhatók, azt nehéz lenne itt felsorolni. Az évek múlásával fokozódó tájékozottság segítségével rögtön rátalálunk a vonatkozó segédletre. Akinek pedig nincs tájékozottsága, az a megjelölt sorrendben keressen a segédletekben. Egyet azonban hangsúlyozok! Ne bízson senki sem a tájékozottságban annyira, hogy meg sem néz egyetlen segédletet sem, mert bizonyosan pontatlan munkát végez.

*

Azt írtam előbb, hogy amikor a pontatlanság miatt megsüregtetett, figyelmeztetett, megdorgált csendőr az elszégyenlés perceit átélte, akkor azon gondolkodik, azon töri a fejét, hogy miként lehetne biztosítani magát a hibák, mulasztások, elkésések megismétlődése ellen. Én a fentebb elmondott módokon felül még a következőket ajánlom, mint saját magunk által kidolgozott és gyakorlatba vett módszert.

1. A Szut-nak, de ezenkívül még a többi utasításnak, szabályzatnak, törvénynek, rendeletnek egyes pontjaihoz az ottani előírások megvilágítása, helyes értelmezése céljából időközben meg-megjelenik egy-egy rendelet, parancs. Jól teszi minden csendőr, ha ezeket a parancsokat az illető pontnál előjegyzí. Ugyanígy jegyezze elő a szemleésvételek pontjait, az oktató-parancsnok számait, a *Csendőrségi Lapok* cikkei és még a különféle oktatási és önképzési segédletek oldal-számaikat.

Milyen haszna lesz ennek az eljárásnak? Elsősorban is a pontosság végett kikeresett szabály mellett mindjárt ott találja a hozzátartozó kiegészítéseket, felvilágosításokat vagy változtatásokat. Ha ezt nem teszi,

akkor — mert már nem emlékezik rá, hogy hol, mikor jelent meg idevonatkozó parancs — nem a később kiadott rendelkezések szerint végzi el teendőjét. Másodszorban az a haszna is lesz, hogy az ezekbe való betekintéssel emlékezetében felújítja, megrögzíti mindazokat a rendelkezéseket, amelyeket már elfelejtett, vagy amelyekre bizonytalanul emlékezik. Látóköre bővül, felfogása tisztul. Jó haszna van ennek a módszernek az oktatónál is, amikor az oktató pontot minden vonatkozásban elmagyarázhatja alárendeltjeinek.

2. A parancsnok sokféle előjegyzést vezet. Ezek vezetési szabályai vagy a Szut-ban, vagy a Csüsz-ben meg vannak írva. Jól teszi a parancsnok, ha ezeknek az előjegyzéseknek belső fedőlapjához odahelyez egy ív papírost, amelyre feljegyzi nagy vonásokban (vezérszavakban) azokat a szabályokat, amelyek az előjegyzés mintájából, nyomtatvány-ürlapjából nem derülnek ki. De ugyanerre a papírosra jegyezze fel kivonatban vagy ugyancsak vezérszavakban azokat a rendeleteket vagy parancsokat, amelyek ennek az előjegyzésnek a vezetését a szabályzatokon felül még pontosabban szabályozzák vagy a helytelen értelmezésre rámutatnak. Ilyenek pl. a szemleészrevételek, oktatóparancsok, külön kiadott parancsok, a *Csendőrségi Lapok* cikkei és nem utolsó sorban azok a megjegyzések és észrevételek, amelyeket a szakasz- és szárnyparancsnok jegyez havonként a szolgálati havifüzetekre.

Miért szükséges ez? ... Megint csak azért, mert az ember feje nem káptalan. A több helyen szétszórta fekvő különféle rendeletek és parancsok lassan-lassan elásódnak az irattárak porosodó halmazában, feledésbe mennek. Az eredmény az, hogy kioktatás, figyelmeztetés után újra csak helytelenül vagy elégtelenül végzünk el valamit. Ha ellenben valamennyi előjegyzés mellett ott van ez az ajánlott emlékeztető, abban minden hosszadalmas keresgélés nélkül is rögtön megtalálja az odatartozó és arravatkozó paran-

cok rendelkezéseit. Csak azután legyen rá gondja, hogy minden érkező ilyen rendeletet, parancsot, hasznos magyarázatot azon melegében az iktatás után elő is jegyezzen. Mert az a legrosszabb elintézés, ha csak annyit tesz, hogy elolvassa, elmondja alárendeltjeinek, azután odaírja a bal hasábra: „Hallottuk:” és kiadja aláírásra az ügydarabot. Azután meg — mert „rendnek muszáj lenni” — eltemeti az irattárba. Az így sírba tett rendelkezés egyszer kitör onnan és bajt csinál.

Érkeznek azután olyan parancsok, rendeletek is, amelyek a korábban kiadott parancsokat hatályon kívül helyezik, megváltoztatják, kiegészítik, helyesbítik. Ily esetben a parancsnoknak gondja legyen arra is, hogy az előjegyzés melletti papiroslapra írt emlékeztető szövegét is ennek megfelelően kijavítsa, helyesbítse, törölje. Ennek elmulasztása éppen olyan hibát eredményez, mintha nem is jegyeztünk volna elő semmit se.

*

Mindaz a munka, amelyet itt a pontosság elérése, vagy jobb elősegítése érdekében leírtam, soknak látszik. Bizonyára akad csendőr és őrsparancsnok, aki tényleg soknak találja és félreteszi írásomat anélkül, hogy megkísérelné ezeket a módszereket az irodájában bevezetni és teendőit így észbentartani. Rosszul teszi! Ha az első elkészítés tényleg sok időt is kíván, gondoljon arra, hogy később, amikor egyenként érkeznek az előjegyzőnivalók, csak egy-két percet kell töltenie az előjegyzéssel. Bőségesen visszatérül az erre fordított idő. Gondoljon arra, hogy sokszor órákat, sőt félnapokat töltött csak a vonatkozó parancs vagy rendelet kikeresésével azelőtt. Ha megszívleli tanácsomat s elfogadja segítségemet, nemcsak ettől a bosszantó dologtól mentesül, hanem még az a haszna is meglesz, hogy mindig pontos munkát fog végezni időben és tartalomban egyaránt. A jóhiszeműen igyekező csendőrnek pedig erre kell törekednie.

RENDSZERESSÉG.

Annak az embernek, aki valamely munkát gyakran végez el és ez a munka több egymásután következő cselekménysorozatból áll, elengedhetetlenül szükség van olyan segítőeszközre, amely egyrészt azt biztosítja, hogy a munkáját jól képes elvégezni, másrészt pedig biztosítja, hogy mindig egyformán jól végzi el. Továbbiakban pedig ez a segítőeszköz biztosítani fogja arról, hogy a mindig jól és egyformán jól elvégzett munka mind kevesebb és kevesebb fáradságba és kevesebb időbe is kerül majd.

Hol lenne nagyobb szükség erre a segítőeszközre, mint a csendőr szolgálatteljesítésében? ... A csendőri munka, különösen a nyomozások lefolytatása lényegében ugyanaz a munka, de változataiban sohasem végezhető el az egyik korábbi munka kaptafájára, tehát csak az irány ugyanaz, de az út más és más. Magában véve ez a körülmény is ösztönzést ad a csendőrnek arra, hogy a lényegében ugyanolyan munka elvégzésének megkönnyítésére eszeljen ki, találjon ki valamely segítséget.

A csendőr a bűncselekmények esetében mindig nyomoz, tehát lényegileg ugyanazt cselekszi. A lopás, testi sértés, izgatás, zsarolás stb. esetében mindig csak nyomoz. A nyomozás azonban nem ugyanazon cselekvéssorozatból áll, mert mást kell elvégeznie a lopás és mást pl. az uzsora nyomozásánál. Ha a lényegi tevékenység mindig ugyanaz, akkor erre a mindig ugyanazon tevékenységre meg kell találni azt a segítőeszközt, amellyel ezt a később következő ugyanazt ugyanolyan jól, de most már kevesebb idővel és fáradtsággal képes legyen elvégezni. A különböző bűncselek-

mények különböző részlettendőinek elvégzése már sokkal könnyebb lesz, ha a munka iránya ki van jelölve és ezt az irányt be is tartja a csendőr.

De elég legyen egyelőre ennyi az általános bevezetéshez és most ismerkedjünk meg közelebbről és alapjában azzal a segítőeszközzel, amely a folyton ismétlődő teendőink elvégzését könnyebbé és rövidebbé teszi.

*

Nézzük a valóságos élet egyszerű példáit.

A gyermek, amikor első ízben kísérli meg önállóan az öltözködést, mennyit csetlik-botlik, mennyit nyafog és sír és makacskodva követeli, hogy öltöztesse fel az anyja, mert a sok visszasság, a sok sikertelenség türelmetlenné teszi. Nézzünk csak végig egy ilyen kezdő gyermeket a reggeli öltözködés idején! Kilép az ágyból és keresi a harisnyáját. Az egyiket nem találja, mert az esti vetkőzésnél valahová elhányta. Kiabálni kezd, majd nyafog, hogy valaki elvitte. Az anyja megkeresi, vagy nagysokára maga megtalálja. Most felhúzza az egyiket helyesen, de a másikat visszajáról, mert este úgy húzta le a lábáról, hogy a lehúzás közben kifordult a harisnya. Anyja figyelmeztetésére lehúzza a lábáról, kifordítja és most már helyesen húzza fel. Ugyanígy vesződik a cipőfelhúzással, befűzéssel, a fehérnemű, felsőruha felöltésével, a mosdással. Ugyanilyen ügyetlen még összetettebb játékaival is és hamar el is fogy a türelme ahhoz, hogy ilyesmikkel foglalkozzék.

Ha most ezzel szemben végignézzük a felnőtt ember öltözködését, reggeli tisztálkodását, akkor azt látjuk, hogy ez akadályok, újrakezdések, keresgélések, hosszú tanakodások és bosszankodások nélkül, simán, célszerű sorrendben és gyorsan folyik le és fejeződik be a reggeli, sajátmagára fordított munka. Nem szándékozom most a célszerű tisztálkodás és öltözkö-

dés menetét vázolni, mert azt minden csendőr jól begyakorolta és könnyedén, szinte ösztönszerűen el tudja végezni, anélkül, hogy sok ügyet kellene rá vetnie. Mégis gondolkozzunk csak rajta: mi a különbség a gyermek és a felnőtt ebbeli tevékenysége között? ... A gyermek a kezdő, a felnőtt a begyakorolt öltözködő. A kezdő nem ismeri a célszerű módokat, nem ismeri a célszerű sorrendet. Ha meg is mutatták és tanították neki, az első önálló öltözködésnél nem tartja be a tanítást és vagy feledékenységből vagy akaratoságból, okoskodásból másként próbálja elvégezni és csak pórul jár. Hosszú idő kell ahhoz, amíg a kevés értelmi erővel rendelkező gyermek aztán lassan és fokozatosan mindinkább beletanul a célszerű módokba és a célszerű sorrendbe.

Igy van ez a gyermek és a felnőtt öltözködésével, de így van ez minden munka végzésénél a kezdő és gyakorlott embernél is. Minden embert, aki kezdő valamiben, a munka célszerű, helyes és gyors elvégzése tekintetében gyermeknek kell tekintenünk, aki-nek elmaradhatatlan szüksége van a tanításra, de ezt követőleg elmaradhatatlan szüksége van arra az erős elhatározásra, hogy a munkát mindig a tanult vagy begyakorolt célszerű módokon és a célszerű sorrendben végezze el.

Célszerű mód, célszerű sorrend... Ez a kettő együtt jelenti a rendszerességet.

Ha pedig már kimondtuk ezt a szót: rendszeresség, akkor most a következőkben igyekezzünk vele apróra megismerni. Szedjük szét a szót, igyekezzünk részeivel is és összetett fogalmával is megismernünk, hogy a rendszeresség maga tényleg nagy segítségünk legyen a csendőri munka elvégzésénél.

Rendszeresség... Röviden és képző nélkül: rendszer. Két szóból áll: rend és szer. Mindkét szó önmagában egy-egy fogalmat jelent. A „rend” valami állandósult és helyes állapotot jelent. Nem ismeretlen a

csendőr előtt, ha a következő összetételeiben hallja vagy olvassa: szobarend, laktanyarend, tanrend, menetrend stb. Ezekben a szavakban jelenti a szobának, a laktanyának, a tanításnak vagy a tanulásnak, a menetnek vagy közlekedésnek az állandósult és helyes állapotát vagy folyamatát. De ezeken a megszokott szókon kívül sok más dolognak és körülménynek is megvan a rendje, de nem szoktuk így kifejezni. Ilyen rendje van az öltözködésnek, az étkezésnek, a cipőkészítésnek, a házépítésnek, a nyomozásnak is. Ezeknél a tevékenységeknél is megtanultuk vagy gyakorlat útján elsajátítottuk azokat a módokat és sorrendet, amelyeket állandóan úgy végzünk el, hogy azok mindig helyesek legyenek.

A „szer” szó kétféle fogalmat is jelent. Első fogalmában valamely hatóanyagot jelent, amelynek alkalmazásával elérhetjük azt a bizonyos hatást, amelyet akarunk. Pl. „lőszer” összetételben a „szer” a találat eléréséhez szükséges anyagokat: a puskaport, robbanóanyagot, a lövedéket értjük. A „vegyszer” összetételben a „szer” szó azt az anyagot jelöli meg, amelyet más anyaghoz keverve, azzal összesítve, egy újabb anyagot nyerünk, amellyel más célt tudunk elérni, mint az eredeti két anyag külön-külön alkalmazásával. Második fogalmában a „szer” szó bizonyos ismétlődést jelent, vagy pedig ennek az ismétlődésnek állandó folyamatával bizonyos e réven fenntartott állapotot. Pl. „egyszer”, „kétszer” szók ismétlődést jelentenek és pedig meghatározott számú ismétlődést. A meghatározatlan számú ismétlődés mellett fenntartott állapotot jelenti a „szer” szó a következő összetételekben: „kényszer”, „rendszer”.

Ha az előbbi bekezdésben ismertetett rend fogalmát a most ismertetett szer fogalmával összevetjük és ebben az összetételben kíséreljük meg a rendszer szó fogalmát meghatározni, akkor könnyen megérthetjük, hogy a rendszer alatt bizonyos cselekvéseknek a folytonos

ismétlődését kell értenünk, amelynek célja egy állapotnak állandó fenntartása.

A nyomozásnak a célja nem a nyomozás! Nem azért nyomoz a csendőr, hogy kedvét töltsse más szórakozás hiányában, hanem azért nyomoz, hogy ennek eredményeivel a közbiztonságot fenntartsa, tehát egy állapotot állandósítsa. A nyomozásra vonatkoztatott rendszer mit jelent tehát? Jelenti a közbiztonsági állapot állandó fenntartása végett végzett folytonosan ismétlődő cselekvéssorozatot. A cselekvéssorozat alatt itt mindazoknak a cselekvéseknek célszerű módon és célszerű sorrendben végrehajtott egymásutánját értjük, amelynek kitűzött végcélja a bűncselekmény kiderítése.

Újból ott vagyunk tehát, ahol az első bekezdésekben általánosságban leszögeztük: a folytonosan ismétlődő munkánál meg kell találnunk azt a segítőeszközt, amellyel munkánkat mindig ugyanolyan eredményesen és mind kevesebb fáradsággal és ráfordított idővel tudjuk elvégezni. Ez a segítőeszköz a rendszer. A segítőeszköz alatt azonban ne értsen egyikünk sem kézzelfogható, megtapintható eszközt, mint pl. a szerszám vagy a könyv, mert ez a segítőeszköz nem olyan, mint pl. az asztalos gyaluja. A rendszer, mint segítőeszköz, bent a lélekben található fel, ahonnan erős akarattal, következetes rá gondolás mellett mindig elővehető és használatba vehető mindenfajta munkánk eredményes elvégzésének érdekében. Lelki szerszám tehát és éppen ezért a vele való dolgozás erénnyé válik. A csendőrszolgálat végzésénél pedig csendőrerénnyé.

*

A rendszer szerint való munkálkodást, az egyazon ütemben és módon, egymásutánban végzett megismétlődő tevékenységet nevezzük rendszerességnek. A rendszeresség tehát az a lelki jótulajdonság, amellyel a csendőr minden vonatkozású munkáját előre tudott

módokon és sorrendben végzi. Előrelátja tennivalóit s ragaszkodik azoknak a rendszer szerint való elvégzéséhez. Ehhez a ragaszkodáshoz azonban lelki erő kell, amely nem engedi a csendőrt kapkodva, ötletszerűen dolgozni és nem ejti zavarba, tévedésbe a dolog látszólagos könnyebb vége és nem örül gyermekmódra az utólért pillangónak, amelyik valójában a szakadék szélére csalta. A rendszerességgel dolgozó csendőr nem enged a lépésről-lépésre előredolgozás sorrendjéből, mert tudja azt, hogy megakadás és keserves újrakezdés a következménye a rendszertől való eltérésnek.

*

Ezekután lássuk a rendszerességet a csendőr gyakorlati életében!... A csendőr kétféle életet él: mint minden más ember éli a magánéletét és mint csendőr éli a szolgálati életét.

A mindennapi, magánakvaló élet zavartalan megélése épúgy megkívánja a rendszerességet, mint a hivatást jelentő és másoknak teljesített, magasabb célt szolgáló szolgálati élet. Tulajdonképpen nem is élhet senki sem kétféle módon: a magánakvaló életben rendszertelenül és a szolgálati életben rendszeresen, mert a rendszeresség olyan szabályozó erő, amely rányomja bélyegét minden megnyilvánulására. Itt csak azért választom kétfelé ezt a kétféle életet, hogy az ezekből hozott példákkal jobban megértessem a szolgálati életben elengedhetetlen rendszerességet. Meg azután a magánakvaló mindennapi életben ösztönösen folytatott rendszeresség nagyon könnyen érthető is. Ha majd azután összehasonlítást teszünk a kétféle élet rendszeressége között, akkor már ésszel is felfogjuk, megvilágosodik előttünk, hogy szolgálati életünkben milyen nagy és nehéz következményei lesznek a rendszeresség mellőzésének.

A csendőr magánakvaló mindennapi életében rengeteg példáját találhatjuk fel a rendszerességnek. Mert

pl. rendszerességnek nevezzük azt is, ha zsebóráját mindennap ugyanabban az időpontban húzza fel és a felhúzásnál minden alkalommal ugyanannyit fordít a felhúzócsavaron. Rendszertelenség volna pl., ha óráját ötletszerűen: egyik nap délelőtt, másik nap délután vagy este húzná fel, s a felhúzásnál is egyszer addig húzná, amíg a rugó teljesen megfeszül, máskor meg csak félig-meddig húzná fel. Az óra felhúzásánál elmellőzött rendszerességnek van-e káros következménye? Van bizony! Az óra élettartamát, használhatóságát, megbízhatóságát károsan befolyásolja pl. az, ha a rugóját nem pontosan ugyanazon helyzetéig engedjük lejártni. Ezt pedig csak akkor akadályozhatjuk meg, ha a fentebb leírt rendszert követjük. Ha az órától pontosságot követelünk meg, akkor a vele való bánásnál is legyünk pontosak. Ezt csak rendszerességgel érhetjük el.

Az órának rendszer nélkül való kezelése, lám, anyagi károsodással bosszulja meg magát. Más példa: a borotválkozásnál mit csinál a csendőr?... Félig felöltözködve előkészíti a hozzávaló szereket: a langyos vizet, a borotvaszappant, a borotvakést vagy borotvapengét, a fenőkövet vagy szíjat, a tükröt, a papirosdarabot, a mosdóvizet és úgy kezd hozzá a borotválkozáshoz. Mi történik akkor, ha a borotvát nem feni meg és úgy kezd bele a borotválkozásba?... A habbal bekent arcán megszárad a szappan, amíg a borotvát pótlólag megélesíti. Újból kell utána szappanozni. Időt és anyagot veszít az újraszappanozással. De időt veszít akkor is, ha elfelejtette a papirosdarabot előkészíteni, amelyre rákenni borotvájáról az elhasznált habot. Arról nem is beszélek, hogy milyen hátránya származik abból, ha a borotválkozás célszerű sorrendjét nem tartja be. Pl. ha előbb mosdik meg s azután fog hozzá a borotválkozáshoz, — mert utána újra kell mosdania. Itt láthatjuk, hogy a rendszertelenség időt rabol el az embertől.

Rendszert kövessen az illetékeivel való bánásban. Fel kell jegyezni bevételeit, kiadásait, hogy azután tapasztalatokat szerezhessen a könnyelműsködés és takarékoság okairól és következményeiről. A rendszertelenség e téren megakadályozza a kiegyensúlyozott anyagi életet.

Rendszerességet kell követnie a csendőrnek pl. a lábbeli viselésében is. Bizonyos rendszert kell követnie a lábbeli célszerű váltásában, mert nem szabad pl. valamely lábbelit addig hordania, amíg az el nem szakad. A célszerű váltás mellett pihen a láb és hosszabb ideig tart a lábbeli. Az egészség rovására esik pl. az étkezésnél folytatott rendszertelenség. Elhízásra, elnehezedésre vezet az állandóan jóllakásig való evés. De káros az egyszer zabálásig menő jóllakás, máskor meg az éhkopponmaradás. Káros az össze-vissza időben való evés. Az étkezésnek állandó időpontjait be kell tartani.

Rendszert kell követni a tisztálkodásban is, Attól kezdve, hogy az étkezéshez nem ülünk le kézmosás nélkül, rendszert kell tartanunk abban is, hogy szolgálatból bevonulva, nappal is megmosakszunk, minden reggel derékig lemoszuk magunkat s télen egyszer, nyáron kétszer hetenként megfürdünk. Rendszert tartunk a szülőkkel való érintkezésben is, hogy ne kerüljünk a méltánytalanság és hálátlanság nagy bűnébe. Évente egyszer, kétszer meglátogatjuk őket, hetenként vagy kéthetenként levelet írunk nekik. És így tartunk rendszert magánéletünk minden más megnyilvánulásában is, hogy a helyes, jó, hasznos állapotokat fenntartsuk, lelkiekben és anyagiakban gyarapodjunk, megbecsülésben részesüljünk és önmagunkban is megnyugodott emberekké váljunk.

*

Ha ezekután megértettük azt, hogy mi a rendszer a magánéletünkben, ha megértettük a rendszer hasz-

nosságát és a rendszertelenség káros hatását, akkor most már térjünk át a szolgálati életünkben, a nagyszerű hivatásunk végzésében szükséges rendszeresség gyakorlati alkalmazására. Szolgálati életünk rendjét túlnyomórészt nem magunknak kell kieszelnünk, mert azok meg vannak írva a szabályzatokban, utasításokban, s nekünk csak arra kell vigyáznunk, hogy azokat betartsuk s következetesen mindig előbb rá-gondolva, az ottani előírások szerint cselekedjünk. A Szut., Csüsz., Nyut. és a többi utasítások és szabályok mind-mind avégből íródtak, hogy a hivatásunk teljesítésére megadják azt a segítőeszközt, amelynek alkalmazásával és betartásával a folyton ismétlődő tevékenységünket mindig egyformán végezhetjük el és megszokássá válva, könnyebbé és gyorsabbá teszik a feladatok teljesítését. A segítőeszközt tehát készen kapjuk, csak használnunk kell, élnünk kell vele. Ezen a téren a rendszeresség tehát nem jelent egyebet, mint a szabályokhoz ragaszkodva dolgozni. Maga a közbiztonsági szolgálat egy rendszer, amelynek minden egyes részleteendője szabályozva van. Megtalálhatja minden csendőr ezeket a Szut. VI—XI. fejezeteiben. Ha ezeket a részleteendőket mindig az előírt módon és a célszerű sorrendben végezzük, akkor rendszere-sen dolgozunk.

Nem akarom itt a közbiztonsági szolgálat valamennyi részleteendőjét szétboncolgatva a rendszeresség kimutatása végett megvilágítani, mert erre hely sincs, meg idő sincs. Válasszunk ki azokból csupán egyet, a legfontosabbat: a nyomozás megindítását (Szut. 65. §.) és nézzük meg ebben a rendszert, a követendő rendszerességet és vizsgáljuk meg ebben a rendszerességet, mint segítőeszközt, továbbá a rendszertelenséget, mint hátráltató, gátló és az eredményt megölő okot. Megjegyzem, hogy nem fogom a szakasz szövegének sorrendjét követni és nem fogom a szakasz kifejezéseit használni, csupán majd a végén mu-

tatok rá, hogy fejtegetéseinkben a szakasz melyik megállapításához érkeztünk el.

Akár feljelentettek, akár csak közöltek velem egy bűncselekményt, vagy talán magam vettem észre, első teendő lesz annak megállapítása, hogy bűncselekmény történt-e tényleg, vagy csak a látszat az. Ha bűncselekmény történt, akkor a következő teendő annak megállapítása, hogy milyen bűncselekmény történt. Ha ezt is megállapítottam, akkor azon kell gondolkodnom, hogy szabad-e ezt a bűncselekményt nyomoznom. Majd: forog-e fenn valamely sürgős szükség, amely szerint a késedelemből származható veszélyek és károk megelőzése végett azonnal kell cselekedni és mit. A nyomozandó ügyeknél ezután azt veszem fontolóra, hogy képes leszek-e magam a járőrtársal kinyomozni az esetet, vagy segítséget kell kérnem az őrstől. Végül gondolkozom azon, hogy a bűncselekmény nyomozásának megindítása előtt kell-e jelentést tennem előljáróimnak, vagy a hatóságnak — bíróságnak —, esetleg értesítést küldenem valamely más szervnek. Mindezeknek az átgondolása és megállapítása és természetesen a tett intézkedések után, kezdek hozzá a nyomozáshoz. Ezt sem kezdem azonban ötletszerűen, megfontolás nélkül. Elsősorban is felmondom magamban a bűncselekmény Btk.-beli §-át, azután kijegyzem abból a tényálladási elemeket. Gondolkozom azon, hogy miként tudom a tényálladási elemekhez szükséges bizonyítékokat megszerezni. Ennek eldöntése után a bizonyítékok megszerzésének sorrendjét határozom meg a sürgősség szempontjából. És csak most fogok bele a tulajdonképpeni nyomozásba ilyen előkészülés, ilyen eltervezés után és cselekszem magam, ha egyedül vagyok, vagy pedig intézkedem a rendelkezésemre álló járőrökkel.

A jobb és könnyebb áttekintés végett vázoljuk le a nyomozás megindításához szükséges rendszeresség követelményeit:

A nyomozás megindításához tartozó tevékenységek rendszere.

I. Előzetes megfontolások és elvégeznivalók:

1. A bűncselekmény tudomásulvétele.
2. Tényleg bűncselekmény-e az eset?
3. Milyen bűncselekmény az eset?
4. Szabad-e a csendőrnek ezt nyomozni?
5. A késedelemből származható veszélyek és károk megelőzése végett mi az azonnali teendő?
6. Elegendő a nyomozáshoz egy járőr, vagy segítséget kell kérni vagy adni?
7. Kell-e és hová jelentéseket, értesítéseket küldeni a nyomozás megindítása előtt?

II. A nyomozás tulajdonképpeni megindítása:

8. A tényálladási elemek rögzítése.
9. Ezekhez tartozó bizonyítékok megszerzésének módja.
10. A bizonyítékok megszerzésének sorrendje.
11. Intézkedés a bizonyítékok megszerzésére.

Most ismét nem veszem sorra az egyes megfontolásokat és tevékenységeket és nem részletezem azok elvégzésének módját, mert ez a rendszeresség tárgyalásánál nem lehet célom. Megjegyzem, hogy a 11 pontban felsorolt tevékenység mindegyike önmagában is kidolgozásra alkalmas és kínálkozó tárgy lehet és azok egyenkénti megvilágosítása és megmagyarázása nagymértékben hozzájárulna a nyomozási cselekmények jobb, helyesebb és tisztultabb megértéséhez. Én itt csak a nyomozás rendszeres megindítására példa gyanánt állítottam össze és ösztönzést szerettem volna adni az egyedül helyes rendszeres munkára.

A Szut. 65. és 66. §-aiban ezek a tevékenységek mind fellelhetők, akár mint határozott rendelkezések, akár mint ajánlott, megszívlelendő tennivalók. A sor-

rendet a célszerűség szempontjainak megfelelően állítottam össze úgy, ahogy az a valóságos tevékenységnél egymásután kell, hogy következzen. Hasonlítsa össze az érdeklődő csendőr ezeket a pontokat a Szut. szövegével és ott találja a fentebb felsorolt és a rendszerbe tartozó tevékenységeket.

Gondoljon csak a nyomozással régebben foglalkozó csendőr vissza a múltba és jusson eszébe egy-egy eset, amikor fellökte kalapját a homlokáról és így kiáltott fel: „Tyűh, a kutya-fáját, ezt meg elfelejtettem!”, vagy: „Ezt meg nem így kellett volna csinálnom!” Ha azután meg azon gondolkozunk, hogy honnan erednek ezek a későn észrevett hibák, ezek a keserves felsóhajtások, akkor könnyen rájövünk arra, hogy csak annál a csendőrnél fordulhatnak elő, aki a nyomozás megindításánál nem látta előre a mindenképpen elengedhetetlen tennivalók sorozatát, azok célszerű módját. Ha rágondolva, előre látta volna, ha a rendszerességre törekedve talán még le is írta volna egy papírosra, akkor a végén is nem panaszkodott volna, hanem jóleső érzéssel tett volna pontot a feljelentés végére.

Képzeljük el csak pl., hogy órák hosszán vesződik a csendőr a „nyomozással”, összeterel egy csomó embert, futtatja a kisbírót jobbra-balra, összeírkal egy csomó árkuspapirost és a végén kiderül, hogy nem is lett volna szabad hozzáfogni a nyomozáshoz, mert mondjuk: polgári peres eljárás alá tartozó cselekményről van szó. Vagy magánvádra üldözendő a cselekmény, de a sértettnek esze ágában sincs aláírni a nyilatkozatot. Hiábavalóan dolgozott és elvesztett egy csomó időt. De ez még a kisebbik hiba! Nagyobb lesz a hiba akkor, ha a súlyos bűncselekmény esetében a nyomozás apróbb részleteivel foglalkozva, későn jut eszébe, hogy a tetteit el kell fognia vagy őrizetbe vennie, de hiába megy utána, mert az már elszökött. Nem gondolt a késedelemből szár-

mazható veszélyek és károk megelőzésére. Vagy más esetben uzsorában nyomozva, mindenekelőtt is a sértett nyilatkozatát akarja megszerezni, de mert az a következményektől, a bosszútól félve nem írja alá, hát abbahagyja a nyomozást, illetőleg bele sem kezd. Nem fontolta meg, hogy magánindítvány nélkül is, hivatalból lett volna kötelessége nyomozni. Vagy a tényálladási elemek rögzítése nélkül a vagyonrongálást nyomozva, éppen a talán legfontosabb követelményre: a szándékosságra nem szerez bizonyítékokat. Következmény: az ügyész vádat sem emel, vagy ha emelt is, sok hiábavaló munka- és költségokozás után be kellett szüntetni az eljárást, mert szándékosság nem is fordult elő. De lehet ennél súlyosabb következménye is ennek az esetnek. Pl. a gyanúsítottat megidézteti a községházára, de nem megy el. Elővezeteti, de az elővezetés ellen tiltakozik; erre elfogja és úgy kíséri a községházára. Mi lesz akkor, ha a vélt gyanúsított panaszt emel? ... Hivatalos hatalommal való visszaélés a jogtalan elfogás miatt.

Ebből a néhány példából is jól kiviláglik, hogy mennyi bajjal, bosszankodással, időrablással és más súlyosabb következményekkel jár az, ha a nyomozás megindításánál rendszertelenül járunk el.

Belátjuk most már, hogy magánéletünkben, de különösen a szolgálati életünkben minden tevékenységünket bizonyos előre eltervezett célszerű sorrendben és előre megfontolt célszerű módon kell elvégeznünk, hogy munkánk helyes, jó legyen és hogy minél kevesebb idővel és fáradsággal végezhesük azokat.

Ez a rendszeresség!

SZAKÉRTELEM.

Ahhoz, hogy a szakértelem lényegével megismerkedhessünk, mindenekelőtt tisztában kell lennünk azal, hogy mi is az a „szak”. A mindennapi életben gyakran találkozunk olyan szókkal, amelyek összetevőiben ott van a „szak” megjelölés. Pl.: szakember, szakmunka, szakszerű, szakértő, szakszervezet, szakorvos, szakszolgálat, szakma, évszak, időszak, korszak stb. Keressük meg, honnan ered ez a szó, mit jelent tulajdonképpen és hogyan keletkeznek új fogalmak, ha különböző szókkal összeházasítjuk azokat.

Az egész élet anyagból és történelemből áll. Semmi más nem mozgatja a világot, mint a változások meg nem álló, szakadatlan folyamata. Ami van, azzal történik is valami. Az ember él, a levegő mozog, lehül, felmelegszik, a fa nő, lélegzik, terem, pusztul, a holt fa szárad, kopik, korhad, színében változik. Így van ez mindennel a világon, bármi legyen is az. A történelem azonban nemcsak a dolgokkal jár együtt, hanem állandóan történik valami az elvont, nem érzékelhető jelenségekkel és körülményekkel is. Pl. az erkölcs javul, romlik, erősödik, gyengül, kivész. A hatalom, a tudomány, a művészet, műveltség, technika és sok más is állandóan változik. S amíg élet van a világon, ez mindig is így lesz.

A dolog részekből áll, amint van a háznak teteje, alapja, falai, a cipőnek van talpa, orra, felső része, nyelve, a kútnak van kávája, gödre, felhúzó szerkezete, a puskának van csöve, tusája, zára, elsütő készüléke. A történelemnek szakaszai vannak. Semmi sem megy végbe egyszerre s minden kezdődik, folytatódik, bevégeződik. Az emberi életnek is szakaszai

vannak: gyermek-, serdülő-, érett-, öregedő-, előregegett korszakai. Ugyanígy szakaszokra oszlik a tudomány, a történelem, a technika, a művészet, műveltség stb. De ne menjünk ilyen magasságokba! Megértjük azt, a mi közvetlen környezetünkben, szemünk előtt lefolyó történelekből is, hogy az is szakokra oszlik. A kapálás is történés és az is szakokra oszlik. A kapát megmarkolom, felemelem, lendülettel belevágom a földbe, a földet megfordítom, leejtem a kapáról. Ezt az öt szakból álló történetet végzem a kapálás közben. Az öntözés is történés: a vizet beleöntöm a vederbe vagy kupába, a veder végét megbillentem úgy, hogy a tulsó végén a víz kibillenjen, a kibillenő vizet ráirányítom növényre, útra stb. A lovaglásnál a lovat megindítom, gyorsabb mozgásra ösztökélem, fékezem, irányítom, megtanítom különféle mozdulatokra, jelek után való viselkedésre.

A nyomozás is történés. A helyszínt megszemlélem, a nyomokat felkutatom, rögzítem, a sokféle teendőt elosztom, üldözök, házkutatást, személyneműt tartok stb. A nyomozás is szakokra oszlik tehát.

A „szak” szó tehát valamilyen végbemenő vagy végrehajtott történésnek a befejezett, elkészített vagy készülő egésznek egy-egy kiválasztott részét jelenti. A szakítani szóból származik, jobbanmondva: a szakítani szónak a töve. Kiszakítok az egészből egy részt és azzal foglalkozom. Pl. a virág vizsgálása közben kiszakítom a porzót és azt tanulmányozom. A közbiztonsági szolgálat egész folyamatából kiszakítom a nyomozást és azzal foglalkozom. Az orvos is a gyógyítás tudományából kiszakítja pl. a fül gyógyítását és azt gyakorolja. Az asztalos a bútorkészítésből csupán a fényezést végzi. Az állattenyésztésből csupán a csikóneveléssel foglalkozik valaki.

A „szak” szó ilyen megismerése után megértjük most már azokat a szokat is, amelyekben, mint összetett szókban, a „szak” előfordul. Pl. időszak: a folya-

matos időnek egy része. Azt hallom: volt időszak az életemben, amikor kiváló munkabírási voltam. Évszak: az évnek egyik része, mint pl. a nyár. Korszak: emberöltőket magába foglaló, hosszú idő. Pl. aranykorszak, dicsőség korszaka.

Vagy más értelmezésben: pl. szakma. Az emberi foglalkozások egyik ága. Kovács-szakma, könyvkötő-szakma. De szakma az állami élet egészéből a földművelés, honvédelem, közoktatás, közbiztonság, az ipar is.

Azt az embert, aki a foglalkozások, történetek egy-egy szakával foglalkozik csupán és ebben a munkaörben dolgozva tölti életét és így igen alapos gyakorlati vagy elméleti tudásra tesz szert, szakembernek nevezzük. A szakember szó tehát azt jelenti, hogy emberünk az ő szakmájában nagyobb tudású, pontosabb, jobb, biztosabb és eredményesebb munkát végez, mint aki pl. a foglalkozásának minden szakában egyformán jártas. Azt szokták mondani, hogy aki mindenhez ért, az semmihez sem ért tökéletesen. A szakorvos az orvosok közül az, aki a gyógyítás tudományának egyik ágát űzi csak. Pl. a sebészetet. Nem foglalkozik a gyógyítás minden ágazatával, mert akkor egyikre sem jutna ideje, ereje és képessége, hogy mindegyikben a lehető tökéletességre fejlődjen. Egy szakkal és csupán ezzel foglalkozva, hosszú időn át szakemberré válik. Így ismerünk a szakorvosok között belgyógyászt, sebészt, tüdőszakorvost, fogorvost, bőrgyógyászt, ideggyógyászt, stb.

Szakember természetesen nemcsak az orvosok között van. Szakembert találhatunk az iparosok, ügyvédek, kereskedők, állatorvosok, tanárok, tanítók, pénzügyőrök, vasutasok, rendőrök, csendőrök között is. Vagy nem szakember-e az a csendőr, aki csupán nyomozással foglalkozik és méginkább az, aki ezek közül is csak a vásári csalások nyomozásával? ... Ugyanígy szakemberek a csendőrségnél még a közlekedési és a

híradó-alakulatokhoz beosztottak is, aztán az irodai szolgálatosak, a számvivők, fegyvermesterek, egészségügyi altisztek, patkolómesterek.

A szaknak az ellentéte az általános. A szakember tudásával szemben ott van a másik ember általános tudása. Kezdetben, ha valaki valamilyen foglalkozásra adta magát, vagy hivatás betöltésére készült, abban általános tudást kellett megszereznie. A népesség szaporodásával, a szükségletek növekedésével, a műveltség, technika, a bűnözés haladásával azonban mindinkább kényszerültek az egyesek a jobb, helyesebb munka kedvéért lemondani az általános tudásról és a szaktudás felé törekedni. Hamarosan rájöttek az emberek arra, hogy csak úgy képesek jobb munkát végezni, csak úgy tudnak boldogulni, hogy a szakszokból álló munkát, a részekből álló egészet felosztják maguk között s egy-egy ember csak egy szakkal foglalkozik. Elosztódott tehát az egész feladat részekre és a szakok külön-külön jobb munkájából az egész is jobb, hasznosabb, eredményesebb lett. (A pszichotechnikai eljárásnak is az a gyümölcse, hogy az egyént hajlamai, képességei szerint olyan munkakörbe irányítsa, ahol bizonyos szakismereteket könnyebben és jobban elsajátíthat s ekként munkája a maga és a köz javára több hasznot jelent.) A kisgazda általános gazdasági tudásán kívül ma már nálunk is alig találunk olyan foglalkozást vagy hivatást, amelyben az egyes ember végzi az egészet. Az egészen egyszerű követelményeknél is jelentkezik a szakkiképzés szükségessége. Ma már talán csak a falusi szabó meg cipész él meg abból, hogy egymaga végzi el az egészet. A jobb, igényesebb szabómunkát már részletekben végzik el. Más végzi a szabást, más a bélésmunkát, más a kézivarrást, vasalást, stb.

Természetesen vannak emberek még a mai fokozott követelmények mellett is, akik szaktudásukat képesek több szakra is kiszélesíteni. Van orvos,

aki a belgyógyászat alapos ismeretén kívül a fogászatban is teljesen képzett. Egyszerűbb foglalkozásokban persze lehet, hogy még több hozzátartozó szakban is teljesen jártas valaki. Az a törekvés azonban, hogy valaki a közepes vagy összetettebb hivatás minden egyes szakában egyformán kiemelkedő teljesítményt nyújtson, a mai világban már az elérhetetlenségek közé tartozik. A köztudatban ismeretes az a jelenség pl., hogyha valaki hat-nyolc nyelven beszél, akkor egyik nyelvet sem beszél hibátlanul. Korunk ezermesterei sem azért élnek meg, mert mindenhez értenek, hanem azért, mert nem abból kell megélniök.

A szakértő a szakemberek közül kerül ki. Mikor lesz a szakember szakértő? ... Akkor, ha megkérlik: mondaná meg véleményét olyasvalamiben, amihez nem érthet az, aki őt megkérdi, vagy nem ért hozzá olyan jól. Ha pl. a csendőr egy zárról meg akarja tudni, hogy próbálkoztak-e azt hamis kulccsal felnyitni, akkor elhivat egy lakatost és tőle, mint szakértőtől véleményt, szakvéleményt kér. Vagy valamilyen folyadékot talál a csendőr, amiről nem tudja megállapítani, hogy az micsoda, akkor elviszi azt a vegyészhez, mint szakértőhöz. Ilyenképpen foglalkoztatunk mi csendőrök írás-, fegyver-, gépkocsiszakértőket és szakvéleményadásra ilyenképpen kérjük fel az orvost, tanítót, építészt, vasutast, postást, lókereskedőket, bábát és a többi szakértőt. Mindez a hozzáértés pedig a nyomozásnál az eredmény szempontjából nélkülözhetetlen és a nyomozónak mindehhez értenie kellene, ha általános tudásra szert lehetne tenni a bűnözés mai állapota mellett.

A köznapi használatban azonban a szakértő alatt nem csupán az eddig ismertetett szakembert értjük. Ennél valamivel több tudásút, olyat, aki a vele egy szakmában foglalkozó emberek közül is kiemelkedik.

Pl. a lakatos szakember, de lakatos igen sok van. Szakértőnek mondhatjuk-e azt a lakatost, aki csupán

az egyszerű zárhoz ért, aki nem képes megkülönböztetni egy ajtózárat az üzleti redőnyök záraitól, aki nem ismeri fel a lakatok különféle kulcsait? ... Úgy-e, ez a szakember még nem jó szakértőnek?! Mi szükséges tehát a szakértelemhez? ... Alapos és széles tudás a szakma minden fellelhető vonatkozásában, ágazatában. Ezt persze csak az érheti el még a lakatosok között is, aki kedvvel, nagy akarással, erős igyekezettel és a kiválóságra való törekvés erős elhatározásával fogott hozzá ismereteinek megszerzéséhez. Szorgalommal, kitartással, vasakarattal képezte magát tudásában. Mindig többet és mindig jobban akart tudni, mert helyes gondolkodással, ésszel élt. Állandóan tájékozódott más emberek szakmabeli tudása után, megszerzte szakmája irodalmát, könyveket, rajzokat, tanulmányozott, ritka esetekért nem restelt még utazni is és más áldozatokat hozni. Hivatása iránti szeretete, az abban való munkálkodási kedve nem csökkent, hanem egyre fokozódott. Így tett szert azután olyan szakértelemre, hogy amíg szakmabeli társai csak más mesterek mellett tudtak megélni, vagy csak erőlködtek, de nem vitték semmire és akiket olcsó munkájuk olcsó bérével fizettek, addig a mi szakértelemre tört emberünk keresett, híres-neves szakember lett. Anyagi boldogulása mellett egész életén át követte a szakértő embert megillető megbecsülés, hírnév és az a felemelő büszke érzés, hogy mások jó tanítója lehetett.

*

Ilyen előzetes ismertetés után vizsgáljuk meg, hogy a mi hivatásunk: a közbiztonsági szolgálat milyen szakokra oszlik fel, miként történt a felosztódás. Az egyes szakoknak mi a lényege, célja és miként munkálkodnak abban az egyes csendőrök. Majd pedig végezetül beszéljünk arról, hogy miként válhatik a csendőr szakértővé az ő hivatásában.

Az állami élet rendészeti szolgálatának egyik része a közbiztonsági szolgálat.

Szolgálatunk több szakra oszlik és így megkülönböztetünk megelőző, karhatalmi, nyomozó, közlekedési, híradó és biztosító szolgálatot. A régen való világban nem volt meg a közlekedési és híradószolgálat s a megmaradó négy szolgálati szakot minden csendőr egyformán látta el. Egyformán képezték ki a különféle iskolákban erre és az őrsökön is egyformán látta el minden csendőr. A régi csendőrök közül bizonyára emlékeznek egyesek arra, hogy milyen nagy esemény volt az, ha az Államfő vagy külföldi uralkodó utazott és kirendelték őket biztosító szolgálatra. Ritka eset volt ez és bizony sok csendőr kimaradt belőle egész szolgálati ideje alatt. Leginkább megelőző és nyomozó szolgálatból állott a teendőjük, mert a karhatalmi szolgálat is elég ritka volt. Ma meg már ott tartunk, hogy még a nyomozó szolgálat — mondjuk — nehezebb részét is kivették az őrsbeli csendőr kezéből és erre a célra külön kiképzett csendőrökkel végeztetik el. Az őrsbeli csendőrnek tehát megmaradt a megelőző szolgálat, a nyomozó szolgálat egy része, a karhatalmi szolgálat egyszerűbb esetei és a biztosító szolgálat. Ezzel is úgy állunk azonban, hogy vannak állandóan létszámon tartott iskolák, amelyeknek első feladata az egységes kiképzéssel és egységes vezetéssel biztosított karhatalmi és biztosító szolgálat ellátása.

Mindezek ellenére is a súly fontosság és hivatás tekintetében mégis az őrsbeli csendőrök szolgálatára nehezedik. Ha a hadsereg fegyvernemeivel hasonlítjuk össze a csendőrségi szakszolgálatokat, akkor az őrsbeli csendőr a főfegyvernem. A nyomozók a tűzérséghez, a közlekedéseik a lovassághoz, a híradók a műszaki csapatokhoz hasonlíthatók. A honvédségnél a gyalogság a főfegyvernem, a többiek mind segédfegyvernemek, amelyek önmagukban csatákat, ütközeteket nem folytathatnak le, sem egyenként, sem

valamennyien összefogva s mindnyájan a gyalogság döntő harcainak megsegítésére hivatottak. A csendőrségnél az őrsbeli csendőrök vállán nyugszik az egész közbiztonság. Az őrsbeli csendőr minden közbiztonsági feladatot egymaga is képes megoldani, csak nem mindig olyan gyorsan, hatásosan és talán nem olyan jó eredménnyel, mint ha a többi szakszolgálatosok megsegítésére rendelkezésre állanak. A gyalogság a tűzértség támogatását kéri, ha támadásban igen erős ellenállásra bukkan. Az őrsbeli csendőr a nyomozók támogatását kéri, ha nagyobb szabású, rejtettebb, bonyolultabb bűncselekmény nyomozásáról van szó. És így van ez a hadsereg minden egyes fegyverneménél és így van ez a csendőrség minden egyes szakszolgálatánál. Ahogy a honvédségnél a gyalogság a főfegyvernem és minden más fegyvernem és szolgálati ág a gyalogság támogatására, megsegítésére hivatott, ugyanúgy a csendőrségnél is az őrsbeli szolgálat a főszolgálat és minden más szakszolgálat azért van, hogy az őrsbeli csendőrt támogassa, segítse.

Hasonlíthatjuk a csendőrségi kiképzést és képesítést a honvédség kiképzési rendszeréhez is. Tudjuk, hogy minden fegyvernembeli honvéd először az alapkiképzésben részesül. Honvédségi szolgálata alatt minden csendőr átesett ezen. Tudjuk azt is, hogy csak ezután került sor a tűzér, huszár, vonatos, híradós, légi, műszaki szakkiképzésre aszerint, hogy az illető honvédet melyik fegyvernemhez osztották be. Hasonlatos ehhez a csendőrségi kiképzés is. Minden csendőr a próbacsendőri iskolában szerzi meg az alapkiképzést, amely alatt azt az elméleti és gyakorlati tudást értjük, amellyel a csendőrt már kiengedik őrsbeli szolgálatra és ott felügyelet és vezetés mellett képes elvégezni a megelőző szolgálatot, a nyomozó szolgálat egyszerűbb eseteit, a karhatalmi és a biztosító szolgálatot. A hosszú, több éven át teljesített őrsbeli szolgálat alatt mutatkozik azután meg a csendőr hajlama, ké-

pessége és szeretete a szolgálat valamelyik ágazatára és ekként marad a csendőrségi főfegyvernemnél, vagy kerül különféle szaktanfolyamok elvégzése után valamelyik csendőri segédfegyvernemhez.

Hogy keletkeztek és miként váltak külön ezek a különféle szakok a csendőrségi szolgálat teljesítésénél? ... Ne gondolja senki, hogy valaki unalmában találta ki, vagy valaki mindenáron újat akart és így keletkeztek. Nem! A szükség keltette életre őket. Könnyű dolog ma már betelefonálni a nyomozó osztályhoz, ha egy gyilkosság, államellenes bűncselekmény, nagyobb szabású betörés vagy más „nehezebb eset” történik és könnyű a közlekedési őrsöt értesíteni, ha súlyos közlekedési baleset történik. De mi volt régen? ... Ha csak nem volt tanú garmadával, bizony megállt a tudomány! Megállt a tudomány és a csendőr kénytelen volt mások kétes segítségével „eredményt” összehozni. Kénytelen volt, — de mondjuk meg őszintén, nem az ő hibáján múltott ez a fogyatéka. Mégis hogyan segítettek régebben pl. a nehéz esetek kiderítésében? ... A járás-, szakasz-, esetleg a szárnyparancsnok lassan-lassan megismerték alárendeltjeiket s megismerték képességeiket is. Az egyikről megbizonyosodtak, hogy ügyesen leplezi le a vásári tolvajokat, a másiktól azt, hogy fáradhatatlanul tud üldözni, a harmadiktól, hogy nem sokat ad a tanuk beszédjére és ehelyett addig keres-kutat a helyszínen, amíg meg nem találja a rejtély kulcsát. A negyedikről megtudták, hogy a legmegátalkodottabb gyanúsítottat is oly ügyesen kérdezi ki, hogy a végén önmaga árulja el magát. Nem erőszakkal, gorombasággal és kegyetlenkedéssel kérdez, hanem fölényesen, derűsen, mosolyogva, szinte szórakozva, mint aki gyönyörűségét leli a lelki birkózásban. És így lassan megismerték a parancsnokok az egyes kiváló szakképességű csendőröket. Ha azután feltűnőbb, vagy nehezebb nyomozati cselekmény fordult elő, más őrsről

is ezeket vezényelték az illetékes őrsegítésére. A szakképzettségű csendőrökkel ma is ugyanaz a helyzet, azzal a különbséggel, hogy ma az ilyen csendőrök egy helyre vannak összpontosítva. Így alakultak nyomozó, közlekedési és híradó alosztályok.

Azt kérdezhetné valamelyik csendőr magában: hm, hát miért kell ezeket a kimagasló képességű vagy szakképzettségű csendőröket nagy városokban összpontosítani, hiszen ott csak elromlanak, mert a szórakozás, a mások után való futás, a sok pénzköltés és más kísértések elfordítják figyelmüket a szakképzettségük fokozásától. Kis helyeken inkább élhetnek ennek. És miért ne lehetne minden őrön az általános tudású csendőrök mellett egy nyomozó, egy közlekedési és egy híradó csendőr... Nem ez volna a legjobb megoldás?... Nem!...

Több felelet is volna erre a kérdésre, de csak egyet-kettőt sorolok fel. Ezek a szakképzettségű csendőrök az őrökön úgy járnának, mint az a városi cigányprímás, aki falura költözik, de nincs kinek muzsikálnia és hogy megéljen, favágásra meg mi másra vinné a kénytelenség. A művészetét meg elfelejtené. Nézzen körül a csendőr őrskörletében és feleljen rá: hányszor fordult elő egy éven belül olyan eset, amelynek kiderítéséhez — mondjuk — közlekedési csendőrt kellett igénybe venni. Úgy-e, csak néhány eset? Miért ülne tehát a szakcsendőr ezért a néhány eset kedvéért az őrön? Ma már egy-két óra alatt a legtávolabbi őr is elérhető a közlekedési őrparancsnokságok székhelyéről.

Azután nagyon sok szakcsendőrré volna szükség, ha minden őrre be akarnánk osztani egyet. Ezek kiképzésére, betanítására sem mód, sem idő nincsen. Ha pedig egy helyen két-három szakcsendőrré is szükség volna, akkor ezeket különböző őrskörökről nehezebb összevonni és nehezebben is tudnának összedolgozni, mert talán nem is ismerik egymást.

Ne féltsük a városokban állomásozó szakcsendőröket a kísértésektől. Falun is elbukik a gyenge jellemű csendőr és a legbűnösebb életű nagyvárosban is megállja a helyét az, aki nem a szórakozásnak, hanem komolyan a hivatásának él.

Fogadjuk el tehát, mint legjobb megoldást azt, ha a szakcsendőrök együtt vannak alosztályonként és székhelyükről kiszállva látják el szolgálatukat.

*

A szolgálat az előbb elmondottakból is kivehetőleg tehát a következő szakokra oszlik fel:

a) őrsbeli (megelőző) szolgálat, b) külön nyomozó, közlekedési, híradó, karhatalmi és biztosító szolgálat.

Ezek mellett is találunk azonban még más szolgálati szakokat, amelyek bár nem foglalkoznak közvetlenül közbiztonsági szolgálattal, mégis elengedhetetlen részei a csendőrségi gépezet zavartalan működésének. Ki mondhatja, hogy nélkülözni lehet a testületnél a számvivőket, az irodai szolgálatosokat, a fegyvermestereket, az egészségügyi személyzetet, a patkolómestereket?... Ezek nem végeznek nyomozó meg más fentebb felsorolt szolgálatokat, nem tartoznak a „csapathoz”, mégis szükség van rájuk.

Látjuk tehát, hogy a „próbairás”-tól kezdve a csendőr útja a testületben hány felé vezethet, — az „első szolgálatom” szorongó élménye után mily újabb és újabb körülmények közé viheti a csendőrt sorsa vagy törekvése, — látjuk, hogy a puska és szurony „szerszámon” kívül milyen sok más eszközzel szolgálhatja a közbiztonságot és látjuk, hogy a falusi őrsköltánya nyugodt környezetén kívül, milyen élénk ütemű, változatos és eleven élet várhat rá.

Bárhová is állítja a sorsa, bárhová segíti törekvése, egy bizonyos: csak úgy állhatja meg a helyét, ha ért a dolgához. „Ért a dolgához” — olyan egy-

szerű kifejezés ez, hogy szinte jól esik kimondani, mert benne már egy hosszú, nehéz munkálkodás eredménye van meg. Igen sokan vannak, akik vágyakozva sóhajták el magukban: „Bárcsak már én is értenék a dolgomhoz.”

Hogy a csendőr valóban értsen a dolgához, ahhoz az iskolákon kívül is folytonos önképzés szükséges. Ez alatt nemcsak a Szolgálati Utasítás pontjainak teljes ismeretére való törekvést kell értenünk, hanem azt, hogy azokat a segédleteket, amelyek rendelkezésre állanak, olvassa és szívja fel azokból azokat a tudnivalókat, melyeket mások tapasztalatai nyújtanak. Van ily segédletünk, tudjuk, ismerjük is azokat s ha ezeken felül a mi családi lapunkat, a *Csendőrségi Lapokat* is rendszeresen olvasgatja, észrevétlenül nő a tudása, a szaktudása. Azt érzi idővel az önképző csendőr, hogy kapott feladatait mindig könnyebben oldja meg, több örömet talál szolgálatában s csak az ilyen szolgálat jó és eredményes.

A szakértelem olyan, mint a mesterember szerzője. Azt tudjuk, hogy rossz kaszával csak gyatra kaszálást lehet végezni. Rossz tollal nem lehet szépen írni, rossz csizmában nem lehet hosszú utakat gyalogolni, rossz beretvéval legfeljebb gyilkosságot lehet elkövetni. Megérthetjük, hogy gyenge, hiányos, rossz tudással nem lehet a közbiztonságot szolgálni, hanem csak elrontani. Ahogy minden valamirevaló mesterember törekszik kiváló szerszámot szerezni vagy készíteni, ugyanúgy a valamirevaló csendőrnek is legfőbb gondja legyen a szakértelem megszerzése.

Magam előtt látom a kötényes falusi legényt, amint házuk kapuja előtt hosszasan utánanéz az elhaladó csendőrrjárőrnek és szinte feldobogni érzem mellében a nagyszerű gondolatot, amikor némán elsóhajtja magában: hej, ha én is csendőr lehetnék. Azután pedig meglendül lelkében egy erős elhatározás: csendőr leszek! — Így kezdődött valahogyan minden

csendőrben a testületbe való bejutás megkívánása. Ahogy azután megvizsgálhatta rendre, hogy megvannak-e a kellékek hozzá, felsorolta magában minden jótulajdonságát: büntetlen, kiszolgált katona, erős, egészséges, fiatal, — s máris készen érezte magát a belépésre. A szülőkkel, szíve szerelmével is eligazította a dolgot és jobb ruhába öltözködve, elment a csendőrörsre jelentkezni. Ott ugyan sok olyat is kérdeztek tőle, amire eddig nem gondolt és vaktában adogatta a maga-megnyugtató feleleteket, hogy bármilyen nagy tudomány is kell a csendőri szolgálathoz, megszerzi őket. Olyan nagy volt ekkor lelkében az elhatározás, hogy hegyeket lehetett volna vele megmozgatni. Mégis évek után a sok nehézség, a sok keserves kínlódás, nem egyszer lemondó gondolatokat sajtolt ki belőle. Hosszú évek után már nem az erős elhatározás tartotta a testületben, hanem a kénytelen-ség és úgy szolgált már ezután, mint a rügótlan bicska. Ki-be nyeklett, amikor hozzányúltak, amikor használni akarták és csak sok praktikával lehetett vele valamit kezdeni úgy, hogy haszon is legyen belőle.

Nemcsak ezt látom azonban az én csendőröm szolgálati életében! Látom azt is, hogy önérzete megmozdult, szégyelte korábbi fogadozásai és erős elhatározásai kudarcát. Mint a földreesett madár, többször is megkísérelte ismét felemelkedni. Lelki ereje megmozgatta, megindította új munkákra, — de bizony rövidesen kifogyott és újra a régi rügótlan bicska volt. Sok jószándékú csendőr sok erőlködése veszett kárba ilyenképpen.

Láttam én ezt sokszor, megfigyeltem sok csendőrön és amikor kutatni kezdtem, hogy mi az oka a jószándékú buzgalom elhanyaglásának, rájöttem arra, hogy kettős oka is van. Az egyik ok az volt, hogy az illető nem igyekezett fiatal korában szakértelemre szert tenni, a másik az, hogy nem vette észre — mert a korábbi tudásából akart élösködni, — hogy lemaradt

a haladás útjáról és sok szakadás meg lyuk keletkezett tudásában. Beszélgessünk csak ezekről az okokról. Jó, ha megvilágítjuk ezeknek a lemaradásoknak okait, hogy azután kivédhessük őket, mert a késő bánat eb gondolat.

Amíg csak próbacsendőr vagy fiatal csendőr valaki, addig az alapvető tudást kell megszereznie. Az alapvető tudást az iskolában és az őrön való szorgalmas tanulással szerzi meg. Ha megszerzi!... Miből is áll ez a tudás?... Majdnem azt mondhatjuk, hogy a Szut. és Btk. megtanulásából. Másfél, két év alatt a lényeges részeket meg is lehet tanulni. Hogyan van az mégis, hogy már itt is bajok vannak elrejtve? Olyan egyszerű az ok, hogy szinte alig hisszük el. A próbacsendőr vagy a fiatal csendőr nem érti meg, hogy miért kell tanulnia. Azt hiszi azért, hogy véglegesítés! Ez jár a szeme előtt és semmi másra nem gondol. Pedig, hacsak azt kérdezné meg önmagában, hogy mi végre, mi célból véglegesítik a csendőrt, akkor rájönne, hogy nem azért kell szorgalmasan tanulnia, hogy véglegesítés, hanem azért, hogy olyan tudást, annyi értelmet, szakértelmet szerezzen meg magának, hogy azzal — bárhová is állítják — a közbiztonsági szolgálatot el tudja látni. Már most éppen ezért a tanulása, előrehaladása végett olyan módokat is felhasznál, amelyek nem a szakértelem megszerzéséhez vezetnek. A tanulásnak az eredményeit a kikérdezéssel, írásbeli dolgozatokkal állapítják meg. Ha tehát a felelet az alapja (szerinte) az eredménynek, akkor azt könnyűvé igyekszik tenni. Csak a látszatát mutatja a tudásnak, amikor sугásból él, amikor „puskákat” használ, amikor kidolgozásait mással csináltatja meg.

Közismert dolgok ezek, bizonyára ismernek bajtársaim több efféle mesterkedést is, csak az a kérdés, hogy okosan gondolkozva, megértik-e azt, hogy miféle következményekkel jár az ilyen módszer a jövő szolgálati életükre. Ha ezt a „tudást” akarja használni a

közbiztonsági szolgálatban, akkor könnyen úgy járhat, mint az az utas, aki hamis jeggyel ül a vonatra: megbüntetik és leszállítják. Megértjük-e ezekután, hogy a szakértelem megszerzésének célja nem a véglegesítés a fiatal csendőri korban, hanem egyedül az, hogy olyan és akkora tudást szerezzünk meg, amelyikkel szakmánkban hasznos munkát tudunk végezni. Megértjük-e, hogy az átmázolt, befestett hibák és hiányosságok hamar kiderülnek, mert a festék és máz hamar lekopik és megmutatkozik a csúf valóság: a hozzá nemértés.

Aki ilyen nagy tévedéssel, meg nem értéssel kezd hozzá jövője megalapozásához, azt persze, hogy csalódás éri. Nem is beszélek arról, hogy voltaképpen nem ő a csalódott, hanem csalódott a testület, csalódtak az előjárók. Szűk kis eszével csak az orra hegyéig lát és csak a saját érvényesülésének bukdácsolását és akadályait látja s nem a szolgálatét. Pedig tulajdonképpen az vesztett, az csalódott, amikor a sok igyekezettel nevelt, oktatott és sok pénzbe került csendőről kiderül, hogy a használható, szakértő csendőr helyett csak selejtes létszámtöltelék maradt meg. Az ilyen csendőr szokta azután okolni a körülötte lévőket, meg a sorsot, méltatlankodik és bírálgat, pedig azt kellene dörgő hangon hallania mindennap, hogy nem a testületet találták ki az ő érvényesülésére, hanem öneki kell a testület szolgálatába állania. Nem a testület van a csendőrért, hanem a csendőr van a testületért.

Meg kell értenünk és meg kell értetnünk tehát a fiatal csendőrökkel, hogy az érvényesülésnek az útja csakis a szakértelem megszerzése. Aki nem szerezte meg, vagy aki ehelyett bujkálva, mesterkedve a szakértelemnek csak a látszatát szerezte meg, az ne számítson nálunk eredményre, megbecsülésre, előrehaladásra. Mi sem számítunk rá!

A másik ok a jóhiszemű, de kellőképp fel nem vilá-

gosodott csendőrnél: a lemaradás! Az idősebb csend-örökkel esik meg az ilyen baleset.

Ismertem egy embert, aki 8—10 évi kemény, szorgalmas és derekas munkával igen tekintélyes vagyont szerzett magának. Egyszer azután nem tudni milyen bogár mászott a fejébe, de abbahagyta ezt a dicséretre-méltó buzgalmát. Azt hangoztatta, hogy dolgozott eleget, szerzett eleget, van már miből megélnie. Néhány éven át tényleg pipázgatva, lábát lógatva élte a maga kényelmes életét és mosolyogva szemlélgette maga körül a tovább küzdőket. Sokszor elmorogta bajusza alatt fölényesen, mosolyogva: „Milyen számár a szomszédom: van neki bőven mindene s mégis, hogy fárad, küzd és fogyasztja az életét”. Amint mondtam, ment is ez egynéhány éven át. Azután pedig — eleinte ritkábban — későben mindgyakrabban, anyagi nehézségei támadtak. A vagyon, a pénz fogyott. Sokszor ijedten vette észre, hogy nagyobbakat csúszik hátrafelé, mint gondolta volna. Új, nem várt kiadások követelődtek, amelyeket már nem tudott fedezni. Összebb-szorította pipázgató, kényelmes életének nadrágszóját, kénytelen volt lemondani megszokott és jól-eső kisebb-nagyobb szórakozásairól, de még így is voltak nehézségei. Tornászott, vívódott a kiadások csökkentése végett s megpróbált mindenféle, látszólag ügyes megoldást, hogy a kényelmes élet megmaradjon, csak éppen dolgozni nem akart. Amíg vagyona, hitele ki nem merült, addig hallani sem akart a munkáról. Most azután ott áll, ahol valamikor elkezdette. Vagyon, jövedelem nélkül, elkényelmesedve, elpuhulva, megöregedve csupaszon, mint a száraz ág. Dolgozni már nem tud, megélhetése nincsen. A nélkülözés és az éhség mindgyakrabban odaviszi tekintetét a lemosolygott szomszédra s szívében mérhetetlen keserű gyűlölettel, de szájában alázatoskodó könyörgéssel falatokat kér, hogy éhségét csillapítsa, rongyos ruháját megfoltozza, didergő szobáját — hacsak

szalmafüsttel is — felmelegítse. A bűn gondolata burjánzik fel lelkében, káromolja az Eget, gyűlöli embertársait, különösen azokat, akikkel együtt indult a munkás küzdelmes életre, akiket az első nekilendülésben messzire elhagyott magamögött s akik most mégis messzire előtte járnak.

Ki volna közöttünk, aki nem tudna erre az emberre bírálatot mondani, ki volna, aki meg ne találná elesettsége okát? ... Nem azt mondanánk-e valamennyien, hogy miért volt olyan számár, hogy fejébe szállván a gyors eredmény, abbahagyta a munkát. Bizony így beszélénk valamennyien és igazunk is volna!

Nézzünk azután körül a magunk portáján. Vizsgálgassuk meg magunkat és bajtársainkat: van-e hasonló csendőrközöttünk s vannak-e, akik menthetetlenül efelé a bekövetkezés felé sodródni, akik élösködnek tudásuk vagyonából, de fiatalon, tetterősen nem igyekeznek tovább tanulva, szakértelmüket fokozni, vagy csak megtartani is. Bizony, vannak elegend!

Ha emberünk példáját és ennek tanulságait áthasonlítjuk a csendőri szolgálat terére, akkor élet-szabályként állíthatjuk fel azt a tételt, hogy a szakértelmet meg kell szerezni, meg kell tartani és tovább kell fokozni.

Itt azután előjáróban is megjegyzem, hogy ez nem könnyű dolog. Nem azért, mintha nehéz volna pár naponként vagy hetenként egy újabb rendeletet megtanulni, egy újabb gyakorlatot végrehajtani, az újabb eszközök használatát elsajátítani vagy újabb esetek minősítésével foglalkozni. Nem azért! A nehézség a megnevezésben, a felismerés hiányában van. A mindennapi munka — bár minden nap könnyebben végezzük el — valami ferde, szokatlan, de megnyugtató érzés- és gondolatvilágot alakít ki bennünk. Elvégzésével hajlandók vagyunk elhíttetni magunkkal, hogy ennyi volt a kötelességünk és azt meg

is tettük. A látó, okosan gondolkozó csendőr azonban a mindennapi közönséges munka mögött meglátja a jövő követelményeit.

Szolgálatunk bármelyik szakában előforduló eseteknek tanulságai vannak. A mindennapi munka is sohasem egyforma, mint a favágás. Ha nyomoztunk és kiderítettük a lopás végrehajtását egy áruló ujjnyom segítségével, akkor nem térhetünk napirendre felette, amikor a feljelentés végére pontot tettünk. A szakértelem fokozása vagy csak fenntartása is megköveteli, hogy gondolkozzunk azon: vajjon miképpen derítettük volna fel a lopást, ha történetesen kesztyűben, vagy gumikesztyűben dolgozott volna a tolvaj. A portyázó csendőr az útjába akadt jelenségekkel szemben hasonlóan kell, hogy foglalkozzék. Ha pl. igazoltat valakit és az illető igazolvány hiányában egy helybeli megbízható egyénnel akarta magát igazolni, de ez a helybeli egyén tudni sem akar róla, akkor kész az eredmény. De ez csak mindennapos közönséges munka. Szakértelmünk fokozása pl. megköveteli azt, hogy gondolkozzunk afelől: ugyan miképpen tudtuk volna őrizetbe venni mégis az igazoltatott emberünket, ha történetesen a „megbízható” helybeli egyén cinkostársa az illetőnek. A közlekedési őrs járőre is gondolkozzék azon és találja is meg a módját, hogy miként fogta volna el a menekülő gépkocsit akkor, ha annak sokkal gyorsabb lett volna a járműve, vagy ha a járőr motorhiba miatt kénytelen lett volna megállni.

Szolgálatunk szakának bármelyikében is töltjük be hivatásunkat, mindenütt jelentkeznak, kínálóznak ezek a néma segítőtársak, csak ismerjük fel őket. A szakértelem fokozásának szolgálatában kínálóznak ezeken felül a hallott, látott, olvasott esetek tanulságai. Értsük meg, hogy hasznunkra vannak, mert ha nem is tanulunk belőlük új dolgokat, az bizonyos, hogy ezen az úton haladva, nem felejtethünk. Meg-

szerzett tudásunkat megtarthatjuk, vagyunk tehát nem csökken.

Olyannak kell vennünk a tapasztalatok keresését, mint tudásunk kamatait. Példánkban szereplő emberünk is azért járt rosszul, mert vagyonát nem kamatoztatta, hanem a tőkéből élve, azt fogyasztotta. megszerzett szakértelmünket is tekintsük tőkének és igyekezzünk azt kamatoztatni. Nem boszorkányos dolog ez, könnyűszerrel elérhetjük, ha felismerjük hasznát és megtanuljuk a módját.

Nekem hiába is mondaná valaki, hogy készítsek olyan cipőt, amelynek nyelve egybe van szabva a felső résszel. Miért? ... Mert én semmiféle cipőt sem tudok készíteni. Pedig ezért az egybeszabott cipőért többet fizetnek. De ha egy cipésmesternek mondanák ezt, az már vállalkozna erre, mert szakértő a cipőkészítésben és azt a kis újítást, ami az egybeszabással jár, könnyen megtanulhatja. Ez a könnyen megtanulás, ez az értékesebb munka a cipész tudásának a kamata.

Vagy fordítsunk a dolgon! Ha én azt mondanám egy kertésznek, hogy a megelőző szolgálat nagyobb sikere érdekében fektessen nagy súlyt az idegenellenőrzésre és ő, mondjuk, vállalkozna is erre, — érne-e el eredményt? ... Nem, mert ő meg a megelőző szolgálat lényegével és alkalmazásával nem ismerős. De ha én ezt olyan csendőrnek mondom, aki már gyakorlott a megelőző szolgálatban, vajjon ennek is nehéz lesz ezt helyesen és eredményesen végezni? Nem, mert azt a kis változást, ami az idegenellenőrzéssel terhelné a megelőző szolgálatot, a csendőr könnyen és gyorsan megtanulhatja és elsajátíthatja.

Ez a könnyebb megtanulás, ez a több eredmény a csendőr tudásának kamata. A szakértelem tehát könnyen kamatoztatható, ha van bennünk annyi értelem, hogy ennek módjait felismerjük és ha van szívünk és lelünk hozzá, hogy ezt komolyan akarjuk is.

Mindent egybevetve: a szakértelem alapja a szorgalommal és lelkiismerettel megszerzett tudás, fenntartója a hivatás iránti szeretetből fakadó és becsvágytól vezérelt munka, eredménye pedig a csendőrközösségnek az a tekintélye, tisztelete és megbecsülése, amely mindnyájunkat felemelt fővel járó, a szó nemes értelmében vett büszke emberekké avat.

Ezért soroljuk a szakértelmet a csendőrerények közé.

PÁRTATLANSÁG.

A csendőrerények sorozatában ahhoz a kiemelkedő erényhez érkeztünk el, amely a szolgálatteljesítésnek nemcsak értékmérője, de mivoltánál fogva az egész csendőri intézmény fenntartója. A pártatlanság a csendőrségi testületre, tehát az összességre vonatkoztatva, a testület gerince, amely erősségével, rugalmasságával szilárdan tartja a testet. Az egyes csendőrök egyenkénti pártatlanságából tevődik össze az egész testület eme kiemelkedő erénye, szükséges tehát, hogy minden bajtárs megismerje a pártatlanság magját, csiráját és felnövekedését, hogy azután önmagában most már tudatosan kitermelje, kiművelje.

Megértéséhez induljunk ki abból, hogy milyen szükségyszerűségek keltették életre ezt az erényt.

*

A Teremtő, amikor az első ember nyomán megteremtette az élőlényeket, akkor csupán életet adott nekik. Semmi más egyebet nem adott azonban, mintha csak azt mondotta volna neki: íme van tested, tudsz gondolkozni, érzel s ha csupán az első mozdulatodat, lépésedet megtetted, akkor már a te dolgod, mit, miért és hogyan csinálsz. Majd az eredményeid megmutatják azután, hogy életképes vagy-e, vagy elpusztulsz.

Igy indult az élőlények közül az első ember is és így indul még millió évek után is az újszülött. Menetlevele a test, útiköltsége az életosztón, a gondolat és az érzelem, — célja maga az élet. A vezénylés helye nincs meghatározva és a vezénylés időtartama is bizonytalan. Senki sem tudhatja, hogy mikor és hogyan ér el a vezénylési helyére, meddig maradhat ott és ho-

gyan él ott, — de fűti az ösztön, irányítja a gondolat és érzelem és szüntelen mozgásban törekszik célját elérni. Minden ember a maga módján teszi ezt és a sok ezer és millió ember élete nem más a felülről szemlélő előtt, mint állandó nyüzsgés, kavargás, amelyben a párányi egyesek egymás hegyén-hátán futnak, rohannak, megtorpannak, összeütköznek, birkóznak és pusztítják egymást. Ha azután leszállunk a magasról szemlélő polcáról és az aránylag csendesebben nyüzsgő magunk élete körét vizsgáljuk, akkor azt látjuk, azt tapasztaljuk, hogy de sok bajuk is van az embereknek egymással. Mindenki a saját célja felé igyekszik és mindenáron azt akarja elérni; persze óvhatatlan, hogy egymással szembe ne kerüljenek, egymással össze ne ütközzenek. Az ösztön és a tudatosan kiszámított cél utáni futás persze igyekszik azon melegében az ilyen szembekerüléseket, összeütközéseket megoldani. A szembekerült, egymásbaütközött érdekek azután nagyon különféle megoldásban nyernek kielégítést aszerint, hogy a két szembekerült fél vérmérséklet, szellemi és lelki kiműveltség dolgában milyen fokon áll. Kezdve az erőszakos, önhatalmú megoldástól, a megfélemlítésen, bosszún, rábeszélésen, félrevezetésen, lekenyerezésen, idegen, érdektelen emberek döntőbíróul felkérésén át, az állami igazságszolgáltatás igénybevételéig, nagyon sok az összeütközött érdekek megoldásának a módja és eszköze.

De nemcsak az egyeseknek vannak érdekeik és céljaik és így nemcsak ezek között támadhatnak összeütközések. Az állam — amely nem más, mint az egyének közös hatalmi területén élő összessége —, szintén élő személy, amelynek részint a többi államokkal való versenyfutásban ezekkel támadhat érdekösszeütközése, részint önmagában, bent az országban élő egyedeivel szintén összeütközhetik, ha érdekeik keresztezik egymást.

Jól tudjuk azonban azt is, hogy az életnek nevezett

forratagban nem csupán az érdekek ellentétességéből keletkeznek összeütközések, birkózások. Az élet harcát élesztik, szaporítják mindezekon felül az egyesek eltorzult erkölcsi világának megnyilvánulásai. Vannak beteg agyú emberek, akik nem érdekeik végett, valamely cél érdekében birkóznak és harcolnak, hanem beteges hajlam kényszeríti őket erre. Vannak hivatásos gáncsvetők, akik szintén nem érdekeik végett, hanem elfajult érzékiségből akadályozzák, gáncsolják a körülöttük, céljaik után futó embertársaikat.

Az állam, amelyben ez a kavargás, nyüzsgés és harc folyik, amennyire lehetséges és előre kiszámítható jó eredményt remél e téren elérni, igyekszik ennek a harcnak elejét venni, illetőleg az érdekek után való futást meghatározott mederbe terelni. Evégből azután szabályokkal és törvényekkel irányt szab és a megnevezett cselekvéseket és módokat megtorlással fenyegeti. Az ösztönélet, a cél után való vak futás, az érdekek féltése, a tudatlanság, vagy éppen az erő tudata azonban mindig erősebb, mint a törvények és szabályok gátja és ezért keletkeznek a világi írott törvényekbe, másrészt a vallási és társadalmi íratlan törvényekbe ütköző cselekedetek: a bűnök.

Kilyukadtunk tehát a bűnnél és ezzel mi csendőrök azt mondhatjuk, hogy hazaérkeztünk. Ez a mi tágas területünk, ahol hivatásunkat végezzük, ahol a nyüzsgő, kavargó, egymást taposó, bűnöző emberek között őrseget állunk, sorompókat nyitunk és zárunk.

Bűnöznek tehát az emberek céljaik, érdekeik elérésére, beteges vágyakból és alacsony vagy megrögzött lelkiségből. Bűnöznek az egyesek az egyesek ellen, az egyesek a köz és az állam ellen és bűnöznek a világi, vallási és társadalmi törvényekbe ütközve. Mi pedig itt állunk közöttük és szakértői szemekkel figyeljük a megnyilvánulásokat, hozzáértők módjára és hivatásunk betöltéseként közbelépünk. Irányítjuk, terelgetjük ezt a forratagot, az összeütközőket szétválaszt-

juk, a vétkeket megállítjuk és ártalmatlanná tesszük. Tanultságunk, képzettségünk, szakértelmünk, hozzáértésünk és erőnkkel igyekszünk a rendet és a biztonságot fenntartani.

*

Eme nagyszerű hivatásunk betöltéséhez azonban nem elégséges az előbb felsorolt néhány képesség. A képesség is olyas valami, amit lehet jóra vagy rosszra felhasználni, amellyel lehet jó eredményeket elérni, ha helyesen alkalmazzuk és lehet rontani vele, ha nem értünk az alkalmazásának módjaihoz. Képes lehet valaki egy métermázsra súlyt felemelni, de rosszra használja fel ezt a képességet akkor, ha azt a súlyt egy másik emberhez vágja és agyonüti azt. Jóra használja fel ezt a képességet akkor, ha a beomlott tető gerendáját emeli fel és így kiszabadítja az alája szorult embert. Képes lehet valaki arra, hogy a tömegeket magával ragadja és vakon követik őt, de rosszra használja fel ezt a képességét, ha a tömeget rendbontásra használja fel és nem arra, hogy pl. az ellenség ellen vigye őket. Amint látjuk, nem elég a képesség, de szükséges hozzá bizonyos lelki felemelkedettség, az szükséges, hogy képességeinket megnyilvánulásaiban tiszta erkölcs irányítsa, hogy képességeinket csak jóra használjuk fel.

De a jó szándék sem elég a képességek felhasználásánál akkor, ha azokat nem helyesen alkalmazzuk. Hiába képes a mi emberünk felemelni azt a gerendát: nem tett vele jót, ha felemelve ugyanakkor felszabadít egy másik súlyosabb gerendát, amelyik menthetetlenül agyonüti az alatta lévő, bentszorult embereket. A másik emberünk képessége sem ér semmit, ha a tömegeket magával ragadta ugyan az ellenség ellen, de nem képes az ellenség ellen eredményesen harcba vinni és pusztulásba rántja őket. Megértjük tehát, hogy a képességek kifejtéséhez a jó szándékon felül szükséges

a képesség eredményes felhasználásának módját is ismerni.

Ha mármost visszatérünk az összeütközött érdekek eligazításának hivatásszerű, kötelességből folyó teljesítéséhez, akkor tudjuk, hogy ehhez a jószándék és a hozzáértés is szükséges.

Az összeütközött érdekek levezetője a büntető-törvényekbe ütköző cselekedetknél: a csendőr. Ő az első személy, aki felfedezi azokat, vagy akinek panaszolják. Ő parancsol megállást a készülő bűncselekményeknél, ő akadályozza meg közbelépéssel a folytatást és a már befejezett bűncselekmények esetében ő igyekszik a kárt vagy sérelmet csökkenteni, a bűnösöket felderíteni és a bíró elé állítani. Ebből is láthatjuk, hogy milyen nagyfontosságú a csendőr munkája; hát még ha hozzáteszük azt, hogy ezen alapszik az ország rendje és biztonsága. Ez a mi hivatásunk, ez a mi kötelességünk és ehhez szereztük meg a képességet a törvények, szabályok, rendeletek megtanulásával, begyakorlásával. Csak jó szándék és hozzáértés kell még hozzá!

Hogyan? ... — kérdezhetné valaki — hát lehetséges az, hogy a csendőr két ember dolgában jó szándék nélkül végezze hivatása szerinti kötelességét? ... Lehetséges az, hogy hozzáértés nélkül igazítsa el két ember összeütközését? ... Akármennyire megrökönyödő kérdések is ezek, kénytelenek vagyunk azt felelni: Igen! Lehetséges! A csendőr is ember, — a csendőr is tévedhet hamis utakra és tévelyeghet hamis módokon. Vegyünk csak elő egy példát és járjuk meg gondolatban annak minden részletútját, tekintsük meg minden cselekményét, hatását és végül a befejezését. Csupán a jó szándék mérlegeléséről legyen ezúttal szó és csak azt vizsgáljuk, hogy ki, hogyan vét a jó szándék követelménye ellen akarva és akaratlanul.

Két ember az élet útján céljaik után futásuk közben összeütközött. Nem folyamodtak bírói segítség-

hez, hanem megoldották a dolgot maguk között. Mondjuk az egyik leszúrta a másikat. Az esetet nyommon követi a csendőri munka: a nyomozás. A nyomozással megbízott csendőr ezt a munkát végezheti elfogulatlanul vagy elfogultan. Azt tudja mindegyikünk, hogy nyomozni csak elfogulatlanul szabad, de azt viszont kevesen tudják, hogy ennek ellenkezője az elfogultság olyan emberi gyarlóság, amely alól csak az igazán alapos, erős lelki felépítésű, nagy szakképzettségű és tapasztalatokban gazdag csendőr képes kivonni magát. Az elfogultság lehet tehát szándékos és meg nem értésből származó. A szándékos elfogultság is kétféleképpen keletkezhetik: vagy önző, haszonleső pártosságból, vagy pedig mindezeket nélkülöző emberi gyarlóságból.

Igy leírva, ezek a gondolatok útvesztőnek tetszenek, amelyben olyan nehéz az első elolvasásra eligazodni. Valóban, hogyha a csendőr a nyomozáshoz hozzákézd és abban dolgozik, útvesztőbe kerül, amelyből csak igazán sok gondolkodással, magáravigyázással, önbírálattal tud kikerülni, úgyhogy nem bántja, nem sérti egyik szereplő fél emberi érdekeit sem.

Menjünk végig példánkon és vizsgáljuk sorra, hogy a nyomozó csendőr hol, mikor és hogyan kerül bele az útvesztőbe és miként sikerülhet onnan helyesen, megengedetten kijutnia. Egyik ember leszúrta a másikat. A hír fut, terjed és valami úton eljut a csendőrhöz is. Már abban a pillanatban, amikor megtudja, meghallja: akarat nélkül is gondolatok keletkeznek benne és kivált valamilyen érzést. Az egyszerű hír tehát nemcsak mozgást, cselekvést vált ki a csendőrből, — de mint gombnyomásra meginduló gépezetet, megindítja fejében a szellemi munkát is, amely e perctől kezdve folyik is szüntelenül. A képzett, tanult csendőr azonban nem engedi szabadon érzései által keletkezett gondolatait, hanem megállást parancsol az észnek és azt mondja magában: „Most még semmit sem tudok

a híren kívül, nem török tehát pálcát már most még a gyilkos felett sem”. Okos beszéd ez, de hányan vannak, akik ilyen elfogulatlanul fogadják csak a puszta hírt is és hányan vannak, akik ezt az elfogulatlanságot meg is tudják tartani a nyomozás folyamán végig?... Kevesen. A legtöbb nyomozót elfogja valamely érzés, akár a hír hallatán, akár a későbbi nyomozó munka során és ebből nem tudván kiszabadulni, elfogultan folytatja és végzi be munkáját.

Hogyan keletkezik az elfogultság érzése? Számítatlan körülmény és jelenség váltja ezt ki és se vége, se hossza nem lenne, ha azokat mind fel akarnánk sorolni. Néhány példa felmutatásával igyekszem megértetni ezt az érzést.

Két körülményből kiindulva, gondolom, hogy legjobban megértethetem. Vagy ismerem a szereplőket, vagy nem. Az elfogultság érzésének keletkezése szempontjából az egyszerűbb — mondjuk veszélytelenebb — a nyomozóra nézve az, ha nem ismeri a szereplőket. Induljunk ki tehát ebből a körülményből. Miféle érzések keletkeznek a csendőrben a hír hallatára?... Sok mindentől függ. Ha éppen legsürgősebb munkája közben éri a hír, akkor bosszankodik. Ugyanez az érzés kel fel benne, ha éppen szabadságra készül, — ha most tért vissza fárasztó szolgálatból, — ha nagyon rossz az időjárás, — ha az ágyból ugrasztották ki, — ha az esti jó szórakozást ígérő névnapi vacsoráról vagy találkáról marad le — és a többi. Érzések keletkeznek a csendőrben, de másfélék pl. akkor, ha egy-két hasonló eset után, íme, rövidesen itt van a harmadik. Valami türelmemvesztésféle érzés ez. Ha a sértett felesége vagy gyermeke a kétségbeesés megdöbbentő látványával közli a hírt, vagy ha állatias módon végrehajtott cselekedetet mondanak el, akkor a szánsalom és a düh érzései keletkezhetnek és kavarghatnak a csendőrben. Másféle érzések keletkeznek a nyomozóban akkor, ha a saját lelkivilága is érzékeny állapotban van. Nyo-

masztó anyagi gondok, családi bajok, betegségek, gyász, bűnhődés, nyugtalan lelkiismeret érzései közben jött hír új, zavaros, kellemetlen érzést kelt a nyomozóban. De keletkezhetnek kellemes érzések is! Régóta nincs tevékenysége és örül, hogy most felmutathat majd nagyszerű munkát előjáróinak. Valamely más kellemetlen munkától szabadul meg ezáltal. Stb.

Ezeknek és hasonló körülményeknek, jelenségeknek hatásai alatt keletkezett érzések előntik egész lényét, gondolkodását. Felszívódnak egész valójába és ezek irányítják későbbi cselekedeteiben. Persze nem helyes irányban. Olyasféle ez, mint a mérgezés vagy mint a szesz. Nem engedi a tiszta, józan ész háborítatlanul működni: másként lát, hall és ítél meg mindent, ami körülötte történik, vagy történt és annyira tér el a helyes, célravezető és szabályos munkától, amilyen erősen megmérgezték vagy megrészesítették ezek az érzések. Képzeljük el csak, hogy mi lesz ennek a következménye, ha még ezeken felül a nyomozás közben is keletkezhetnek egyre benne újabb érzések, amelyek vegyülnek, keverednek az eddigiekkel. Pedig ott érik még csak új behatások, amelyek most már nemcsak gondolkozásra, hanem azonnali cselekvésre is kényszerítik a nyomozót. Akinek nem volt elég lelki ereje és nem volt elég önuralma a hír hallatára keletkezett érzéseit visszafojtani és megsemmisíteni, annak kétszeresen keserves útvesztő lesz a nyomozás akkor, amikor éppen a kellős közepében lesz.

Mi a következménye az ilyen elfogultságok közepette végzett nyomozó munkának? Magam előtt látom a helyszínre igyekvő csendőrt. Arc kifejezése bosszús. Szinte lerí az arcáról, hogy most nem az jár az eszében, amit tennie kell vagy lehet a nyomozás során, hanem ott rágódik lelkén a félbehagyott munka, az elszalasztott jó alkalom, az otthon hagyott keserves állapot. Másiknál pedig valami kemény, erős elhatározottság látszik és szinte félelmetesen tükröződik arcán a

bekövetkező cselekedeteinek erélyessége, keménysége. A helyszínre érkezve azután a bűncselekmény látványa, nyomai, a közvetlen szereplőkkel való találkozás benyomásai, azok viselkedése, mind-mind dobálják, labdazzák érzéseit. Minthogy pedig ott már cselekednie kell, ezekben a cselekvésekben nyilvánul meg az elfogultság különféle összekevert érzése. Az éppen felszínre került érzés szerint egyik csendőr mérgesen, dühösen, elvakultan tesz-vesz, intézkedik, a másik pedig lagymatagul, puhán, erélytelenül és csak nagyjában tessék-lássék módon folytatja le a nyomozati cselekményeket. Hiába tanulta meg tehát és hiába tudja kiválóan a Szut. 66. §-ában foglalt és a nyomozás lefolytatásához elmaradhatatlanul szükséges követelményeket, a különféle érzésekből keletkezett elfogultság elfeledteti vele azokat és a nyugodt, megfontolt, tervszerű munka felborul. Az eredmény persze helytelen, hibás, rossz.

Sokszorosan és felfokozottan veszélyes azután a nyomozóra nézve az elfogultság érzésének keletkezése szempontjából az az előfordulható körülmény, hogy ismeri a szereplőket. Különösen a sértettet vagy gyanúsítottat. A hír tudomásulvételekor már mint a megnyitott csap, úgy önti a különféle érzéseket az elfogultság. Anélkül tehát, hogy az előbb felsorakoztatott és elfogultsági érzéseket kiváltó körülmények közül egy is fennállana, sokszorosan keletkezhetnek elfogultsági érzések. Ez a személyismeret lehet közömbös, de az esetek legnagyobb részében azonban befolyásoló. Kezdve a rokoni köteléktől, a baráti viszonyon, személyes rokon- vagy ellenszenven keresztül felsorolhatatlanul nagy azoknak az érzésvilágunkba beleágyazódott melléktekinteteknek a száma, amely már az első hír hallatára is elfogulttá tesz bennünket. Csak az igen erős erkölcsi alapon álló csendőr képes ilyen körülmények között is az igazsághoz való rendíthetetlen ragaszkodás érzésével és akaratával a nyomozáshoz hozzáfogni.

Hogy milyen nehéz ettől a gyarlóságtól megszabadítani magunkat, bizonyítják azok a ritkaságokat megörökítő feljegyzések, amelyek szerint pl. az apa bíró elítéli a fiát, a testvér csendőr elfogja a saját öccsét, a férj az igazsághoz való ragaszkodásában felesége ellen vall, stb.

A csendőr magasztos hivatása e téren is az iválampa vagy a fényszóró világosságával mutat irányt és viselkedésével bizonyosságot tesz erkölcsi emelkedettségéről. Ha az emberek összeütközése során folytatott nyomozómunkáját nem befolyásolja a kéretlenül feltolakodott sokféle érzés, ha képes ezeket az érzéseket a velük együtt jelentkező szigorú önbírálattal leküzdeni, akkor nevezheti magát emelkedett erkölcsi felfogású csendőrnek.

A két ember ügyes-bajos dolgában folytatott csendőri munkát azonban nem csupán az eddig ismertetett körülmények befolyásolják. Ezeket nevezhetjük akaratunkon kívüli, az emberi gyarlóság tudatalatti megnyilvánulásainak, amelyekben nincs megfontoltság és nincs a rossz akarása. Olyan titokzatos vonzóerőnek lehet ezeket tekinteni, amelytől nem képes az egyén szabadulni, még akkor sem, ha nyilvánvalóan kárát vallja is. Olyan ez, mint az esti lepke viselkedése, amely a gyertyalángba többször is belecsapódik, pedig dehogy is akar elpusztulni. És a vége mégis az!

*

Ne feledjük el és ismételjük meg, hogy mi csendőrök két ember vagy két embercsoport érdek-összeütközésének legelső szereplői vagyunk az államhatalom részéről és az igazságszolgáltatás bevezető ténykedéseit: a nyomozásokat végezzük. Tehát szerepelünk, ténykedünk ezeknek az embereknek összeütközött dolgaiban s majdnem azt mondhatjuk, hogy tőlünk függ az igazságszolgáltatás teljessége. Éppen azért, mert legelőször foglalkozunk vele. Jól ismerjük azt a nagy

igazságot tartalmazó mondást, hogyha a kezdet el van rontva, akkor az egész nem ér semmit. Mi lesz akkor, ha határozottabban és nyiltabban kimondjuk, amit ki akarunk mondani most már, azt t. i., hogy mi lesz akkor az igazságszolgáltatással, ha annak a kezdetét a csendőr szándékosan elrontotta? . . . Rossz erre még rágondolni is, de tárgyaljuk meg ezt a kérdést mégis alaposan, ha másért nem is: a felvilágosításért és az okulásért.

*

A csendőr is ember, a csendőr is húsból és vérből való teremtés, benne is megvolt az emberi gyarlóság minden csirája születésekor. Évek során ezek a csirák növekedtek és akár szem előtt, akár elrejtetten, de megmutakoztak viselkedésében, magatartásában, cselekvésében. Szerencse dolga volt azután az, ha szülei, tanítói, nevelői észrevették ezeket és volt gondjuk és lelkiismeretük lenyesegetni vagy az erkölcsösség nemes vesszőjével beoltani. Ha igen, akkor az ifjú igen nagy segítséget nyert és egészséges szellemben nőtt fel, de ha nem voltak egyengetői, akkor felnőtt az ember veleszületett gyarlóságának minden giz-gazával gyomlálatlanul. A jó és rossz tulajdonságok összekeveredve fejlődtek ki benne és egyéniségének képe olyan volt, mint a kapálatlan kert, amelyben van ugyan nemes növény is, de uralkodik a dudva, a gaz. Az ilyen ember végtelenül szánalomraméltó, de csak akkor, ha nem veszi észre önmagában ezeket a burjánzó lelki dudvákat és önmaga ki nem irtja azokat. A magát embernek nevező lény azzal mutatja ki emberségét, hogy cselekedeteit meg tudja bírálni a jó és rossz szempontjából, azután legközelebbi cselekedetét már a megbírált előző cselekedete szerint válogatja meg és végzi el.

Igy nőnek fel az emberek és így végzik munkájukat, ezzel a hajtóerővel dolgoznak hivatásuk körében. A csendőr is így növekedett fel és éppen úgy szereplője volt annak a kertnek, melyet vagy kapáltak, gyom-

láltak, vagy otthagyták és felnövekedett a gyommal, dudvával. A csendőri életpálya nem tűri meg a lélek dudváját, gazát. Tanítással, neveléssel sokat is kiirtottak belőle az egy-két évi kipróbálás alatt, de menthetetlen az, hogy elrejtetten benne ne maradjon egyik-másikban az olyan gyarló tulajdonság és természet, amely azután a csendőri munka elvégzése közben megmutatkozik. A legtöbb ilyen csendőr érzi is, tudja is, hogy melyek ezek a rossz tulajdonságok sajátmagában, de igyekszik azokat fékentartani. És ez nem is nehéz mindaddig, amíg valamely nagyfontosságú esemény fel nem szabadítja őket. Így azután, amikor jó alkalom kínálkozik a haragoson nagyot ütni, — amikor több haszon kínálkozik, mint a vezénylési pótdíj, — amikor a hitelező vagy a szerető sarokbaszorítja a csendőrt — vagy, amikor áldozattal járna a kötelességteljesítés, akkor az önzés, haszonlesés, a pártoskodás elszabadul a fékjétől és a csendőr önző, haszonleső, pártoskodó módon végzi hivatása szerint való kötelességét. Így kerül azután összeütközésbe az erkölccsel, szabállyal vagy éppen a büntetőtörvénykönyvvvel.

*

Ezek közül az erkölcsi hibák közül ezúttal vegyük bonckés alá a pártoskodást.

Maga a szó azt jelenti, hogy a csendőr két ember ügyes-bajos dolgában igazságtalanul az egyik fél segítségére siet, tehát pártjára áll. Hogy miért teszi ezt, annak mindig megvan a maga oka és amely az egyes esetek megvizsgálásánál derül ki. A csendőr miként pártoskodik? Szolgálati ténykedései közben hamis indokolással az egyik fél rovására és a másik fél előnyére cselekszik.

Az előbbi bekezdés tömör meghatározásait igyekezzünk a részletek feltárásával világossá tenni. Mindekenelőtt szögezzük le, hogy az ilyen rossz utakon járó csendőr abban különbözik az előző fejezetben

megismertetett tévelygő, elfogult csendőrtől, hogy amíg ez utóbbi nem akarja a helytelent, a rosszat, addig a pártoskodó csendőr meggondolás, megfontolás, tehát kiválogatás után tudva és akarva nyúl a tiltott eszközkhöz és módokhoz. Tudja tehát azt, hogy amit és ahogyan tenni szándékozik, az igaztalan dolog és mégis megteszi. Ilyen elhatározással áll a pártjára a két összeütközésben lévő ember egyikének, pedig jól tudja, hogy nem volna szabad megtennie. Erősebb lelkében a ki nem gyomlált emberi gyarlóság dudvája, mint az a sok tanítás, oktatás és nevelés, amely nem volt képes meggyökerezni benne.

Az ilyen cselekedeteknek sokféle indítóoka lehet. A Szut. 72. pontja — amikor azt magyarázza meg, hogy mit kell érteni pártatlanság alatt — rendre felsorolja ezeket az okokat. Rokoni kötelék, baráti viszony, személyes rokon- vagy ellenszenv, mellékteljesítés, magánérdek lehetnek azok az okok, amelyek arra bírják a csendőrt, hogy pártoskodjék. Néhány példa felsorolásával nézzük már most meg, hogy ezek az okok a kötelesség hű teljesítésétől miként tántoríthatják el a csendőrt.

Rokoni kötelék nehezen képzelhető el az őrskörletben, mert a Szut. 86. pontja szerint ilyen őrsre a csendőr nem osztható be. Mégis közvetett úton érintkezésben lehet rokonaival szolgálati vonatkozásban is. Pl. a szomszédos vagy messzebb fekvő őrskörletben a rokon bűncselekményt követett el és ezért akár a Nyomozati Értesítő, akár nyomozati megkeresés útján közzé kerül. Ha már most az őrskörletben is megfordul ez a körözött rokon és a csendőr tudja is, hogy ott bujkál, vagy éppen találkozott is vele, de nem fogja el, elfogása végett nem kutatja fel a számbajöhető helyeket és így további bujkálását segíti elő, akkor a rokoni kötelék tántorította el kötelességének hű teljesítésétől. A pártatlanság erénye pedig megköveteli, hogy a csendőr, amikor szolgálatát teljesíti, akkor ne ismerjen rokont

és teendőit mindenkivel szemben egyformán végezze el. Az ilyen eljárás a Btk. 478. §-ába ütköző bűnpártolás súlyos bűnébe kergette a csendőrt. Vagy: a szomszédos őrs átír a rokoncsendőr őrsére egy fontos tanu kikérdezése végett. A rokoncsendőr a kikérdezés eredményét meghamisítva közli az idegen őrssel, mert az igazi kikérdezés terhelő lett volna a rokonra. Elkövette a Ktbtk. 133. vagy 134. §-ába ütköző bűncselekményt. Elkövetethet azonban a rokon az őrskörletben is bűncselekményt, ha látogatás, üdülés vagy éppen üzleti ügyben ott tartózkodik. Ha ilyen esetben a rokoncsendőr a feljelentésben nem nyomoz, vagy éppen elhallgatja azt — ha a nyomozást úgy irányítja, hogy a nyilvánvalóan bűnös rokon a felelősségrevonástól megszabaduljon —, akkor ismét szándékosan megszegte kötelességét.

A pártatlanság nemeserényével rendelkező csendőr ilyen esetben, ha éppen őt bízták meg a nyomozás elvégzésével, jelenti előljárójának a rokoni kötelék fennállását és kéri, hogy helyette más csendőrt bízzanak meg. Ha azonban ennek ellenére is neki kell a nyomozást elvégeznie, akkor sem lehet más kötelessége, mint azt az igazsághoz való erős ragaszkodással folytatnia.

A baráti viszony már elképzelhető az őrskörlet egyes lakosaival szemben is. Megjegyzem, hogy a hivatását mindenekelő helyező csendőr az ismeretséget soha sem engedi baráti viszonyra fejlődni az őrskörletben, mert jól tudhatja, hogy elkövetkezik az idő, adódhatik olyan alkalom, amikor ez a viszony szembeállítja őt a kötelességteljesítéssel és kísértésnek teszi ki. A baráti viszony az erkölcsileg kellően meg nem alapozott csendőrt éppen olyan tiltott cselekményekbe vagy mulasztásokba hajszolhatja, mint a rokoni kötelék. De tudok olyan esetről is, amikor a jó barát felbízta a csendőrt, hogy egyik haragosát „intézzé el”. A csendőr azután igazoltatás örve alatt barátja hara-

gosát őrizetbe vette, az őrsre kísérte és ott alaposan megverte. Még olyat is hallottam, hogy a jó barát unszolására a haragost egyenesen bűncselekmény elkövetésébe ugratta be a csendőr. Az ilyen csendőr alacsony erkölcsi színvonalon álló, önkényeskedő csendőr, az ilyen nem az állam igazságszolgáltatásának közege, hanem bitorlója azoknak a jogoknak, amellyel az eskü letétele után a szolgálat felruházta.

Személyes rokonszenvvel viseltetünk olyan egyénnel szemben, akik tetszenek nekünk; akiknek szépsége, ereje, gazdagsága, szép és jó tulajdonságai vagy éppen hízelgésük, dicséretük, udvariasságuk vagy leereszkedésük igen jól eső érzést kelt bennünk és ennek révén megkülönböztetett bánásmódban részesítjük őket a lakosság többi részével szemben. Ha ez a megkülönböztetés akkor is megnyilvánul, amikor ezekkel szemben szolgálati ténykedést kell elvégeznünk, akkor már beleestünk a pártosság bűnébe. Teszem azt: két szomszédasszony háborúságba keveredik egymással és az egyik feljelentést tesz a másik ellen. Ha már most a csendőr azért, mert az egyik csinosabb, elevenebb, kacérabb, mint a másik és hízelgő, sokat ígérő módon beszélget a csendőrrel, ennek a pártjára áll és a nyomozást úgy folytatja le, hogy a nyilvánvalóan bűnös szép asszony ellen terhelő bizonyítékokat nem vesz fel a feljelentésbe, akkor rokonszenv által tántorítottatta el magát a kötelesség hű teljesítésétől. Pártatlanságát nem őrizte meg. Ilyen rokonszenv tántoríthatja meg a csendőrt akkor, amikor a fiatallal szemben az öregnek, — a csendes szavú, szerény, hallgató emberrel szemben a fennhangon, nagy szájjal csendőrt dicsérő bűnösnek, — a szegény emberrel szemben a gazdagnak, — a cseléddel szemben a munkaadónak, — a polgári egyénnel szemben a katonának, — a magyarral szemben a németnek vagy zsidónak fogja pártját igaztalanul.

A személyes ellenszenv az előbb tárgyalt rokon-

szenvnek az ellenkezője. Rendszerint valamilyen előzmény keserű utóíze ez, mely cselekedeteinkben rossz irányban befolyásol bennünket. Az ellenszenvet nevezhetjük bosszúnak, irigységnek, sértett önérzetnek, kárvallásnak, önzésnek, aszerint, hogy személyileg milyen kellemetlenséget szenvedtünk azzal az emberrel szemben, aki most egy bűncselekményben szereplő személy. Pl. valamely tárgyaláson a csendőr ellen vallott, — vagy több pénzért szerezte meg a csendőr elől azt az ingatlant, amelyet mindenáron meg akart venni az árverésen, — vagy azt a leányt vette feleségül, akinek a csendőr hevesen udvarolt, — vagy megnyerte a polgári pert a csendőr ellen — és még több hasonló előzmény. De fakadhat az ellenszenv valakivel szemben az emberben minden korábbi és fentebb megpéldázott előzmény nélkül is. Van úgy az ember, hogy ok és indok nélkül már az első találkozásnál ellenszenvet érez egyesekkel szemben. Ezt így szokták kifejezni: „Isten ne vegye bűnömül, — de nem bírom ezt az embert elviselni” — és anélkül, hogy okot szolgáltatott volna rá ez a szerencsétlen, ellenséges indulatok kelnek bennünk vele szemben.

Mellétekintet alatt azokat a körülményeket kell értenünk, amelyeket szolgálati ténykedésünkben irányadóknak tekintünk, pedig semmiféle összefüggésben sincsenek az éppen szőnyegen lévő bűnüggyel. Ilyen mellétekintet lehet az, hogy a panaszos többszörösen büntetett egyén, — vagy politikai pártállása nem egyezik meg a többségével, — vagy a panaszos a jegyző, pap, tanító, intéző ellen tesz feljelentést, — vagy ki-mondottan gazdag ember tesz feljelentést nagyon csekély anyagi kár miatt szegény ember ellen. Persze, ezeken felül még nagyon sok körülmény lehet olyan, amelyik mellétekintetnek számít. Ha a csendőr szolgálati eljárás lefolytatásánál ezeket a mellétekinteteket számításba veszi, akkor a pártatlanság ellen vétett. Az efféle mellétekinteteket is csak úgy képes a csendőr

elkerülni, ha minden szolgálati ténykedésének elvégzésénél egyedül a kötelességszabta tekintetekre néz, csak a szabályok, törvények betartásával jár el mindenkivel szemben. Ahol a törvény nem tesz kivételt egyes egyénekkel szemben, ott a csendőr önhatalmúlag nem teheti meg azt. A törvény minden emberre egyformán kötelező s így a törvény fenntartója, végrehajtója a csendőr, sem tehet különbségeket eljárásában a mellétekintetek szerint.

A csendőri névnek, a csendőri kötelességteljesítésnek egyik legnagyobb megcsúfolója a magánérdek. Az érdek szó valamely anyagias törekvést, haszon- vagy előnyszerzést, illetőleg megtartást jelent. Mint magánszemélynek magánérdekem az pl., hogy földjeim jobban teremjenek, — más ingatlanaim, vállalkozásaim jobban jövedelmezzenek, — hogy gyermekeim jobb elhelyezkedéshez jussanak, — hogy családom minél jobb anyagi viszonyok közé jusson — és még sok más. Mint csendőrnek magánérdekem lehet pl. az, hogy csendőri pályámon gyorsan haladjak, hogy képességeimet minél többször és minél jobban bizonyíthassam, — hogy elismerésre, dícséretre, kitüntetésre tegyek szert. És ez így jól is van, ez a helyes felfogás és ez a helyes törekvés! De amilyen szép, nemes és jó törekvés ez akkor, amidőn igaz úton igyekszem ezeket elérni, éppen olyan csúf bűn akkor, amikor a kötelességemet megszegve vagy nem teljesítve, jutok hozzájuk. A csendőrnek csak egy vezérlő érdeke lehet: a szolgálat érdeke. Mihelyt más érdek vezeti őt a kötelességeinek elvégzésében, mindjárt bajok, hibák, sőt bűnök származnak.

Az emberek egymásközötti összeütközéséből és az ennek folytán végzett hivatásszerű csendőri munkából senkinek másnak nem lehet haszna, csak a közbiztonságnak. A közbiztonságnak pedig az a haszna és előnye, ha a fenntartására hivatott csendőr azért dolgozik és fárad, hogy a körletében rend és csend legyen,

hogy a készülő bűncselekményeket megakadályozza, az elkövetetteket pedig úgy nyomozza ki, hogy a kár megtérüljön, a sérelem megtoroltassék és a bűnös pedig tényleg meg is kapja a neki dukáló büntetését. Ha már most ezzel ellentétben a csendőr azért dolgozik és fárad, hogy ebből neki legyen előnye és haszna, akkor ez a csendőr eltévelyedett erkölcsi felfogású. Ha pedig ezt úgy csinálja, hogy a haszon és előny végett a szemben álló felek egyikének a pártjára áll, akkor a pártosság csúf bűnébe esett.

Nézzük csak meg példákon, hogy miként létesülhet ilyen magánérdekekből származó pártoskodás. A csendőr leányának egy gazdag ifjú udvarol. Ennek az apja közben bűncselekményt, mondjuk: zsarolást követett el. Ha a csendőr most a zsarolásban úgy nyomoz, hogy a végén is kideríti, hogy bűncselekmény nem történt, akkor magánérdekekből kötelességének teljesítésétől eltántorítottatta magát. Nem akar bajt csinálni a gazdag udvarló apjának, mert akkor vége a tervezett jó házasságnak. A következmény pedig a bűnvádi eljárás. Vagy: a csendőr (közgazdálkodás) földet bérel az egyik gazdától. Ez a gazda bűncselekményt követett el. A csendőr a nyomozást úgy végzi el, hogy a terhelő bizonyítékokat elhallgatja vagy eltünteti, mert ha ráderíti a bűnt, akkor a bérletet nem kapná meg és más bérbeadó föld pedig nincs. Ez a csendőr a pártatlanság ellen súlyosan vétett magánérdekekből. Vagy: az egyik csendőrnek nagy tartozása van az egyik kereskedőnél. Ez a kereskedő bűnt követett el. A csendőr nem jelenti fel, mert a kereskedő tartozását követeli és így őt súlyos anyagi zavarba kergeti. Egy másik csendőr a rosszuló tanuló gyermekének tanítóját vagy tanárát nem jelenti fel, mert a tanár megbuktatná a gyermeket.

A magánérdek befolyása a kötelességteljesítésre azonban másként is elképzelhető. Az egyik csendőr azért, hogy minél több nyomozási tevékenységet mutathasson fel, mindenáron bűncselekménynek tünteti

fel a polgári peres útra tartozó ügyet, a másik ebből a célból az egyszerű kihágási ügyeket büntettnek vagy vétségnek erőlködi ki. Egy másik az eredménytelen nyomozásról nem tesz jelentést, nehogy a kiderítetlen esetek számának megnövekedése rossz nyomozónak tüntesse fel őt.

A magánérdek ilyen rövid megvilágítása után szükségesnek tartom megjegyezni, hogy az e szempontok által vezérelt tevékenység és mulasztás nem téveszthető össze az ajándék vagy jutalom elfogadásával, amely, mint megvesztegetés, a Btk. 465. §-ába ütköző súlyos bűncselekményt meríti ki.

*

A pártatlanság nemes erényének megmagyarázásánál helyesebbnek tartom ennek ellenkezőjét: az elfogultságot és a pártosságot megvilágítani, hogy így azután a rosszból ítélessük meg a jót, az eltévelyedésből a helyeset. Amikor tehát az elfogultság és pártosság jelenségeit vetítettem a bajtársaim szeme elé, a célom az volt, hogy rámutassak arra, hogy melyek azok a gyarlóságok, amelyek a csendőrt, mint embert, a kötelességek hű teljesítésétől eltántoríthatják. Ezek után biztosan hiszem, hogy a pártatlanságot most már tudatosan gyakorolja minden bajtárs és így mentesülni fog minden kísértéstől. Biztosan hiszem, hogy szolgálata teljesítésében csak az igazsághoz való rendíthetetlen ragaszkodás vezeti. Ezzel az erénnyel élve a csendőrség erkölcsi értékét mindegyikünk erősíteni fogja, mert megismerte ezt az egyik nagyon erős téglát, amely a csendőrség nagy épületét szilárdan és biztosan megtartja minden megpróbáltatások közepette is.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Bevezetés	1
Érdeklődés	6
Önképzés	13
Sokoldalúság	24
Kötelességérzet	30
Fáradozás	35
Kitartás	38
Vasakarat	43
Önfeláldozás	48
A hivatás ismerete	60
A Btk. ismerete	65
A nyomozás elméletének ismerete	74
A tapasztalatok ismerete	86
Alaposság	99
Pontosság	109
Rendszeresség	126
Szakértelem	139
Pártatlanság	159